KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
EUROPEJSKIEJ DO SPRAW
ZAGRANICZNYCH I POLITYKI
BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 17.4.2013
JOIN(2013) 6 final

2013/0107 (NLE)

Wspólny wniosek

DECYZJA RADY

w sprawie stanowiska, jakie ma przyjąć Unia w Radzie Stowarzyszenia ustanowionej przez Układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony, w odniesieniu do przyjęcia zalecenia w sprawie realizacji planu działania UE/Maroko wdrażającego szczególny status (2013-2017)

UZASADNIENIE

Maroko i Unię Europejską wiąże układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie, obowiązujący od marca 2000 r., na podstawie którego w lipcu 2005 r. obie strony zatwierdziły pięcioletni plan działania UE/Maroko w ramach europejskiej polityki sąsiedztwa (EPS).

Stosunki między UE a Marokiem w tym zakresie rozwinęły się i znacznie pogłębiły. Przyjęcie wspólnego dokumentu/szczególnego statusu w październiku 2008 r. zdynamizowało te relacje i spowodowało znaczne ich zacieśnienie w dziedzinie stosunków politycznych oraz bezpieczeństwa, gospodarki i handlu, a także w wielu innych sektorach i w kontaktach między narodami[1].

W związku z wygaśnięciem w lipcu 2010 r. obecnego planu działania w ramach EPS uznano za stosowne wynegocjowanie i zawarcie nowego planu działania w oparciu o cele i aspiracje wspólnego dokumentu/szczególnego statusu. W oczekiwaniu na podpisanie nowego planu strony uzgodniły, że będą kontynuować stosowanie planu działania z 2005 r.

Stosunki między UE a Marokiem wpisują się w kontekst globalnej sytuacji politycznej intensywnie rozwijającej się w regionie od początku 2011 r.

We wspólnym komunikacie do Parlamentu i Rady zatytułowanym „Nowa koncepcja działań w obliczu zmian zachodzących w sąsiedztwie" przedstawiono nowe, bardziej zróżnicowane podejście, umożliwiające każdemu z partnerów rozwój stosunków z UE stosownie do własnych aspiracji, potrzeb i możliwości, jak również w oparciu o wzajemną odpowiedzialność oraz zaangażowanie na rzecz powszechnych wartości takich jak prawa człowieka, demokracja i praworządność, a także w oparciu o zdolność realizacji wspólnie uzgodnionych priorytetów. Ten nowy plan działania jasno określa priorytetowe cele uprzywilejowanego partnerstwa między UE a Marokiem w pełni uwzględniając szczególny status i wszechstronność stosunków między stronami.

Europejska Służba Działań Zewnętrznych (ESDZ) w ścisłej współpracy z służbami Komisji Europejskiej i państwami członkowskimi UE prowadziła rozmowy wstępne z Marokiem, których wynikiem było porozumienie w sprawie projektu planu działania, w szczególności opracowanie listy działań priorytetowych w tym zakresie. Podczas pierwszego posiedzenia Rady Stowarzyszenia UE/Maroko, które odbyło się w dniu 23 kwietnia 2012 r., strony stwierdziły, że są bliskie podpisania porozumienia, co ostatecznie nastąpiło w listopadzie 2012 r. Każda ze stron poinformowała o zakończeniu konsultacji technicznych pismem odpowiednio z dnia 28 listopada 2012 r. (ESDZ) i z dnia 10 stycznia 2013 r. (Maroko).

Nowy plan działania UE/Maroko wdrażający szczególny status (2013-2017) stanowi najważniejsze narzędzie odniesienia, które będzie wytyczało drogę naszych stosunków dwustronnych z Marokiem w ciągu najbliższych lat; jest to plan działania prowadzący do ściślejszego stowarzyszenia Maroka z UE. EPS będzie nadal pełniła rolę katalizatora, wyznaczając specjalne strategiczne ramy oparte na partnerstwie i wspólnej odpowiedzialności oraz na różnicowaniu odpowiednio do wyników i pomocy dostosowanej do indywidualnych potrzeb.

[1] Przyjęty przez radę Stowarzyszenia UE-Maroko w dniu 13 października 2008 r.

Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (zwany dalej „Wysokim Przedstawicielem”) przekazują w załączeniu tekst wspólnego wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie stanowiska, jakie ma przyjąć Unia Europejska w Radzie Stowarzyszenia UE/Maroko w odniesieniu do przyjęcia zalecenia w sprawie realizacji planu działania.

W związku z powyższym Komisja Europejska i Wysoki Przedstawiciel zwraca się z prośbą do Rady o przyjęcie załączonego wspólnego wniosku dotyczącego decyzji Rady.

2013/0107 (NLE)

Wspólny wniosek

DECYZJA RADY

w sprawie stanowiska, jakie ma przyjąć Unia w Radzie Stowarzyszenia ustanowionej przez Układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony, w odniesieniu do przyjęcia zalecenia w sprawie realizacji planu działania UE/Maroko wdrażającego szczególny status (2013-2017)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając decyzję Rady i Komisji z dnia 24 stycznia 2000 r. w sprawie zawarcia Układu eurośródziemnomorskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony (2000/204/WE, EWWiS), w szczególności art. 2 ust. 1 tej decyzji,

uwzględniając Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 29,

uwzględniając wspólny wniosek Komisji i wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony został podpisany dnia 26 lutego 1996 r. i wszedł w życie dnia 1 marca 2000 r.

(2) Strony mają zamiar zatwierdzić nowy plan działania UE/Maroko w ramach europejskiej polityki sąsiedztwa (EPS) wdrażający szczególny status (2013-2017), który odzwierciedla uprzywilejowane partnerstwo między stronami i który będzie wspierał wprowadzenie w życie układu eurośródziemnomorskiego poprzez opracowanie i wprowadzenie konkretnych środków służących osiągnięciu jego celów

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Stanowisko, jakie ma przyjąć Unia w Radzie Stowarzyszenia ustanowionej przez Układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony, w odniesieniu do realizacji planu działania UE/Maroko w ramach EPS wdrażającego szczególny

status (2013-2017) opiera się na projekcie zalecenia Rady Stowarzyszenia załączonym do niniejszej decyzji.

Artykuł 2

Niniejsza decyzja wchodzi w życie z dniem jej przyjęcia.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Rady
Przewodniczący

Projekt

ZALECENIE

w sprawie realizacji planu działania UE/Maroko w ramach EPS wdrażającego szczególny status (2013-2017)

Rada Stowarzyszenia UE/Maroko,

mając na uwadze Układ eurośródziemnomorski ustanawiający stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony, w szczególności jego art. 80,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Artykuł 80 układu eurośródziemnomorskiego upoważnia Radę Stowarzyszenia do formułowania odpowiednich zaleceń w celu osiągnięcia celów układu.

(2) Zgodnie z art. 90 układu eurośródziemnomorskiego Strony podejmują wszelkie środki ogólne lub szczególne niezbędne do wypełnienia ich zobowiązań z tytułu wymienionego układu i zapewniają, że cele określone w wymienionym układzie zostaną osiągnięte.

(3) Strony układu eurośródziemnomorskiego zatwierdziły tekst planu działania UE/Maroko w ramach europejskiej polityki sąsiedztwa (EPS) wdrażającego szczególny status (2013-2017).

(4) Plan działania UE/Maroko w ramach EPS będzie wspierał realizację układu poprzez opracowanie i wprowadzenie wzajemnie uzgodnionych przez strony konkretnych środków zapewniających praktyczne wytyczne dla tej realizacji.

(5) Podwójnym celem planu działania jest przedstawienie konkretnych środków mających na celu wypełnienie przez Strony zobowiązań ustalonych w układzie eurośródziemnomorskim oraz zapewnienie szerszych ram służących dalszemu wzmocnieniu stosunków między UE a Marokiem, aby osiągnąć wysoki stopień integracji gospodarczej i pogłębić współpracę polityczną, zgodnie z ogólnymi celami układu eurośródziemnomorskiego,

(6) PRZYJMUJE NASTĘPUJĄCE ZALECENIE:

Artykuł

Rada Stowarzyszenia zaleca, aby Strony realizowały znajdujący się w załączniku plan działania UE/Maroko w ramach EPS wdrażający szczególny status (2013-2017) w zakresie, w jakim ta realizacja ma na celu osiągnięcie celów Układu eurośródziemnomorskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z jednej strony, a Królestwem Maroka z drugiej strony.

Sporządzono w [...]

W imieniu Rady Stowarzyszenia

Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK

EUROPEJSKA POLITYKA SĄSIEDZTWA

PROJEKT PLANU DZIAŁANIA DOTYCZĄCEGO MAROKA W CELU WDROŻENIA SZCZEGÓLNEGO STATUSU (2013-2017)

I. WPROWADZENIE

Europejska polityka sąsiedztwa (EPS) wyznacza sobie ambitne cele oparte na wzajemnej odpowiedzialności i przywiązaniu do wspólnych wartości uznawanych przez obie strony, takich jak demokracja, praworządność, dobre rządzenie i poszanowanie praw człowieka. Opiera się również na zasadach gospodarki rynkowej, wolnego handlu, zrównoważonego rozwoju oraz ograniczania ubóstwa i wprowadzania reform politycznych, gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych. Utworzenie strefy pokoju i stabilizacji, w tym zarządzanie kryzysowe, zapobieganie konfliktom w regionie i rozwiązywanie ich również wchodzą w zakres EPS. Maroko podziela te wartości i zasady, a na ich podstawie sformułowało swoją politykę wewnętrzną i zagraniczną.

Momentem przełomowym w partnerstwie Unia Europejska (UE)-Maroko, które rozpoczęło się w 1969 r. podpisaniem Porozumienia Handlowego, było zawarcie układu o stowarzyszeniu w 1996 r. oraz wprowadzenie EPS. Te ostatnie działania umożliwiły zacieśnienie stosunków politycznych, gospodarczych i społecznych oraz wspieranie rozwoju wymiany kulturalnej i komunikacji między narodami. W oparciu o układ o stowarzyszeniu stosunki między Marokiem a UE rozwijały się stopniowo i w sposób ukierunkowany na osiągnięcie prawdziwego partnerstwa UE-Maroko, czyniąc z Maroka uprzywilejowanego partnera.

Przyjęcie w październiku 2008 r. wspólnego dokumentu w sprawie zacieśnienia stosunków dwustronnych/przyznania szczególnego statusu stanowiło rozpoczęcie nowego etapu w stosunkach dwustronnych. Dokument ten pogłębia partnerstwo priorytetowe dla UE i Maroka, określając nowe aspiracje w zakresie pogłębienia stosunków politycznych, gospodarczych i międzyludzkich. Szczyt UE-Maroko, który odbył się w Grenadzie w marcu 2010 r., potwierdził te ambicje, podkreślając szczególny charakter partnerstwa UE-Maroko. Dzisiaj, wykorzystując zaawansowany poziom stosunków, Strony działają na rzecz pogłębienia tego wzorcowego i obustronnie korzystnego partnerstwa, aby solidarnie sprostać wspólnym wyzwaniom politycznym, gospodarczym i społecznym.

Postęp w kierunku dobrego rządzenia oraz reformy polityczne i społeczno-gospodarcze stanowią wspólne założenia do wdrażania szczególnego statusu. Partnerstwo to wymaga utrwalenia zobowiązań do przeprowadzenia zasadniczych reform, których realizację rozpoczęło Maroko oraz ich pogłębienia zarówno na poziomie politycznym, w szczególności w zakresie demokracji, praw człowieka i praworządności, jak i na poziomie gospodarczym i społecznym, zwłaszcza w celu poczynienia konkretnych postępów w zakresie rozwoju ludzkiego. Intensywność wsparcia UE będzie dostosowana do ambicji i postępu reform przeprowadzanych przez Maroko oraz do potrzeb i zdolności tego państwa. UE i Maroko w dalszym ciągu będą pracować w tym kierunku, który wpisuje się w ramy nowej Konstytucji Maroka przyjętej w dniu 1 lipca 2011 r. i nowej strategii UE opracowanej w ramach

partnerstwa na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu z południowym regionem Morza Śródziemnego.

UE uznaje, że zbliżenie z UE stanowi dla Maroka zasadniczy wybór w jego polityce zagranicznej. Celem jest osiągnięcie optymalnego zbliżenia z UE w celu wzmocnienia i wsparcia dynamiki modernizacji politycznej, otwarcia gospodarczego i spójności społecznej. Maroko postrzega również to dążenie jako preferowany sposób osiągnięcia porozumienia i zgodności z UE w strategicznych kwestiach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania. Strony uważają, że integracja regionu państw Maghrebu wzmocni korzyści płynące z tego procesu i potwierdzają swoją wolę wspólnego działania na rzecz jej zdynamizowania. Ponadto w myśl art. 8 Traktatu UE i zgodnie z aspiracjami Maroka, by doprowadzić do podpisania nowego porozumienia regulującego wzajemne stosunki, strony ustalają, że będą kontynuowały prace zmierzające do określenia charakteru i formy takiego porozumienia.

Plan działania UE-Maroko w ramach ESP umożliwił bardziej odpowiednie wykorzystanie narzędzi oferowanych przez układ o stowarzyszeniu i położył nacisk na cel, jaki stawia sobie Maroko, silniejszej integracji marokańskich struktur gospodarczych i społecznych ze strukturami Unii.

Nowy plan działania wdrażający szczególny status stanowi ważny etap ciągłego procesu zacieśniania stosunków między Marokiem a UE, który zaktywizuje wszystkie mechanizmy i narzędzia szczególnego statusu.

Narzędzie to będzie sprzyjało ustanawianiu i wdrażaniu polityk i środków, mających na celu wspieranie konsolidacji praworządności, demokracji i praw człowieka, wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i spójności społecznej, ograniczania ubóstwa i ochrony środowiska, przyczyniając się w ten sposób do osiągnięcia długofalowego celu zrównoważonego rozwoju. Wdrożenie tego nowego narzędzia uwzględni niezbędną równowagę między zwiększeniem dynamiki otwarcia a modernizacją marokańskiej gospodarki oraz wymogu zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ponadto strony będą kontynuowały integrację gospodarczą poprzez rozpoczęcie negocjacji w sprawie pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu (DCFTA), które pogłębią już zakończone lub nadal prowadzone negocjacje sektorowe, w szczególności dotyczące liberalizacji handlu i usług oraz swobody przedsiębiorczości, a także przeanalizują możliwość wzajemnego usprawnienia preferencyjnych koncesji przyjętych w ramach umowy o wolnym handlu w zakresie produktów rolnych, przetworzonych produktów rolnych i produktów rybołówstwa z uwzględnieniem warunków specyficznych dla obu stron.

To nowe narzędzie stanowi połączenie dawnego planu działania oraz wspólnego dokumentu w sprawie przyznania szczególnego statusu. Obejmuje ono zatwierdzone reformy oraz działania przewidziane w ramach planu działania, które dotychczas nie zostały wdrożone oraz nowe elementy zawarte we wspólnym dokumencie. To nowe narzędzie odzwierciedla ponadto zasady różnicowania i odpowiedzialności spójnie z programem reform Maroka. Stanowi postawy konkretnej realizacji założeń planu działania zmierzającego do przyznania szczególnego statusu. Nowy dokument pociąga za sobą konieczność wdrożenia przez marokański rząd strategii zbliżenia przepisów w oparciu o ocenę istniejących rozbieżności, zdefiniowania priorytetów spójności i harmonogramu realizacji. Strategia ta będzie wspierana programami wsparcia UE.

Wymienione narzędzie przewiduje między innymi stopniowe i przeprowadzane etapami zbliżenie przepisów ze wspólnotowym dorobkiem prawnym, co ma na celu stopniową integrację gospodarki marokańskiej z rynkiem wewnętrznym UE i pobudzenie handlu, inwestycji i wzrostu. W tym celu Strony zobowiązują się do zapoczątkowania systematycznej analizy rozbieżności między ustawodawstwem marokańskim a europejskim dorobkiem prawnym w oparciu o wytyczne określone w planie działania. Ocena priorytetów i środków niezbędnych do zapewnienia tej zbieżności będzie przeprowadzona w planie działania dla każdego sektora osobno. Zbliżenie przepisów będzie polegało na i) stopniowym przyjęciu, w krótkiej lub długiej perspektywie, całości dorobku prawnego w niektórych sektorach, ii) transpozycji części dorobku prawnego lub iii) przyjęciu głównych zasad dorobku prawnego lub dobrych praktyk w danej dziedzinie. Po dwóch pierwszych latach obowiązywania planu działania rząd marokański przyjmie narodowy program zbieżności przepisów z przepisami UE, aby określić jego priorytety, zakres i tempo realizacji, jak założono w mowie tronowej z 2010 r.

Na nowym planie działania opierać się będzie planowanie, wdrażanie i monitorowanie pomocy UE z uwzględnieniem wyrażanych potrzeb i uzyskanych wyników pośrednich. Środki potrzebne w tym zakresie do wdrażania ustalonych priorytetów będą udostępnione przez Maroko i UE. Ze strony UE wsparcie to będzie udzielane głównie poprzez krajowe programy orientacyjne uzgodnione z Marokiem, które określają priorytety pomocy oraz szacunkową pulę środków finansowych. Udzielanie tego wsparcia będzie odbywało się ściśle według zasad i procedur odpowiednich dla udzielania wsparcia zewnętrznego UE.

Do wdrażania pomocy UE dla Maroka będzie można stosować różne narzędzia, w tym te, które wynikają z nowej koncepcji działań wobec państw sąsiedzkich. Wśród tych narzędzi jest wymiana w zakresie doradztwa i ekspertyzy technicznej oraz dobrych praktyk i know-how, wsparcie dla rozwoju umiejętności i wzmocnienia instytucjonalnego, wsparcie dla reform sektorowych, wsparcie dla promowania integracji, spójności społecznej i gospodarczej, zmniejszenie różnic w rozwoju między regionami oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

We wdrażaniu nowego planu działania kluczową rolę odegrają również pożyczki od europejskich instytucji finansowych. Z tego względu Sąsiedzki Fundusz Inwestycyjny i Instrument Eurośródziemnomorskiego Partnerstwa i Inwestycji (FEMIP), finansowane ze środków UE, będą pełniły ważną rolę dźwigni przy uruchamianiu pożyczek na wykonanie infrastruktury oraz na rozwój i partnerstwo z sektorem prywatnym. Pozwoli to między innymi na całkowite uruchomienie środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) gwarantowanych w ramach FEMIP.

Strony ustaliły również, że wspólnie przeanalizują z jednej strony możliwość optymalnego wykorzystania nowych narzędzi wdrażania współpracy finansowej, takich jak te, które zostały wprowadzone w związku z nową koncepcją działań wobec państw sąsiadujących, a z drugiej strony – dostęp do środków finansowych odpowiednich, by wspierać Maroko w realizacji reform i zbliżaniu się do UE; celem jest zwiększenie skuteczności i wyrównanie poziomu integracji, jaki Maroko i UE będą mogły osiągnąć.

Wdrażanie planu działania przewidziano na pięć lat (2013-2017). Szczególna uwaga zwrócona będzie na działania priorytetowe określone w tabeli, która stanowi integralną część planu działania (zob. załącznik III). Podczas wdrażania planu Strony mogą dostosowywać go w zależności od pojawiających się nowych priorytetów rządu marokańskiego lub UE bez konieczności przyjmowania nowego planu działania.

Przeprowadzenie reform w wielu kluczowych sektorach wymaga precyzyjnie określonych celów i udostępnienia odpowiednich środków. Komitet Stowarzyszenia oraz podkomitety ustanowione w ramach układu o stowarzyszeniu zapewnią systematyczne monitorowanie wdrażania planu działania, w szczególności w zakresie czynionych postępów i udzielanego wsparcia. Strony mogą również opracowywać sprawozdania z postępów. Społeczeństwo cywilne powinno mieć możliwość aktywnego przyczyniania się do tego monitorowania.

Plan działania, który wpisuje się w ramy procesu przyznawania szczególnego statusu, stanowi ważny etap oceny stosunków między stronami na drodze do uprzywilejowanego partnerstwa.

Na tej podstawie grupa robocza *ad hoc* ds. szczególnego statusu będzie kontynuowała swoją analizę w celu określenia nowych perspektyw dla tego nowego partnerstwa oraz ustalenia jego przedmiotu, narzędzi i celów.

II. PLAN DZIAŁANIA

A. W KIERUNKU PRZESTRZENI WSPÓLNYCH WARTOŚCI

1. DIALOG POLITYCZNY I STRATEGICZNY

1.1 Współpraca w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa

Wzmocnienie dialogu i współpracy w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w celu zapewnienia systematycznego porozumienia w sprawach międzynarodowych, uwzględniania interesów stron oraz wzmacniania bezpieczeństwa i stabilności w szczególności w państwach Maghrebu.

Rozwijanie **dwustronnego dialogu politycznego** w szczególności przez:

- Organizowanie szczytów Maroko-UE na zasadzie *ad hoc*.
- Organizowanie spotkań Ministra Spraw Zagranicznych Maroka z Wysokim Przedstawicielem Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa i wiceprzewodniczącym Komisji Europejskiej (HR-VP) na zasadzie *ad hoc*.
- Organizowanie nieformalnych spotkań na zasadzie *ad hoc* Ministra Spraw Zagranicznych Maroka z jego europejskimi odpowiednikami.
- Uczestniczenie na zasadzie *ad hoc* ministrów departamentów sektorowych Maroka i ich europejskich odpowiedników spotkaniach odbywających się obok regularnych posiedzeń Rady Ministrów UE.
- Organizowanie spotkań *ad hoc* wysokich funkcjonariuszy Maroka i członków komitetów i grup roboczych Rady UE, w szczególności Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa (KPiB), Grupy Roboczej ds. Maszreku i Maghrebu (MAMA), Grupy Roboczej ds. Afryki (COAFR), Grupy Roboczej ds. Terroryzmu (COTER) i Grupy Roboczej ds. Praw Człowieka (COHOM).
- • Wspieranie Maroka każdorazowo w składanych oświadczeniach i decyzjach Rady UE w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) w sposób określony przez UE.

Większe porozumienie w ramach forów wielostronnych

- Organizowanie w Nowym Jorku Spotkań Ministrów Spraw Zagranicznych Maroka i Wysokiego Przedstawiciela w celu zapewnienia lepszej koordynacji stanowisk partnerów.
- Wspólne podejmowanie inicjatyw w ramach Rady Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz 3. Komisji Zgromadzenia Ogólnego i innych organizacji międzynarodowych na podstawie priorytetów ustalonych i zatwierdzonych przez strony oraz ustalanie harmonogramu spotkań w celu uzgadniania stanowisk, odbywających się w Genewie i Nowym Jorku na dzień przed

spotkaniami organów Organizacji Narodów Zjednoczonych odpowiedzialnych za prawa człowieka.

- Wdrożenie nieformalnych mechanizmów uzgadniania stanowisk w celu usprawnienia realizacji wielostronnych konwencji.

- Odbywanie spotkań w celu uzgadniania stanowisk i koordynacyjnych dotyczących inicjatyw w zakresie zwalczania zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego, regionalnego i podregionalnego.

- Uzgadnianie stanowisk między Marokiem a UE w sprawie walki ze skutkami zmian klimatu.

Zacieśnienie współpracy w zakresie zapobiegania konfliktom i zarządzania kryzysowego

- Zacieśnienie współpracy i dialogu w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (PSDC).

- Rozpatrzenie zwarcia układu ramowego w sprawie bezpieczeństwa informacji.

- Zawarcie układu ramowego w celu udziału Maroka w operacjach (cywilnych i wojskowych) zarządzania kryzysowego UE.

- Udział, w razie potrzeby, w działaniach szkoleniowych w zakresie zapobiegania konfliktom i zarządzania kryzysowego organizowanych przez Europejskie Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony (EKBiO).

- Rozpatrzenie możliwości porozumienia w sprawie zarządzania po zakończeniu konfliktów i odbudowy w dziedzinie utrwalenia pokoju.

- Rozwinięcie partnerstwa na rzecz pokoju i bezpieczeństwa w Afryce z uwzględnieniem interesów obu stron.

- Włączenie się w wysiłki Organizacji Narodów Zjednoczonych na rzecz rozwiązywania konfliktów.

- Aktywny udział w inicjatywie regionalnych centrów doskonałości w obszarze chemii, biologii, radiologii i techniki jądrowej (CBRJ) zmierzających do zwiększenia potencjału instytucjonalnego w celu walki z zagrożeniem chemicznym, biologicznym, radiologicznym i jądrowym niezależnie od jego źródła: kryminalnego, przypadkowego lub naturalnego (Sekretariat Centrum Afryki Zachodniej/Wybrzeża Atlantyckiego planowany w Maroku).

Pogłębienie współpracy w dziedzinie nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia i kontroli wywozu broni i produktów podwójnego zastosowania

- Przyczynianie się do wdrożenia końcowego dokumentu konferencji przeglądowej Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej z 2010 r.

- Aktywne zaangażowanie w proces negocjacji traktatu o handlu bronią.

- Organizowanie seminariów i ćwiczeń w zakresie wdrożenia zasad światowej inicjatywy na rzecz zwalczania terroryzmu jądrowego (GICNT)

- Wzmocnienie dialogu na temat nierozpowszechniania broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia, który obejmie analizę specyficznych zagrożeń związanych z tą bronią dla bezpieczeństwa w regionie, w szczególności przez:

  – wdrożenie narodowego planu dotyczącego podjętych zobowiązań międzynarodowych, w szczególności rezolucji 1540/04 i 1977/2011 Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych;

  – przystąpienie i wdrożenie na poziomie krajowym międzynarodowych narzędzi odpowiednich w tej dziedzinie, opartych na wzmocnionej współpracy z właściwymi organizacjami międzynarodowymi, takimi jak Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (MAEA);

  – pogłębioną współpracę w zakresie zapobiegania i zwalczania nielegalnego handlu preparatami, sprzętem i wiedzą, które mogłyby być wykorzystane w produkcji broni masowego rażenia lub systemów jej przenoszenia;

  – propagowanie upowszechniania i wdrażania haskiego międzynarodowego kodeksu postępowania przeciwko proliferacji rakiet balistycznych (HCoC) i Traktatu o całkowitym zakazie prób jądrowych (CTBT).

- Stworzenie skutecznego narodowego systemu kontroli wywozu broni i produktów podwójnego zastosowania, umożliwiającego nadzór nad wywozem i tranzytem broni i towarów, które mogłyby być wykorzystane w produkcji broni masowego rażenia, w szczególności przez:

  – przyjęcie regulacji prawnych w zakresie kontroli wywozu, dotyczących w szczególności ostatecznego przeznaczenia broni i produktów podwójnego zastosowania oraz skutecznych i stosowanych sankcji w przypadku nieprzestrzegania tych przepisów;

  – rozwój partnerstwa między administracją a podmiotami prywatnymi w celu zapewnienia rozpowszechnienia i przestrzegania zobowiązań w zakresie kontroli wywozu broni i produktów podwójnego zastosowania.

- Wzmocnienie dialogu na tematy związane z kontrolą wywozu broni strzeleckiej i lekkiej oraz kontroli przeładunku i tranzytu, w tym przez organizację regionalnych seminariów szkoleniowych i poszerzających wiedzę.

- Współpraca w zakresie zapobiegania nielegalnemu handlu bronią konwencjonalną, w tym bronią strzelecką i lekką oraz zwalczania go.

1.2 Współpraca w dziedzinie ochrony ludności

- Kontynuowanie współpracy regionalnej w dziedzinie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom spowodowanym przez człowieka oraz przygotowania się i reagowania na nie.

- Dokonanie ustaleń operacyjnych między organami marokańskimi a organami Komisji Europejskiej dotyczących współpracy z Centrum informacji i monitorowania unijnego mechanizmu ochrony ludności podczas uruchamiania mechanizmu unijnego mechanizmu ochrony ludności.

- Ułatwianie wzmacniania i dywersyfikacji współpracy w dziedzinie ochrony ludności, w tym zapobieganie klęskom żywiołowym i zagrożeniom technologicznym oraz przygotowanie się na nie i zarządzanie nimi, stworzenie systemu ostrzegania w przypadku klęsk żywiołowych oraz odpowiednie działania szkoleniowe i specjalizujące.

1.3 Współpraca regionalna

Wspieranie wdrażania inicjatyw i projektów z zakresu integracji regionalnej

- Aktywne zaangażowanie w optymalne wdrożenie Unii dla Śródziemnomorza tak, aby stanowiła globalne i solidarne ramy partnerstwa.

- Zaangażowanie we wzmocnienie mechanizmów uzgadniania stanowisk i współpracy podregionalnej 5+5 i w wymiarze Unia Maghrebu Arabskiego (UMA)-UE poprzez w szczególności opracowywanie projektów o zmiennej konfiguracji w dziedzinach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania.

- Propagowanie integracji wewnątrzregionalnej, w szczególności w ramach UMA, między innymi w zakresie gospodarczym i handlowym.

- Propagowanie skutecznego wdrażania porozumienia z Agadiru tak, by wzmocnić integrację gospodarczą państw arabskich leżących nad Morzem Śródziemnym.

- Zintensyfikowanie dwustronnego porozumienia w sprawie partnerstwa Afryka-UE.

2. DEMOKRACJA, PRAWORZĄDNOŚĆ I RZĄDZENIE

Działania wymienione w niniejszym rozdziale są ukierunkowane na poszanowanie zasad demokracji i praw człowieka oraz dobrego rządzenia, w szczególności w ramach wdrażania Konstytucji Maroka przyjętej dnia 1 lipca 2011 r.

2.1 Demokracja, praworządność i rządzenie

Skonsolidowanie instytucji gwarantujących demokrację i praworządność oraz zasadę rozdziału i równowagi władz

- Skonsolidowanie roli parlamentu i rządu

- Skonsolidowanie roli partii politycznych w ramach pluralizmu demokratycznego oraz zintensyfikowanie komunikacji między partiami politycznymi a grupami parlamentarnymi.

- Zwiększenie wkładu i podkreślanie zasadniczej roli opozycji parlamentarnej w pracach parlamentu i zagwarantowanie jej praw.

- Umacnianie roli społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności przez intensywniejsze uzgadnianie stanowisk z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego i zainteresowanych stron podczas opracowywania projektów ustaw; wdrożenie w tym celu organów odpowiedzialnych za uzgadnianie stanowisk, aby sprzyjać ich zrzeszaniu się w celu ustalania, wdrażania i oceniania polityki publicznej.

- Zwiększenie udziału obywateli w zarządzaniu życiem publicznym, w szczególności przez wykonywanie ich prawa do zgłaszania petycji i wniosków legislacyjnych.

- Wzmocnienie działań, mających na celu zwiększenie wskaźnika wpisów na listy wyborcze i udziału w konsultacjach wyborczych.

- Konsolidacja środków i organów administracyjnych odpowiedzialnych za nadzorowanie postępowania zgodnie z zasadami demokracji i praworządności w szczególności powołanie trybunału konstytucyjnego.

- Dalsze przeprowadzanie wyborów w sposób demokratyczny zgodny z międzynarodowymi standardami.

- Kontynuowanie wdrażania ustawy o niezależnej i bezstronnej obserwacji wyborów w tym przy uczestnictwie zainteresowanego społeczeństwa obywatelskiego.

- Kontynuowanie wdrażania środków legislacyjnych, mających na celu sprzyjanie na równych zasadach dostępowi kobiet i mężczyzn do mandatów i funkcji wyborczych oraz kontynuowanie wysiłków, zmierzających do zwiększenia udziału kobiet w życiu politycznym.

- Sprzyjanie wdrażaniu przez Maroko środków pozwalających Marokańczykom zamieszkałym zagranicą na wykonywanie ich biernego i czynnego prawa wyborczego.

- Dalsza realizacja oraz wzmacnianie zdolności działania i niezależności Krajowej Rady Praw Człowieka (CNDH) i instytucji rzecznika praw obywatelskich.

Modernizacja administracji publicznej

- Zapewnienie dostępności służb użyteczności publicznej na zasadach równości, objęcia sprawiedliwym zasięgiem terytorialnym i ciągłości świadczeń oraz podlegania służb użyteczności publicznej normom jakości, przejrzystości, sprawozdawczości i odpowiedzialności. Przyjęcie i wdrażanie w tym celu karty służb użyteczności publicznej, która ustala zasady dobrego rządzenia dotyczące funkcjonowania administracji publicznej.

- Wzmocnienie struktur przyjmujących i ukierunkowujących interesantów oraz zarządzających reklamacjami w administracji publicznej wraz z opracowaniem programów szkolenia dla pracowników struktur przyjmujących interesantów.

- Unowocześnianie zarządzania zasobami ludzkimi w służbach użyteczności publicznej.

- Uproszczenie procedur administracyjnych.

- Szkolenie w zakresie polityk wspólnotowych.

- Propagowanie równości kobiet i mężczyzn na stanowiskach w administracji publicznej w szczególności dostępu kobiet do odpowiedzialnych stanowisk.

- Współpraca w zakresie oceny polityk publicznych.

2.2 Dekoncentracja, decentralizacja i regionalizacja

Konsolidacja procesu decentralizacji i dekoncentracji administracyjnej i budżetowej

- Realizacja procesu dekoncentracji administracyjnej.

- Wzmocnienie umiejętności menadżerskich i technicznych oraz w zakresie szkolenia i zarządzania zasobami ludzkimi samorządów terytorialnych.

- Wdrożenie ustawy o finansach samorządów terytorialnych i ich ugrupowań.

- Uproszczenie i poprawa wydajności lokalnych systemów podatkowych.

- Zwiększenie zdolności samorządów terytorialnych do szacowania i mobilizowania swojego pełnego potencjału podatkowego.

- Zachęcanie do inicjatyw partnerstwa i współpracy między marokańskimi a europejskimi samorządami terytorialnymi.

- Wdrożenie procesu rozszerzonej regionalizacji poprzez przyjęcie i wdrożenie ustawy organicznej, określającej ramy prawne i sposób funkcjonowania samorządów terytorialnych.

- Zwiększenie potencjału administracji publicznej wspierającej i pilotującej projekt regionalizacji, w szczególności w zakresie ustalania modelu finansowania i wyrównywania poziomów, odpowiedniej organizacji administracyjnej i rozwoju zdolności do zawierania partnerstwa i umów.

- Profesjonalizacja służb lokalnych i wzmocnienie zarządzania przedsięwzięciami budowlanymi.

- Zachęcanie do działań w zakresie współpracy między marokańskimi jednostkami samorządu terytorialnego a Komitetem Regionów UE.

2.3 Reforma wymiaru sprawiedliwości

Reforma wymiaru sprawiedliwości i wzmocnienie jego niezawisłości

- Wzmocnienie niezależności i skuteczności działania sądownictwa oraz powołanie Najwyższej Rady Sądownictwa.

- Wdrożenie niezbędnych reform gwarantujących niezawisłość sędziów, w szczególności dotyczących ich mianowania, awansu zawodowego, przechodzenia na emeryturę oraz dyscypliny.

- Dokonanie przeglądu statusu sądownictwa i statusu kancelarii sądowej oraz ram prawnych regulujących poszczególne zawody związane z wymiarem sprawiedliwości.

- Zwiększenie dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich obywateli oraz do bezpłatnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla osób nieposiadających wystarczających środków w przypadkach, gdy taki dostęp jest przewidziany.

- Zagwarantowanie prawa do rzetelnego procesu sądowego, stosowania zasady domniemania niewinności i prawa do skutecznego środka odwoławczego.

- Dokończenie prac nad nowym kodeksem karnym, dokonanie przeglądu kodeksu postępowania karnego i postępowania cywilnego, dostosowując je do międzynarodowych standardów.

- Utworzenie krajowego centrum monitorowania przestępczości.

- Opracowanie alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów, takich jak mediacja, arbitraż i koncyliacja oraz stosowanie kar zastępczych wobec kary więzienia wraz z systemem eskortowania oskarżonych.

- Dalsza dekoncentracja sądownictwa, dokonanie przeglądu karty sądownictwa i organizacji sądowej.

- Uproszczenie i poprawa procesów sądowych, w tym skrócenie czasu postępowań i procesów, aby wyroki były wydawane i mogły być wykonywane w rozsądnych terminach.

- Poprawa pomocy sądowej dla osób zatrzymanych, zgodnie z przepisami prawa.

- Pogłębienie szkoleń sędziów i innych pracowników sądownictwa w następujących dziedzinach: prawa człowieka, konwencje międzynarodowe, prawa oskarżonych, prawo biznesowe.

- Wzmocnienie wydziałów rodzinnych w ramach sądów pierwszej instancji w celu stosowania kodeksu rodzinnego.

- Wzmocnienie potencjału ogółu sędziów ds. nieletnich i organów ścigania ds. nieletnich.

- Wzmocnienie potencjału i infrastruktury wsparcia socjalnego – pracowników socjalnych i instytucji odpowiedzialnych za obserwację i reedukację nieletnich.

- Zapewnienie stosowania międzynarodowych standardów w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich w szczególności Wzorcowych reguł minimalnych Narodów Zjednoczonych z 1985 r. dotyczących wymiaru sprawiedliwości wobec nieletnich (reguł pekińskich) oraz Wskazań Narodów Zjednoczonych z 1990 r. dotyczących zapobiegania przestępczości nieletnich (wskazania z Rijadu).

Poprawa warunków odbywania kar więzienia

- Zagwarantowanie zatrzymanym poszanowania ich praw na każdym etapie odbywania kary.

- Wzmocnienie instytucjonalne Delegacji Generalnej ds. administracji więzień i resocjalizacji w szczególności w zakresie szkolenia, ochrony praw zatrzymanych (w celu polepszenia warunków odbywania kar więzienia), rozwiązywania problemu przeludnienia zakładów karnych i resocjalizacji zatrzymanych.

- Zagwarantowanie wszystkim nietykalności fizycznej i psychicznej oraz zintensyfikowanie zwalczania bezkarności w przypadkach naruszenia nietykalności, w tym w ramach zobowiązań wynikających z międzynarodowej Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur i innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania.

- Szkolenie kierownictwa i strażników przez pogłębianie ich kompetencji w zakresie pedagogiki i bezpieczeństwa oraz dotyczącym praw człowieka.

- Zorganizowanie nowych ośrodków pedagogicznych w zakładach penitencjarnych.

- Współpraca w zakresie lepszej resocjalizacji zatrzymanych.

- Poprawa warunków odbywania kary więzienia przez zmniejszenie przeludnienia zakładów karnych dzięki programowi budowy i odbudowy więzień.

- Dekoncentracja przez powołanie dziewięciu dyrekcji regionalnych w celu zdecentralizowanego i bliższego obywatelowi zarządzania zakładami penitencjarnymi.

2.4 Propagowanie i ochrona praw człowieka i podstawowych wolności

Zapewnienie poszanowania, propagowania i ochrony praw człowieka i podstawowych wolności zgodnie z międzynarodowymi standardami

- Kontynuowanie wysiłków w kierunku harmonizacji marokańskich przepisów prawa z międzynarodowymi przepisami dotyczącymi praw człowieka.

- Uznanie nadrzędności odpowiednio ratyfikowanych i opublikowanych międzynarodowych konwencji względem prawa krajowego i zharmonizowanie przepisów krajowych tak, by były zgodne z tymi konwencjami (Preambuła Konstytucji).

- Doprowadzenie do końca procesu transpozycji i wdrożenia Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet.

- Wdrożenie zaleceń Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej wydanych podczas 77. sesji w Genewie w sierpniu 2010 r. po analizie okresowego sprawozdania Maroka.

- Przedłożenie Organizacji Narodów Zjednoczonych instrumentów przystąpienia Maroka do Protokołu fakultatywnego nr 1 do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (MPPOiP) dotyczącego procedur odwoławczych, do

Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet i do Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur.

- Ratyfikacja międzynarodowej Konwencji o ochronie wszystkich osób przed wymuszonym zaginięciem.

- Dalsze wdrażanie przez Maroko zaleceń powszechnego okresowego przeglądu Rady Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych.

- Przeanalizowanie możliwości przyznania dla Maroka stałego zaproszenia do udziału w postępowaniach specjalnych.

- Kontynuowanie konsultacji zmierzających do ratyfikacji Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego.

- Zwiększenie ochrony prawa do życia przez przepisy prawa i utrzymanie faktycznego moratorium na wykonywanie kary śmierci przy kontynuowaniu dialogu na temat przeglądu przepisów kodeksu karnego zmierzającego do zniesienia kary śmierci oraz na temat przystąpienia do Protokołu fakultatywnego nr 2 do MPPOiP.

- Dalsze wdrażanie wszystkich zaleceń Komisji Sprawiedliwości i Pojednania w szczególności wdrożenie narodowej strategii zwalczania bezkarności.

- Przyjęcie i wdrożenie narodowego planu działania w dziedzinie demokracji i praw człowieka.

- Zintensyfikowanie dialogu i współpracy w zakresie zwalczania rasizmu i ksenofobii.

- Przyjęcie i wdrożenie ustawy organicznej ustanawiającej język tamazight językiem urzędowym państwa na równi z językiem arabskim.

- Skonsolidowanie wysiłków podjętych w celu propagowania i zachowania praw kulturowych poszczególnych grup składających się na naród marokański (w szczególności już zapoczątkowanych w dziedzinie audiowizualnej) oraz zapewnienie ochrony dialektów używanych w Maroku: ustanowienie w tym celu narodowej rady języków i kultury marokańskiej.

- Zagwarantowanie wolności wyznania.

- Propagowanie zwalczania wszelkich form dyskryminacji w myśl art. 26 MPPOiP.

2.5 Wolność słowa, w tym w dziedzinie audiowizualnej oraz wolność zrzeszania się i zgromadzeń

Zapewnienie ochrony podstawowych swobód zgodnie z międzynarodowymi standardami

- Potwierdzenie gwarancji dotyczących wolności słowa zgodnie z międzynarodowymi standardami.

- Przyjęcie nowego kodeksu prasy zgodnie z międzynarodowymi standardami w zakresie praw człowieka oraz wspieranie opracowywania i wdrażania kodeksu

etycznego przez dziennikarzy; rozpatrzenie ograniczenia a wręcz zniesienia środków polegających na pozbawianiu wolności dziennikarzy i zagwarantowanie ochrony źródeł w związku z wypełnianiem ich zawodu.

- Faktyczne stosowanie samoregulacji prasy z zapewnieniem ścisłego przestrzegania opcji demokratycznej oraz zasad etyki i deontologii zgodnie z międzynarodowymi standardami.

- Dokończenie procesu powoływania Krajowej Rady Prasy.

- Wdrożenie reform sprzyjających pluralizmowi mediów i ich niezależności, w szczególności finansowej, w tym przez liberalizację rynku w zakresie mediów i reklamy.

- Wzmocnienie roli naczelnego organu ds. przekazu audiowizualnego (HACA) w kontynuowaniu procesu liberalizacji sektora audiowizualnego i promowaniu pluralizmu mediów oraz pluralistycznego wyrażania opinii i poglądów.

- Konsolidacja pluralizmu audiowizualnego zewnętrznego (wielość operatorów) i wewnętrznego (różnorodność treści) służącego zapewnieniu środków niezbędnych do wyprodukowania zróżnicowanych treści, a dokładniej – wdrożeniu profesjonalnego i skutecznego systemu informacji audiowizualnej.

- Przyjęcie i wdrożenie środków legislacyjnych dotyczących prawa dostępu do informacji posiadanej przez administrację publiczną, wybrane instytucje oraz organy zaangażowane w misję użyteczności publicznej.

- Wdrożenie mechanizmów mediacji poprzedzającej odwołanie się do wymiaru sprawiedliwości w sprawie przestępstw prasowych.

- Faktyczne stosowanie istniejących przepisów prawa dotyczących zrzeszania się oraz wzmocnienie środków umożliwiających zaskarżanie decyzji lub uchybień administracji publicznej.

- Wprowadzenie poprawki do ustawy o manifestacjach na drogach publicznych i o zgromadzeniach publicznych tak, by zachować racjonalne proporcje między przestrzeganiem porządku publicznego a zapewnieniem podstawowych praw i swobód.

- Przyjęcie i wdrożenie ustawy organicznej dotyczącej sposobu wykonywania prawa do strajku po uzgodnieniu stanowisk z partnerami społecznymi.

2.6 Propagowanie praw kobiet

Propagowanie praw obywatelskich, politycznych, społecznych i gospodarczych kobiet oraz równości kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach

- Wdrożenie Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet oraz zasady równości praw i swobód obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i w dziedzinie kultury, edukacji i środowiska

- Działanie na rzecz osiągnięcia równości kobiet i mężczyzn, powołanie organu ds. równości płci i zwalczania wszelkich form dyskryminacji

- Wdrożenie „Rządowej agendy na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2011-2015" jako rządowego planu działania na rzecz ustanowienia równości płci w polityce publicznej.

- Wdrożenie wniosków z konferencji eurośródziemnomorskiej na temat roli kobiety w społeczeństwie (Marrakesz, listopad 2009).

- Wdrożenie i wzmacnianie mechanizmów i struktur propagowania i obrony praw kobiet.

- Dalsze wdrażanie mechanizmów i środków w celu ściślejszego stosowania kodeksu rodzinnego przez zainteresowane podmioty, kontynuowanie wysiłków na rzecz uwrażliwiania i szkolenia sędziów w zakresie zasad i celów kodeksu rodzinnego oraz wzmocnienie sądów rodzinnych przez przydzielenie odpowiednich środków materialnych i zasobów ludzkich.

- Wdrożenie i funkcjonowanie Funduszu solidarności rodzinnej.

- Dokończenie prac nad przepisami w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (w ramach reformy prawa karnego i przyjęcia ustawy o zwalczania przemocy wobec kobiet).

- Zintensyfikowanie stosowania środków równości przewidzianych w Kodeksie pracy.

2.7 Propagowanie praw dziecka i osób wymagających szczególnej troski w szczególności osób niepełnosprawnych.

Zapewnienie ochrony praw dziecka i osób niepełnosprawnych zgodnie z międzynarodowymi standardami

- Wzmocnienie mechanizmów kontroli faktycznego stosowania Kodeksu pracy zakazującego pracy dzieciom poniżej 15 roku życia zgodnie z Konwencją 182 i 138 Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP).

- Przyjęcie i wdrożenie ustawy o warunkach zatrudnienia i pracy dotyczących pracowników domowych.

- Upowszechnienie systemu opieki zdrowotnej dla najuboższych (RAMED).

- Przyjęcie i stosowanie ustawy o prawach osób niepełnosprawnych.

- Powołanie Rady konsultacyjnej ds. dzieci i rodziny oraz rady Konsultacyjnej ds. młodzieży i działalności stowarzyszeniowej.

2.8 Współpraca między Marokiem, UE i Radą Europy

Rozwój współpracy miedzy Marokiem a Radą Europy w szczególności w dziedzinach specjalistycznej wiedzy Rady Europy oraz określenia synergii między osiami tej współpracy a działaniami podjętymi w ramach partnerstwa Maroko-UE.

- Podjęcie współpracy marokańskiej Krajowej Rady Praw Człowieka z Komisarzem Praw Człowieka Rady Europy w zakresie propagowania praw człowieka.

- Stopniowe przystępowanie Maroka do odpowiednich konwencji Rady Europy w zakresie ochrony podstawowych praw, do których mogą przystępować państwa niebędące członkami Rady Europy zgodnie z procedurami Rady Europy dotyczącymi przystąpienia, w szczególności do:

  – konwencji o cyberprzestępczości i protokołu dodatkowego do niej;

  – konwencji w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi;

  – konwencji o wykonywaniu praw dzieci;

  – konwencji o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych;

  – konwencji o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstw oraz o finansowaniu terroryzmu;

  – konwencji w sprawie zwalczania korupcji i protokołu dodatkowego;

  – konwencji o zapobieganiu terroryzmowi;

  – konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych i drugiego protokołu dodatkowego;

  – konwencji o zapobieganiu torturom oraz nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu;

  – konwencji o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych;

  – konwencji odnoszących się do dziedziny komunikacji audiowizualnej i wpierania przystąpienia Maroka do Europejskiego Obserwatorium Audiowizualnego.

- Wdrożenie programu współpracy trójstronnej.

- Kontynuowanie wdrażania statusu „partnera demokratycznego” przy Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy.

- Zachęcanie do współpracy między marokańskimi jednostkami samorządu terytorialnego a Kongresem Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy.

- Wykorzystanie przez Maroko specjalistycznej wiedzy Komisji na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka), której Maroko jest członkiem od 2007 r.

- Zbliżenie ram prawnych Maroka z ramami prawnymi Rady Europy w zakresie praw człowieka.

2.9 Zwalczanie korupcji

Współpraca w zakresie zwalczania korupcji

- Wdrożenie Konwencji Narodów Zjednoczonych i innych odpowiednich instrumentów w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji.

- Dalsza współpraca z OECD w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji.

- Dalsza aktualizacja i harmonizacja marokańskich przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji.

- Wdrożenie planu działania narodowej strategii przeciwdziałania i zwalczania korupcji.

- Wzmocnienie potencjału publicznego w celu obiektywnej oceny polityki prowadzonej w zakresie przeciwdziałania i zwalczania korupcji.

- Opracowanie mapy zagrożeń korupcyjnych w podwójnym układzie: według regionów i według sektorów.

- Zwiększenie przejrzystości, upraszczanie i odstępowanie od papierowej formy procedur na poziomie administracji publicznej oraz wdrażanie celów administracji elektronicznej.

- Wzmocnienie organów inspekcji, kontroli, nadzoru i sprawozdawczości zwłaszcza w celu zapewnienia przejrzystości ich decyzji i rozwijania koordynacji działań między nimi.

- Utrwalenie zasad prawości i przejrzystości w zarządzaniu finansami publicznymi, outsourcingu usług publicznych, udzielaniu i wykonywaniu zamówień publicznych.

- Wdrożenie i wzmocnienie roli, niezależności i potencjału narodowego organu ds. prawości i zwalczania korupcji.

- Zintensyfikowanie udziału społeczeństwa obywatelskiego w przeciwdziałaniu korupcji.

- Wsparcie dla tworzenia antykorupcyjnych ośrodków pomocy prawnej.

- Wzmocnienie sądownictwa finansowego w tym Trybunału Obrachunkowego.

- Stosowanie ustawy o ochronie ofiar korupcji i osób donoszących o przypadkach korupcji.

W celu realizacji wszystkich założeń zapisanych w części „PRZESTRZEŃ WSPÓLNYCH WARTOŚCI" Maroko będzie kontynuowało swoje wysiłki na rzecz uwrażliwiania wszystkich krajowych podmiotów i uczestników na słuszność inspirowania się zasadami i wartościami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka Rady Europy, Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, porozumień częściowych Rady Europy oraz dyrektyw europejskich odpowiednich dla określonych dziedzin. Orientacyjna lista europejskich przepisów prawa, które należy uwzględnić realizując te zadania jest załączona do niniejszego dokumentu (zob. załącznik I). Wspomniane wysiłki na rzecz uwrażliwiania będą dotyczyły również ustawodawcy krajowego, aby uwzględnić te wartości i zasady przy opracowywaniu nowych przepisów krajowych.

3. WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA

3.1 Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i karnych

Przyjęcie przepisów na rzecz współpracy sądowej między państwami

- Wdrożenie głównych Konwencji międzynarodowych, takich jak:
  - Konwencja zawarta w Hadze w 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych;
  - Konwencja zawarta w Hadze w 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych;
  - Konwencja zawarta w Hadze w 1980 r. dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka zagranicę;
  - Konwencja zawarta w Hadze w 1996 r. o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci.
- Intensyfikacja dialogu na temat zagadnień międzynarodowej ochrony dzieci i prawa rodzinnego w kontekście udziału Maroka w konferencji sądowniczej w sprawie zagadnień dotyczących rodziny w kontekście transgranicznym, tzw. „dialogu maltańskim", wszczętym w ramach Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego.
- Ustanowienie konkretnych rozwiązań w celu przeciwdziałania, zarządzania i rozwiązywania konfliktów dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, a w szczególności uprowadzania dzieci.
- Zawarcie porozumienia o współpracy między Marokiem a EUROJUSTem, uwzględniając wymagania w zakresie ochrony danych osobowych

3.2 Współpraca policyjna

Dalsze rozwijanie współpracy między organami policji Maroka i państw członkowskich

- Propagowanie współpracy policyjnej w zakresie dobrych praktyk.

- Zawarcie porozumienia o strategicznej współpracy między odpowiednimi organami Maroka a Europejskim Urzędem Policji (Europolem).

- Zawarcie porozumienia o współpracy między Marokiem a Europejskim Kolegium Policyjnym (CEPOLem) i udział Maroka w działaniach szkoleniowych organizowanych przez CEPOL.

- Utworzenie Wyższego Instytutu zwalczania przestępczości

3.3 Współpraca w zakresie zwalczania terroryzmu

Dalsze rozwijanie i zacieśnianie współpracy w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania tego zjawiska

- Zacieśnienie współpracy w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania go na płaszczyźnie przeciwdziałania, informowania i współpracy sądowej i policyjnej.

- Kontynuowanie wdrażania rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1988/11, 1989/11 i 1373/01 oraz ratyfikacja wszystkich odpowiednich konwencji i protokołów międzynarodowych.

- Kontynuowanie współpracy w ramach Grupy Roboczej ds. Terroryzmu (COTER).

- Wdrożenie przepisów dotyczących zwalczania terroryzmu, w tym przepisów dotyczących przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu i zwalczania go, z poszanowaniem praw człowieka.

3.4 Współpraca w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej

Ratyfikacja i wdrożenie międzynarodowych instrumentów zwalczania przestępczości zorganizowanej

- Wdrożenie Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej oraz Protokołów dodatkowych przeciwko przemytowi migrantów drogą lądową, morską i powietrzną oraz przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami, a także Protokołu dodatkowego o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi.

- Opracowanie przepisów zgodnie z odpowiednimi normami i instrumentami międzynarodowymi.

- Opracowanie przepisów dotyczących zapobiegania handlu ludźmi i zwalczania go odpowiadających normom i instrumentom międzynarodowym.

- Zintensyfikowanie działań na rzecz najsłabszych grup społecznych (kobiety i dzieci).

- Prowadzenie szkoleń w zakresie mechanizmów zapobiegania i zwalczania przestępczości zorganizowanej w szczególności handlu ludźmi, w tym identyfikacji, ochrony i pomocy ofiarom handlu.

- Ulepszenie instrumentów analizy charakteru przestępstwa, metod przemytu, handlu i wyzysku.

- Wymiana informacji i praktyk w zakresie przeciwdziałania i zwalczania cyberprzestępczości.

Opracowanie metod zwalczania handlu ludźmi

- Wzmocnienie globalnej strategii odnośnie do osób, które werbują, transportują, przyjmują i wykorzystują migrantów oraz innych pośredników, klientów i beneficjentów.

- Wprowadzenie specjalistycznych szkoleń dla sędziów, sił policyjnych oraz pracowników służb granicznych.

3.5 Przeciwdziałanie i zwalczanie handlu narkotykami w tym środkami odurzającymi

Zintensyfikowanie zwalczania handlu środkami odurzającymi, w tym zwalczania tranzytu i wywozu oraz narkomanii, w szczególności przez zapobieganie w ramach wdrażania poszczególnych etapów narodowej strategii zwalczania narkomanii

- Zintensyfikowanie narodowej strategii przeciwdziałania i zwalczania narkomanii, obejmującej działania w zakresie ograniczania popytu i podaży oraz zapobiegania, a także działania na rzecz rozwoju regionów.

- Kontynuowanie dialogu w zakresie przeciwdziałania i zwalczania handlu narkotykami.

- Podjęcie współpracy z Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (ECMNiN), w szczególności w celu prowadzenia działań z krajowym centrum monitorowania narkotyków i narkomanii.

- Prowadzenie specjalistycznych szkoleń dla agencji i pracowników odpowiedzialnych za stosowanie prawa (w szczególności sił policji), interwencje i leczenie.

- Zwiększenie możliwości Krajowej komisji ds. środków odurzających.

- Współpraca w ramach kontynuowania procesu likwidacji upraw konopi i wdrożenie programów rozwoju alternatywnego.

- Opracowanie przez Maroko programów zapobiegania narkomanii, leczenia i resocjalizacji narkomanów, w tym współpraca z właściwymi organami Rady Europy.

- Wzmocnienie specjalnych struktur pozwalających na objęcie opieką zdrowotną i socjalną osoby dotknięte narkomanią.

- Współpraca w celu opracowania norm w zakresie przeciwdziałania wykorzystaniu prekursorów chemicznych i innych substancji do produkcji narkotyków.

3.6 Pranie pieniędzy oraz przestępstwa gospodarcze i finansowe

Zintensyfikowanie wysiłków i współpracy w walce z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu

- Wdrożenie art. 61 układu o stowarzyszeniu.
- Wymiana informacji na temat przepisów prawa, praktyk, europejskich sposobów i instrumentów międzynarodowych (w szczególności zaleceń Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (GAFI) dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk.
- Dalsze opracowywanie ram prawnych i przepisów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk zgodnie z zasadami zawartymi w zaleceniach GAFI.
- Wzmocnienie krajowego narzędzia przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk.
- Zintensyfikowanie wymiany informacji między europejskimi systemami jednostek analityki finansowej („Financial Intelligence Unit (FIU)") a systemem marokańskim w szczególności w ramach Grupy Egmont.
- Opracowanie programu szkoleń dla sędziów, prokuratorów, sił policyjnych i wszelkich innych organów administracji, których ta kwestia dotyczy.
- Zwiększenie możliwości i konsolidacja zapobiegawczej roli FIU marokańskiego.
- Kontynuowanie kampanii uwrażliwiających na rzecz podatników.
- Opracowanie procedur kontroli i nadzorowania podatników.

3.7 Zarządzanie granicami, mobilnością osób i polityką migracyjną, ochrona międzynarodowa i azyl

Kontynuowanie dialogu na temat migracji, mobilności i bezpieczeństwa mającego na celu w szczególności:

- lepszą organizację legalnych migracji,
- zmaksymalizowanie pozytywnego wpływu migracji na rozwój,
- skuteczną walkę z migracjami nielegalnymi i handlem ludźmi, w tym współpraca w dziedzinie readmisji i lepszej kontroli granic,
- propagowanie międzynarodowej ochrony i wzmocnienia polityki azylu,
- propagowanie i poszanowanie praw migrantów, zarówno pochodzących z Maroka i zamieszkujących w UE jak i pochodzących z państw trzecich, przebywających w Maroku,

- propagowanie inicjatyw na rzecz integracji legalnych migrantów marokańskich osiedlających się w UE oraz reintegracji społecznej i zawodowej Marokańczyków powracających do kraju pochodzenia.

Celem dialogu jest zawarcie Partnerstwa na rzecz Mobilności, w ramach którego obie strony będą ustalać i wdrażać liczne inicjatywy dotyczące migracji, mobilności i bezpieczeństwa. Środki opracowane w wyniku dialogu mogłyby obejmować, między innymi, zwiększony dostęp do legalnych kanałów migracji, złagodzenie warunków wydawania wiz (wykorzystując m.in. Kodeks Wizowy UE), readmisję do kraju pochodzenia oraz reintegrację społeczną i zawodową w przypadku dobrowolnego powrotu.

Partnerstwo na rzecz Mobilności jest tak skonstruowane, by stanowić ramy długoterminowej współpracy, zgodnie z globalnym podejściem do kwestii migracji i mobilności oraz marokańską polityką w tej dziedzinie, a także oparte na dialogu politycznym i współpracy, która będzie rozwijała się z czasem stosownie do istniejących stosunków między Maroko a UE.

Rozwijanie międzynarodowej ochrony i polityki azylu poprzez:

- Wzmocnienie ram prawnych i instytucjonalnych Maroka w dziedzinie prawa do azylu zgodnie z międzynarodowymi standardami i postanowieniami Konstytucji Maroka.

- Kontynuowanie wdrażania zasad Konwencji genewskiej z 1951 r. i protokołu do niej z 1967 r. na przykład w zakresie sposobów identyfikacji migrantów wymagających ochrony międzynarodowej, stosowania zasady non-refoulement, konsekwencji uzyskania statusu uchodźcy.

- Wzmocnienie polityk publicznych w zakresie migracji uwzględniając potrzeby ochrony międzynarodowej i konieczność zaoferowania uchodźcom trwałych rozwiązań, umożliwiających im również integrację.

- Kontynuowanie współpracy z Wysokim Komisarzem Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR) w ramach realizacji jego mandatu w Maroku i rozwój krajowych struktur odpowiedzialnych za przeprowadzanie całej procedury azylu.

3.8 Ochrona danych osobowych

Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony danych osobowych w ramach rozwoju aplikacji *Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony danych osobowych w ramach rozwoju aplikacji społeczeństwa informacyjnego, publicznych baz danych i komunikacji elektronicznej*

- Zintensyfikowanie współpracy między krajową komisją kontroli ochrony danych osobowych a podobnymi europejskimi organami kontroli przetwarzania danych osobowych.

- Ochrona danych osobowych w kontekście rozwoju handlu elektronicznego (podpis elektroniczny, zarządzanie nazwami domen).

4. ZBLIŻENIE MIĘDZY NARODAMI

4.1 Współpraca parlamentarna

- Zintensyfikowanie działań wspólnej komisji parlamentarnej UE-Maroko**.**
- Zwiększenie możliwości technicznych, organizacyjnych i legislacyjnych Parlamentu.
- Współpraca między parlamentem marokańskim a Parlamentem Europejskim na rzecz wzmocnienia partnerstwa Maroka z UE w szczególności przez wdrożenie niniejszego planu działania.

4.2 Wspieranie sieci wymiany informacji i konsultacji między podmiotami społeczeństwa obywatelskiego oraz zaangażowanie nowych podmiotów

- Zwiększenie umiejętności organizacyjnych i menadżerskich marokańskich podmiotów społecznych oraz ich zdolności propagowania swoich idei.
- Zachęcanie do kontaktów między marokańskimi a europejskimi organizacjami pozarządowymi.
- Ułatwienie społeczeństwu obywatelskiemu, w szczególności stowarzyszeniom i ośrodkom dla młodzieży, dostępu do nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
- Wzmocnienie roli Agencji rozwoju regionalnego w realizacji programów współpracy, wymiany doświadczeń i wzmocnieniu potencjału podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.
- Wdrożenie zintensyfikowanego dialogu między UE (w tym Agencją Praw Podstawowych Unii Europejskiej) a Krajową Radą Praw Człowieka (CNDH) Maroka.

4.3 Opracowanie struktury stosunków między jednostkami samorządu terytorialnego Maroka a UE oraz z Komitetem Regionów

- Zintensyfikowanie wymiany między marokańskimi a europejskimi samorządami terytorialnymi w ramach Eurośródziemnomorskiego Zgromadzenia Samorządów Lokalnych i Regionalnych (ARLEM).
- Propagowanie opracowywania przez samorządy terytorialne projektów współpracy w szczególności za pośrednictwem agencji rozwoju.
- Propagowanie rządzenia wielopoziomowego oraz współpracy na poszczególnych szczeblach instytucjonalnych.
- Rozwój samorządów terytorialnych i realizacja programów modernizacji i szkolenia administracji lokalnej i regionalnej.

4.4 Współpraca między Radą gospodarczo-społeczną Maroka a Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym

Wzmocnienie i propagowanie zorganizowanej współpracy między Radą gospodarczo-społeczną Maroka a Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym

- Ustanowienie zorganizowanej współpracy i systematycznego dialogu między tymi dwoma instytucjami.
- Propagowanie dialogu społecznego między partnerami społecznymi i organizacjami marokańskiego społeczeństwa obywatelskiego i z organizacjami UE.
- Wymiana informacji, publikacji i baz danych tak, by przyczynić się do udoskonalenia działalności i wzbogacenia dyskusji w ramach tych dwóch instytucji.
- Prowadzenie wspólnych konferencji na tematy stanowiące przedmiot wspólnego zainteresowania.

4.5 Współpraca między instytucją mediatora a Europejskim Rzecznikiem Praw Obywatelskich

Ustanowienie zorganizowanej współpracy i systematycznego dialogu między tymi dwoma organami

- Pogłębienie specjalistycznej wiedzy w dziedzinie mediacji.
- Opracowanie programu działań dotyczącego negocjowanej obecnie konwencji, w szczególności:
  - mechanizmów zwiększenia praw obywateli względem administracji publicznej
  - mechanizmów umoralnienia sektora publicznego
  - mechanizmów rozpowszechniania kultury praw człowieka i zasad dobrej administracji
- Koordynowanie działań tych dwóch instytucji w ramach instancji międzynarodowych**.**

4.6 Współpraca kulturalna

- Dokończenie procedury ratyfikowania i wdrażania Konwencji UNESCO z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego.
- Wspieranie współpracy kulturalnej na rzecz promowania dialogu międzykulturowego.
- Działanie na formach międzynarodowych, takich jak UNESCO, w celu promowania i ochrony różnorodności kulturowej.
- Promowanie dialogu i współpracy w zakresie ochrony i promowania spuścizny historycznej i dziedzictwa narodowego oraz rozwój przemysłu kultury.

- Zintensyfikowanie udziału Maroka w programach współpracy kulturalnej w regionie Morza Śródziemnego (Euromed Heritage i Euromed Audiovisual) przez zaangażowanie właściwych marokańskich instytucji, takich jak Wysoka Władza Komunikacji Audiowizualnej (HACA), Królewski Instytut Kultury Berberskiej (IRCAM), Rada wspólnoty marokańskiej zagranicą (CCME) itd.

- Modernizacja i usprawnienie zarządzania sektorem kultury (publicznym i prywatnym).

- Zwiększenie roli Maroka w promowaniu dialogu międzykulturowego przez wzmocnienie przemysłu kultury w celu zwiększenia produkcji i dystrybucji treści audiowizualnych odzwierciedlających w szczególności wartości i cele podzielane wspólnie z UE.

- Współpraca z Centrum Północ-Południe Rady Europy.

- Współpraca w dziedzinie opracowania na nowo marokańskiego planu narodowego na rzecz Sojuszu Cywilizacji.

B. W KIERUNKU WSPÓLNEJ PRZESTRZENI GOSPODARCZEJ

5. REFORMA GOSPODARCZO-SPOŁECZNA

5.1 Ramy makroekonomiczne

Skonsolidowanie dokonanych postępów w celu poprawy wyników makroekonomicznych oraz propagowania wzrostu, zatrudnienia i rozwoju

- Dalsza konsolidacja stabilności ram makroekonomicznych, w tym propagowanie stabilnej pozycji rachunków bieżących i rozwój handlu zagranicznego i gospodarki.

- Kontynuowanie ostrożnej polityki budżetowej w celu skonsolidowania średnioterminowego budżetu, by zapewnić stabilność i trwałość finansów publicznych.

- Kontynuowanie polityki zmniejszania zadłużenia publicznego.

- Zwiększenie możliwości działania Banku centralnego w zakresie wdrażania polityki nadzoru systemu bankowego i opanowania inflacji.

- Wzmocnienie systemu zarządzania finansami, w szczególności przez wymianę specjalistycznej wiedzy.

- Zróżnicowanie źródeł wzrostu gospodarczego.

- Kontynuowanie reformy administracji publicznej.

- Kontynuowanie wysiłków, mających na celu zreformowanie systemu dopłat do cen energii i niektórych produktów żywnościowych tak, aby ograniczyć obciążenia budżetowe i zapewnić stabilność finansów publicznych dzięki odpowiedniemu

ukierunkowaniu, w szczególności na korzyść mieszkańców osiągających niskie dochody.

5.2 System podatkowy

Dalsza realizacja polityki i zarządzania systemem podatkowym zgodnie z międzynarodowymi i europejskimi standardami

Zapewnienie odpowiedniego poziomu dochodów publicznych i wzmocnienie sprawiedliwego charakteru systemu podatkowego

- Kontynuowanie uzdrawiania systemów wprowadzających odstępstwa i ograniczenie tworzenia nowych zwolnień z podatku.
- Podniesienie podstawy opodatkowania.
- Kontynuowanie reformy w zakresie podatku VAT przez uproszczenie i zwiększenie gospodarczej neutralności tego podatku.
- Kontynuowanie reformy w zakresie podatku dochodowego.
- Rozwijanie postawy obywatelskiej w kwestii podatków i stopniowe opodatkowanie sektora nieformalnego.

Modernizacja administracji podatkowej

- Dalsze odstępowanie od papierowej formy usług Generalnej Dyrekcji ds. Podatków (DGI).
- Kontynuowanie procesu upraszczania systemu podatkowego, w szczególności ujednolicenie terminów składania deklaracji, odwołań lub nakładania sankcji.
- Poprawa skuteczności i efektywności kontroli podatkowych w oparciu w szczególności o nowe podejście, takie jak zasada zarządzania ryzykiem połączona z ukierunkowaniem oraz wyposażenie DGI w metodę automatycznego planowania dla celów tej kontroli.
- Poprawa systemów kontroli wewnętrznej: identyfikowalność decyzji; wewnętrzne postępowania w zakresie zarządzania; audyt i kontrola zarządzania; narzędzia monitorowania wskaźników wydajności; karta wyników itd.
- Poprawa ogólnej jakości usług, a w szczególności przyjmowania interesantów.

Współpraca w dziedzinie podatków i stopniowe zbliżanie do systemu europejskiego w zakresie podatku od przedsiębiorstw

- Kontynuowanie i pogłębianie dialogu na temat wdrażania zasad dobrego zarządzania podatkowego, w tym Kodeksu postępowania UE w zakresie opodatkowania przedsiębiorstw.
- Wdrożenie Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości w jej wymiarze systemu podatkowego sprzyjającego inwestowaniu.

- Szkolenie kadry kierowniczej DGI.

5.3 Zarządzanie i kontrola finansów publicznych

Zwiększenie przejrzystości, skuteczności i efektywności sposobów planowania, zarządzania, wykonywania i kontroli wydatków publicznych

Dalsze wdrażanie racjonalnego zarządzania finansami publicznymi

- Przyjęcie nowej ustawy organicznej dotyczącej ustawy o finansach, która jest w trakcie opracowywania, ustanawiającej zasady:
  - planowania wieloletniego;
  - zarządzania opartego na wynikach;
  - przejrzystości budżetu poprzez przekształcenie struktury budżetowej opartej na pojęciu planowania;
  - stabilności budżetowej dzięki wprowadzeniu nowych zasad;
  - wzmocnionej i jaśniejszej roli parlamentu w procedurze budżetowej.

Dalsza modernizacja rachunkowości publicznej obejmująca stopniowo logikę własnościową

- Rozpowszechnienie informatycznego systemu zarządzania wydatkami publicznymi.
- Zwiększenie potencjału administracji, w szczególności administracji zdecentralizowanej, i osób odpowiedzialnych za zarządzanie budżetem.
- Modernizacja systemu zarządzania lokalnymi finansami publicznymi.

Modernizacja systemu kontroli wewnętrznej wydatków publicznych

- Dalsze zwiększanie potencjału organów administracji (Generalnej Inspekcji Finansów (IGF), Generalnej Inspekcji Ministerstw (IGM), Generalnej Inspekcji Samorządów Lokalnych (IGAT)) odpowiedzialnych za audyt i kontrolę prawidłowości wydatków publicznych i ich wyników.
- Dalsze stopniowe zbliżanie do międzynarodowych norm i metod (Międzynarodowej Organizacji Księgowych/IFAC, Instytutu Audytorów Wewnętrznych/IIA, Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli Finansów Publicznych/INTOSAI) oraz do najlepszych praktyk stosowanych w UE w zakresie kontroli i audytu dochodów i wydatków publicznych.
- Wdrożenie przepisów dotyczących odpowiedzialności osób zarządzających (urzędników zatwierdzających), organów nadzoru i księgowych publicznych.
- Zwiększenie zdolności bardziej skutecznego wdrażania przepisów w zakresie kontroli finansowej przedsiębiorstw publicznych przez państwo.

- Wymiana doświadczeń i specjalistycznej wiedzy między marokańskimi instytucjami kontroli i audytu finansów publicznych a instytucjami europejskimi o podobnym charakterze.

Wzmocnienie systemu kontroli zewnętrznej wydatków publicznych

- Zwiększenie możliwości Trybunału Obrachunkowego.

- Wymiana doświadczeń między marokańskim Trybunałem Obrachunkowym a instytucjami kontroli zewnętrznej państw członkowskich UE.

- Wsparcie demokracji budżetowej poprzez zwiększenie uprawnień i możliwości analizy parlamentu na etapie przyjmowania i wykonywania corocznych ustaw budżetowych.

5.4 Reformy strukturalne ukierunkowane na konkurencyjność gospodarki marokańskiej

Reforma strukturalna i postęp w kierunki funkcjonalnej i konkurencyjnej gospodarki rynkowej

- Kontynuowanie reform zmierzających do poprawy otoczenia biznesowego, w tym będących w toku prac nad Kartą inwestycyjną i istniejącej infrastruktury w celu wspierania inwestycji, zwiększenia konkurencyjności i zwiększenia zatrudnienia.

- Wdrożenie mechanizmu ostrzegania i szybkich konsultacji w zakresie środków mających wpływ na handel i inwestycje.

- Realizacja ogólnego planu zintegrowanych platform przemysłowych oraz stref działalności handlowej w ramach Narodowego Paktu na rzecz rozwoju przemysłu i Planu Rawaj na rzecz handlu i dystrybucji.

- Poprawa udostępniania terenów przemysłowych i handlowych.

- Kontynuacja wdrażania środków zmierzających do zwiększenia wydajności i szkolenia siły roboczej w sektorach o dużym potencjale, w szczególności tych, które ujęte są w Narodowym Pakcie na rzecz rozwoju przemysłu (przemysł lotniczy, samochodowy, *offshoring*, rolno-spożywczy i tekstylny).

- Prowadzenie strategicznych i handlowych badań pozwalających na rozwój gałęzi przemysłu i nowych nisz na rynku.

5.5 Zatrudnienie (w tym podstawowe prawa socjalne i podstawowe normy pracy) i polityka socjalna

Wzmocnienie dialogu i współpracy w dziedzinie zatrudnienia, polityki socjalnej i równości kobiet i mężczyzn

Propagowanie równości kobiet i mężczyzn

- Aktywne propagowanie równości kobiet i mężczyzn na wszystkich poziomach (zatrudnienie, edukacja, szkolenie, przedsiębiorczość i decyzyjność).

- Kontynuowanie polityki równości i polityki walki ze stereotypami względem kobiet i mężczyzn.

- Utrwalanie ochrony kobiet w ciąży w miejscu pracy.

Umacnianie podstawowych praw socjalnych i podstawowych norm pracy

- Stworzenie warunków sprzyjających perspektywom ratyfikacji Konwencji 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych.

- Zintensyfikowanie kontroli wdrażania i faktycznego stosowania przepisów prawa w oparciu o Konwencje 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 i 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy.

- Wzmocnienie mechanizmów kontroli stosowania przepisów prawa pracy, w tym regulujących pracę dzieci.

- Kontynuowanie negocjacji z partnerami gospodarczymi i społecznymi zmierzających do przyjęcia ustawy organicznej o wykonywaniu prawa do strajku.

- Wzmocnienie odpowiednich i niezależnych struktur dialogu społecznego (dwustronnego i trójstronnego) w tym potencjału partnerów społecznych.

- Promowanie odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw i rozwoju praktyk przedsiębiorczości z poszanowaniem inicjatywy ONZ „Global Compact" i deklaracji trójstronnej Międzynarodowej Organizacji Pracy w sprawie przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej oraz praktyk OECD w tym zakresie.

- Wzmocnienie narzędzia propagowania i monitorowania zdrowia, higieny i bezpieczeństwa w miejscu pracy, w tym przez działania szkoleniowe w tym zakresie, instytucjonalizacja zasady ostrożności, zapobieganie ryzyku zawodowemu związanemu z kontaktem z substancjami niebezpiecznymi lub toksycznymi oraz wymiana dobrych praktyk i analiz w tej dziedzinie w celu ograniczenia liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

- Zbliżenie ustawodawstwa krajowego do ogólnych zasad ustanowionych w europejskich dyrektywach dotyczących zapobiegania ryzyku zawodowemu i ochrony bezpieczeństwa i higieny pracy, eliminowania czynników ryzyka i wypadków, informowania, konsultowania, zrównoważonego udziału i szkolenia pracowników i ich przedstawicieli[2] i czuwanie nad jego wdrażaniem zapewniane przez krajowy Instytut warunków pracy.

- Poprawa metod przejrzystego i spójnego rejestrowania i przetwarzania wszystkich statystyk o wypadkach w pracy.

---

[2] Przewidzianych w dyrektywie Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy, *Dz. U. L 183 z 29.06.1989*

Wdrożenie polityk dotyczących zatrudnienia, szans na rynku pracy i godnej pracy zmierzających do zwiększenia zatrudnienia i walki z bezrobociem. Propagowanie dostępu do godnego i produktywnego zatrudnienia w warunkach gospodarki formalnej

- Opracowywanie polityki dotyczącej zatrudnienia, szans na rynku pracy i godnej pracy w Maroku z uwzględnieniem wytycznych europejskiej strategii na rzecz zatrudnienia i ram działań określonych przez konferencję ministerialną Euro Med w sprawie zatrudnienia, która odbyła się w Marrakeszu w listopadzie 2008 r., zgodnie z zasadami sprawiedliwości i równości społecznej, a w szczególności:

  – Podwyższenie wskaźnika aktywności zawodowej w formalnym sektorze gospodarki produktywnej, podwyższenie wskaźnika aktywności kobiet i proporcji pracowników niezależnych w grupie aktywnej zawodowo;

  – Rozwój kształcenia pozwalającego na zdobywanie kwalifikacji zawodowych (zwłaszcza praktyki zawodowe i szkolenie w systemie przemiennym), w szczególności dla ludzi młodych, by zwiększyć ich szanse na rynku pracy;

  – Lepsze dostosowanie kwalifikacji zawodowych z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy, w szczególności ułatwianie młodym ludziom i kobietom znajdowania zatrudnienia produktywnego i formalnego;

  – Wdrożenie systemu oceny i kontroli środków aktywnego propagowania zatrudnienia w celu zwiększenia ich skuteczności i dostosowania do potrzeb rynku pracy. Rozszerzenie możliwości krajowej Agencji promocji zatrudnienia i kompetencji (ANAPEC) ;

  – Wdrożenie zintegrowanego programu godnej pracy w związku z przyjęciem go przez Maroko i Międzynarodową Organizację Pracy oraz monitorowanie celów i wskaźników.

Propagowanie przyjęcia i stosowania ogólnego narzędzia polityki ochrony socjalnej i włączenia społecznego

- Przyjęcie i wdrożenie systemu odszkodowań w przypadku utraty zatrudnienia.

- Kontynuowanie wspieranych działań na rzecz obniżenia wskaźnika populacji znajdującej się w sytuacji ubóstwa bezwzględnego lub względnego lub w trudnej sytuacji.

- Kontynuowanie wspieranych działań na rzecz obniżenia wskaźnika wykluczenia społecznego (np. % populacji mieszkającej w slumsach).

- Dalsza współpraca na rzecz osiągnięcia marokańskiego celu ograniczania ubóstwa i poprawy spójności społecznej.

- Zagwarantowanie aktywnego włączenia społecznego wszystkich ludzi przez zachęcanie do udziału w rynku pracy, w szczególności grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

- Wprowadzenie konkretnych środków administracyjnych i przepisów na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnością.

- Rozszerzenie obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego na wszystkie kategorie społeczno-zawodowe (w szczególności pracowników niezależnych, wolnych zawodów i studentów).

- Wymiana dobrych praktyk w celu rozszerzenia i podniesienia poziomu ochrony socjalnej, w szczególności w odniesieniu do warstw najuboższych.

- Zagwarantowanie stabilności finansowania systemu ochrony socjalnej.

Uzupełnienie narzędzia zapewniającego dostęp do leczenia lub ubezpieczenia zdrowotnego tak, aby objąć nim całe społeczeństwo (a w szczególności obywateli znajdujących się w sytuacji niekorzystnej społecznie) w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej o wysokiej jakości

- Obniżenie średniej kwoty wydatków bezpośrednich gospodarstw domowych („wydatki bieżące"), w szczególności w przypadku osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji społecznej.

- Rozszerzenie grupy społeczeństwa faktycznie objętego systemem ubezpieczeń zdrowotnych lub opieki zdrowotnej.

Zbliżanie przepisów: W celu wdrożenia tych reform Maroko uwzględni, w zakresie zbliżania ustawodawstw i przy wsparciu UE, odpowiednie europejskie dyrektywy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy (opracowanie nowego narzędzia regulacyjnego i wykonawczego dotyczącego zapobiegania ryzyku zawodowemu), równości szans kobiet i mężczyzn, ochrony przed dyskryminacją, prawa pracy oraz Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej.

5.6 Rozwój regionalny i lokalny

- Skonsolidowanie procesu rozwoju na poziomie lokalnym:

  – Wzmocnienie zasobów instytucjonalnych i finansowych gmin, w szczególności wiejskich („Gminy 2015");

  – Upowszechnienie Gminnych Planów Rozwoju (opracowanie, przyjęcie, systematyczna aktualizacja);

  – Propagowanie zrzeszania się gmin;

  – Modernizacja administracji gmin przez informatyzację, odchodzenie od papierowej formy procedur i poprawa jakości usług dla obywateli;

  – Wzmocnienie partnerstwa między samorządami terytorialnymi, sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi w celu realizacji infrastruktury i zapewnienia wyposażenia lokalnego i regionalnego oraz zarządzania nimi;

  – Mobilizacja potencjału podatkowego samorządów terytorialnych.

- Przyspieszenie procesu niwelowania nierówności między regionami oraz między obszarami wiejskimi i miejskimi:

– Określenie i wdrożenie polityk rozwoju regionalnego oraz polityk dotyczących specyficznych obszarów (np. obszary górskie);

– Opracowanie i realizacja Planów Rozwoju Regionalnego na poziomie 16 regionów;

– Niwelowanie nierówności w zakresie dostępu do podstawowej infrastruktury socjalnej i gospodarczej;

– Wzmocnienie potencjału podmiotów rozwoju regionalnego i lokalnego;

– Podczas najbliższych wspólnych ocen (Maroko, Komisja) wdrażania Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości i z zastrzeżeniem dostępności finansowania, należy ocenić, czy karta jest znana i uwzględniana w całym kraju, w tym poza ośrodkami rozwoju gospodarczego oraz jakie są wyniki w poszczególnych regionach i dla beneficjentów końcowych;

– Zintensyfikowanie współpracy przez realizację regionalnych i transgranicznych programów między Marokiem a UE w celu zmniejszenia dysproporcji w rozwoju regionów oraz zwiększenia ich dobrobytu.

5.7 Rozwój społeczny

- Dążenie do osiągnięcia większej skuteczności projektów Krajowej Inicjatywy na rzecz Rozwoju Społecznego (KIRS).

- Zintensyfikowanie kontroli i oceny projektów KIRS.

- Promowanie mikroprojektów generujących nowe miejsca pracy i stałe dochody.

- Zwiększenie uczestnictwa kobiet, ludzi młodych i osób ze specjalnymi potrzebami w organach zarządzających KIRS.

5.8 Zrównoważony rozwój

- Wdrożenie elementów krajowej Karty na rzecz środowiska i zrównoważonego rozwoju dotyczących zrównoważonego rozwoju poprzez dokończenie procesu opracowywania ustawy ramowej.

- Dalsze wdrażanie struktur i procedur związanych ze strategicznym planowaniem w dziedzinie zrównoważonego rozwoju oraz koordynacja działań poszczególnych podmiotów**.**

6. HANDEL, RYNEK I REFORMA PRZEPISÓW

6.1 Zbliżenie ram prawnych Maroka z przepisami UE w przedmiotowych dziedzinach

- Ustanowienie mechanizmu umożliwiającego stworzenie spisu rozbieżności między marokańskimi przepisami prawa a wspólnotowym dorobkiem prawnym w celu ułatwienia opracowania narodowego programu spójności.

- Ustalenie sektorów priorytetowych w zakresie zbliżania ustawodawstw oraz potrzebnych zasobów krajowych i harmonogramu realizacji planu.

6.2 Stosunki handlowe, w tym zawarcie pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu

Zgodnie z zaleceniami planu działania Euromed i celami wspólnego dokumentu w sprawie przyznania szczególnego statusu strony będą najpierw działały na rzecz zawarcia pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu (DCFTA), a w późniejszym terminie na rzecz utworzenia wspólnej przestrzeni gospodarczej.

Realizacja zobowiązań podjętych w tytule II układu o stowarzyszeniu (Swobodny przepływ towarów)

- Dalsza realizacja kwestii ujętych w części dotyczącej handlu układu o stowarzyszeniu UE-Maroko, w szczególności w celu wzajemnego zniesienia ograniczeń dotyczących wywozu i przywozu towarów w zakresie wszystkich aspektów taryfowych i pozataryfowych.

- Kontynuowanie i pogłębienie liberalizacji handlu towarami zgodnie z politykami sektorowymi.

- Wykonywanie i monitorowanie układu o liberalizacji handlu produktami rolnymi, przetworzonymi produktami rolnymi, rybami i produktami rybołówstwa.

- Szkolenie pracowników i zwiększenie potencjału administracyjnego w dziedzinie handlu międzynarodowego.

Przyczynianie się do zapewnienia powstawania eurośródziemnomorskiej strefy wolnego handlu

- Dalsze wdrażanie umowy o wolnym handlu z partnerami z regionu Morza Śródziemnego na poziomie regionalnym, wewnątrzregionalnym lub dwustronnym.

- Stosowanie i monitorowanie wdrażania uzgodnień w sprawie rozstrzygania sporów handlowych, w tym wsparcie dla tworzenia grupy marokańskich arbitrów w sprawach handlu międzynarodowego, którzy mogliby pełnić rolę arbitrów w postępowaniach ugodowych.

- Dalsze wdrażanie porozumienia z Agadiru we wszystkich dziedzinach objętych obecnie porozumieniem; praca nad zwiększeniem liczby dziedzin, np. włączenie usług i inwestycji oraz zachęcanie do rozszerzenia porozumienia z Agadiru na inne państwa regionu.

- Realizacja inicjatyw na rzecz wspierania partnerstwa eurośródziemnomorskiego, w szczególności na rzecz ułatwienia handlu i inwestycji, którego jednym z elementów będzie mechanizm ostrzegania i szybkich konsultacji w zakresie środków mających wpływ na handel i inwestycje.

- Zacieśnienie współpracy i dialogu w zakresie ustalania i wykorzystywania narzędzi ochrony handlu.

- Kontynuowanie już rozpoczętych dwustronnych negocjacji na temat liberalizacji usług i swobody przedsiębiorczości.

Zawarcie DCFTA

- Otwarcie negocjacji zmierzających do zawarcia DCFTA między Marokiem a UE, która przyczyni się do stopniowej integracji rynków stron.

- Negocjacje DCFTA dotyczyć będą następujących sektorów (lista niewyczerpująca, z uwzględnieniem wyboru sektorów priorytetowych w ramach zbliżania ustawodawstw):

  – normy techniczne dla wyrobów przemysłowych, normy dotyczące oceny zgodności wyrobów;

  – zamówienia publiczne;

  – przepływy finansowe i płatności;

  – ochrona praw własności intelektualnej;

  – środki sanitarne i fitosanitarne;

  – polityka dotycząca konkurencji;

  – ułatwienia celne i handlowe;

  – dialog na temat narzędzi ochrony handlu;

  – pogłębienie liberalizacji usług i ochrona inwestycji;

  – handel i zrównoważony rozwój;

  – analiza możliwości poprawy warunków udzielania preferencyjnych koncesji przyznawanych w ramach układu o liberalizacji handlu produktami rolnymi, przetworzonymi produktami rolnymi i produktami rybołówstwa, uwzględniając politykę rolną, wrażliwość i specyfikę wymienionych produktów obu stron.

6.3 UŁATWIENIE DOSTĘPU DO RYNKU DLA WYROBÓW PRZEMYSŁOWYCH

6.3.1 Swobodny przepływ wyrobów przemysłowych (dziedziny zharmonizowane UE)

Ułatwienie dostępu do rynku dla wyrobów przemysłowych. Kontynuowanie harmonizacji przepisów marokańskich dotyczących wyrobów przemysłowych z przepisami oraz międzynarodowymi i europejskimi praktykami

- Kontynuowanie w ramach szczególnego statusu dostosowywania odpowiednich przepisów z dorobkiem prawnym UE i ich wdrażania przez podniesienie poziomu infrastruktur jakości.

- Kontynuowanie zbliżania ustawodawstw w zakresie norm, regulacji technicznych i zasad oceny zgodności w celu stopniowego zharmonizowania z europejskimi ramami prawnymi na płaszczyźnie horyzontalnej i w sektorach priorytetowych.

- Wzmocnienie instytucji odpowiedzialnych za normalizację (IMANOR), akredytację (COMAC), ocenę zgodności, metrologię i monitorowanie rynku, w szczególności przez wymianę informacji i specjalistycznej wiedzy oraz włączenie tych instytucji do europejskich i międzynarodowych struktur, w tym przystąpienie do Europejskiej Współpracy w Dziedzinie Akredytacji.

- Negocjowanie układu w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania wyrobów przemysłowych w sektorach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, w których przepisy i standardy są takie same, jak w UE.

6.3.2 Zniesienie ograniczeń (niezharmonizowane dziedziny UE)

Ułatwienie obiegu towarów i poprawa współpracy administracyjnej

- Dalsze przeciwdziałanie środkom dyskryminującym i upewnienie się, że zainteresowane strony mają możliwość zgłaszania stwierdzonych problemów.

- Wzmocnienie centralnego punktu kontaktowego i punktu informacyjnego powołanego w ramach Porozumienia w sprawie barier technicznych w handlu w celu ułatwienia przekazywania informacji i współpracy między UE a Marokiem oraz podmiotami gospodarczymi

- Dalsza analiza marokańskich przepisów w zakresie etykietowania, składu, produkcji i opisywania wyrobów w celu zbliżenia z ogólnymi zasadami obowiązującymi w UE.

- Ustalenie i analiza przeszkód pozataryfowych i ułatwienie ich usunięcia za pomocą mechanizmu Euromed ułatwienia handlu.

6.4 Kwestie sanitarne i fitosanitarne

Poprawa stanu zdrowia zwierząt i roślin oraz zapewnienie bezpieczeństwa żywności i pasz oraz ułatwienie handlu między Marokiem a UE

- Kontynuowanie wdrażania porozumienia WTO w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych (SPS) oraz międzynarodowych norm Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE), Międzynarodowej konwencji ochrony roślin (IPPC) i *Kodeksu Żywnościowego*.

- Aktualizacja przepisów w zakresie zdrowia zwierząt i roślin, bezpieczeństwa żywności i pasz oraz dobrostanu zwierząt, aby zbliżyć się do poziomu ochrony i przepisów UE, w tym w zakresie higieny, identyfikacji i identyfikowalności żywych zwierząt, pożywienia, pasz, produktów rybołówstwa itd. W szczególności:

  – przyjęcie dokumentów regulacyjnych i prawnych opracowanych i zatwierdzonych w ramach projektu partnerstwa finansowanego przez UE w latach 2007-2009;

– przyjęcie aktów wykonawczych do ustawy nr 28-07 w sprawie bezpieczeństwa żywności.

- Wspieranie aktualizacji przemysłu rolno-spożywczego, w tym rybołówstwa, w zakresie norm higieny i sanitarnych zgodnie z ustawą nr 28-07.

- Współpraca w dziedzinie rejestracji pestycydów, kontroli pozostałości i substancji zanieczyszczających w produktach żywnościowych i paszach oraz środków ochrony przeciwko wprowadzaniu organizmów szkodliwych do roślin lub produktów roślinnych**.**

- Współpraca z krajowym Biurem ds. bezpieczeństwa żywności (ONSSA) w celu:

  – lepszego zapobiegania i eliminowania zakaźnych chorób zwierząt;

  – wdrożenia nowych przepisów w zakresie bezpieczeństwa żywności (ustawa nr 28-07);

  – dostosowanie do odpowiednich przepisów punktów kontroli granicznej;

  – dostosowanie do odpowiednich przepisów laboratoriów w celu przeprowadzenia ich akredytacji.

- Kontynuowanie współpracy z ONSSA w szczególności w celu wprowadzenia systemu regionalizacji w zakresie zdrowia zwierząt, aby ułatwić wywóz towarów z Maroka w ramach umowy o wolnym handlu zawartej między Marokiem a Unią Europejską.

- Kontynuowanie współpracy w zakresie systemu ostrzegania o niebezpieczeństwie sanitarnym i uczestnictwo w systemie wczesnego ostrzegania (RASFF) zgodnie z zasadami UE**.**

- Dalsze uczestnictwo Maroka w systemie TRACES *(Trade Control and Expert System)*

- Współpraca z ONSSA w celu ustanowienia w Maroku systemu akredytowania zakładów rolno-spożywczych (żywność pochodzenia zwierzęcego). System ten musi:

  a) zagwarantować ochronę zdrowia konsumentów w Maroku;

  b) stanowić narzędzie poprawiające przejrzystość, przewidywalność, wiarygodność kontroli oraz ułatwiające handel;

  c) być oparte raczej na ocenie skuteczności oficjalnych systemów kontroli i certyfikacji państwa wywozu niż na ocenie poszczególnych wyrobów lub zakładów, zgodnie z dyrektywami oraz zasadami międzynarodowych norm, w szczególności Kodeksu Żywnościowego CAC/GL 26-1997;

  d) zapewniać skuteczność i efektywność wykorzystywania zasobów ONSSA.

Zbliżanie przepisów: W celu osiągnięcia tych celów Maroko ustali priorytety i przyjmie niezbędne dokumenty regulacyjne i prawne (na przykład akty wykonawcze do ustawy nr 28-07 w sprawie bezpieczeństwa żywności oraz projekty przepisów opracowane i zatwierdzone w ramach projektu partnerstwa finansowanego przez UE w latach 2007-2009). W ramach zbliżania przepisów Maroko, przy wsparciu UE, uwzględni odpowiednie europejskie przepisy dotyczące kwestii weterynaryjnych i fitosanitarnych.

6.5 Rolnictwo i rybołówstwo

Rolnictwo

Modernizacja i zwiększenie potencjału w sektorze rolnictwa w ramach liberalizacji handlu i zgodnie z założeniami planu „Zielone Maroko" (PMV):

- Rozwój rolnictwa solidarnego (Filar II PMV), w szczególności małych gospodarstw w regionach słabo rozwiniętych i trudnych. Proponuje się wymienione poniżej działania priorytetowe, wpisujące się w cele wzmocnienia proponowanych programów partnerstwa:
  - Rozwój upraw drzew śródziemnomorskich na terenach górzystych w celu zwalczania ubóstwa;
  - Rozwój produktów lokalnych z ukierunkowaniem na branże stanowiące przedmiot zainteresowania dla obu stron;
  - Poprawa warunków gospodarczych sektora rolnego, w szczególności w dziedzinie mechanizacji, wprowadzania produktów do obrotu, usług dla drobnych rolników, innowacji technologicznych, badań w celu poprawy produktywności i jakości itd.;
  - Rozwój produkcji o wysokiej jakości, w tym w branży rolnictwa biologicznego;
  - Współpraca w dziedzinie oznaczeń geograficznych;
  - Ochrona zasobów naturalnych i bioróżnorodności.
- Propagowanie produkcji o wysokiej jakości i konsolidacja wymiany między poszczególnymi branżami.
- Ułatwianie, wspieranie i zachęcanie zawierania partnerstw między marokańskimi organizacjami zawodowymi producentów rolnych a ich europejskim odpowiednikami.
- Podjęcie negocjacji w celu zawarcia dwustronnego układu o ochronie oznaczeń geograficznych w ciągu trzech miesięcy od wejścia w życie układu o liberalizacji handlu produktami rolnymi, przetworzonymi produktami rolnymi i produktami rybołówstwa.
- Wspieranie Maroka, by w krótkim terminie spełniło warunki uczestnictwa w pilotażowych projektach programu na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich

(ENPARD) i by umożliwić w średnioterminowej perspektywie wieloletni rozwój inicjatywy ENPARD.

Ustanowienie przepisów i norm zgodności pozasanitarnej oraz kodeksu dobrych praktyk dotyczących produktów rolnych i rybołówstwa

- Zbliżenie ustawodawstw w zakresie norm zgodności pozasanitarnej i kodeksów dobrych praktyk dotyczących produktów rolnych i rybołówstwa w celu stopniowego harmonizowania z europejskimi ramami prawnymi.

- Wzmocnienie i ustanowienie wytycznych dla instytucji odpowiedzialnych za ww. aspekty dotyczące produktów rolnych i rybołówstwa (Niezależna Instytucja Kontroli i Koordynacji Eksportu/EACCE, ONSSA i inne), w szczególności przez wymianę informacji i włączenie tych instytucji do struktur europejskich i międzynarodowych.

- Aktualizacja wiedzy osób pracujących w tym sektorze w zakresie stosowania przepisów i norm zgodności pozasanitarnej.

Ułatwienie handlu przez usunięcie istniejących pozataryfowych barier dla produktów rolnych i rybołówstwa

- Aktualizacja marokańskich przepisów prawa w zakresie etykietowania, składu, produkcji, prezentowania środków spożywczych oraz opisywania produktów rolnych i produktów rybołówstwa.

- Zbliżenie do ogólnych zasad obowiązujących w UE dotyczących etykietowania produktów zawierających mięso, tłuszcze itd.

Usprawnienie procesu zbliżania przepisów PMV spójnie z celem konwergencji

- Zwiększenie możliwości prawnych i politycznych sektora rolniczego: przedstawienie europejskich przepisów wewnętrznych i zewnętrznych dla UE, w szczególności różnych mechanizmów wspólnego organizowania rynków produktów rolnych oraz wspólnej polityki rolnej.

- Aktualizacja w zakresie strategicznego nadzoru nad produktami i rynkami wraz z nową polityką modernizacji rolnictwa.

Rybołówstwo

Zapewnienie wprowadzania ram zarządzania połowami zgodnie z treścią i celami Strategii Halieutis i ze wspólną polityką rybołówstwa w zakresie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa oraz w dziedzinach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania

- Zapewnienie trwałości zasobów (oś 1 Planu Halieutis-PH):

  – Wspieranie badań naukowych;

  – Upowszechnienie zagospodarowywania łowisk systemem całkowitego dopuszczalnego połowu (TAC);

– Modernizacja floty i dostosowanie nakładu połowowego;

– Dalsze zwalczanie nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (NNN);

– Stymulowanie rozwoju akwakultury.

- Optymalizacja produkcji (oś 2 Planu Halieutis):

  – Modernizacja infrastruktury portowej i punktów wyładunkowych przeznaczonych dla rybołówstwa;

  – Zapewnienie skutecznego zarządzania przestrzeniami portowymi.

- Poprawa promocji produktów rybołówstwa i warunków wprowadzania ich do obrotu (osie 2 i 3 Planu Halieutis):

  – Ułatwienie podmiotom przemysłowym dostępu do surowców wysokiej jakości;

  – Stymulowanie dywersyfikacji i ukierunkowania produkcji przemysłowej na rynki o największym potencjale;

  – Zorganizowanie i zdynamizowanie rynku wewnętrznego;

  – Ułatwienie handlu produktami rybołówstwa w celu przyczynienia się do utworzenia strefy wolnego handlu.

- Włączenie zagadnień przekrojowych:

  – Rządzenie publiczne: wzmocnienie roli doradczej zrzeszeń zawodowych i zachęcanie do dialogu między poszczególnymi sektorami;

  – System prawny: konsolidacja, wyjaśnienie i aktualizacja;

  – Kontrola i nadzór: zintensyfikowanie środków stosowanych w całym procesie;

  – Jakość i higiena: wdrożenie środków i narzędzi umożliwiających identyfikowalność od początku do końca procesu [związek z pkt 5.4];

  – Zasoby ludzkie i zatrudnienie: utworzenie centrum monitorowania zatrudnienia w sektorze rybołówstwa (warunki pracy, podkreślanie roli kobiet pracujących w tym zawodzie, sposoby dostosowania do środowiska gospodarczego);

  – Utworzenie biegunów konkurencyjności.

Zbliżanie przepisów: W celu osiągnięcia tych celów Maroko uwzględni, przy wsparciu UE, rozporządzenie w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa (WE nr 2371/2002 i akty powiązane) oraz przepisy szczegółowe wspólnej polityki rybołówstwa w dziedzinach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, tj.:

– Włączenie wymiaru środowiskowego;

– Kontrola, monitorowanie i nadzór;

– Wsparcie badań.

Wdrażanie Strategii Halieutis zgodnie z celem spójności przepisów dotyczących głównie zrównoważonego wykorzystania zasobów rybołówstwa

- Kontynuowanie przyjmowania i wdrażania nowych odpowiednich przepisów włączających do ustawodawstwa krajowego europejskie zasady, mające zastosowanie do zwalczania połowów NNN, a w szczególności rozporządzenie Rady (WE) nr 1005/2008 z dnia 29 września 2008 r. ustanawiające wspólnotowy system zapobiegania połowom NNN oraz ich powstrzymywania i eliminowania.

- Zwiększenie możliwości monitorowania i kontroli połowów oraz legalnego obrotu produktami rybołówstwa w całej branży. Wymienione możliwości dotyczą:

  – zasobów ludzkich odpowiednio przeszkolonych do pełnienia tej nowej roli;

  – środków umożliwiających elektroniczne zarządzanie danymi zgodne ze standardami UE, która jest głównym odbiorcą marokańskich produktów rybołówstwa;

  – monitorowania statków rybackich drogą satelitarną.

- Dalsze przyjmowanie i wdrażanie przepisów, mających na celu ochronę środowiska morskiego oraz zapobieganie jego zanieczyszczaniu.

- Wyposażenie Krajowego Instytutu Badań nad Rybołówstwem (INRH), odpowiedzialnego za monitorowanie jakości środowiska morskiego, w odpowiedni sprzęt i środki do prowadzenia badań i monitorowania.

- Rozwijanie działalności w zakresie akwakultury i wsparcie instytucji zajmujących się akwakulturą (krajowa agencja na rzecz rozwoju akwakultury) przez przyjęcie stymulujących przepisów zgodnych z międzynarodowymi normami i standardami w zakresie ochrony środowiska oraz środka zachęcającego do inwestowania w tej dziedzinie.

- Kontynuowanie modernizacji floty rybackiej bez zwiększania zdolności połowowej.

- Zapewnienie wdrażania i pełnego poszanowania norm przyjętych w ramach międzynarodowych i regionalnych organizacji zarządzających rybołówstwem, w szczególności Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Tuńczyka Atlantyckiego (ICCAT) oraz Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego (GFCM).

- Przyczynianie się do uregulowania nakładu połowowego odpowiednio do poziomu wykorzystania zasobów.

- Zachęcanie do stosowania selektywnych narzędzi połowowych.

- Przyczynianie się do zapobiegania zanieczyszczaniu przez statki.

- Stosowanie norm i wymogów w zakresie szkolenia i ochrony zdrowia osób pracujących w rybołówstwie.

- Zwiększenie bezpieczeństwa życia na morzu.

6.6 Swoboda przedsiębiorczości, prawo spółek, rachunkowość i audyt

Przedsiębiorczość

Ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej i poprawa warunków otoczenia biznesowego

- Propagowanie środowiska sprzyjającego spółkom w szczególności poprzez reformę sądownictwa, uproszczenie procedur i zmniejszenie obciążeń biurokratycznych.

- Ustanowienie środków umożliwiających zakładanie przedsiębiorstw drogą elektroniczną.

- Wspieranie marokańskiej Agencji ds. rozwoju inwestycji jako punktu kontaktowego dla inwestycji zagranicznych.

- Zapewnienie systematycznego dialogu z przedstawicielami zagranicznych inwestorów w celu poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

- Wzmocnienie współpracy z agencjami Euromed ds. promocji inwestycji.

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko zwróci szczególną uwagę na:

– uproszczenie procedur administracyjnych (dopilnowując, by procedury administracyjne dotyczące dostępu i wykonywania działalności usługowej były przejrzyste, współmierne, oparte na kryteriach obiektywnych, aby zagwarantować przewidywalność i bezpieczeństwo prawne usługodawcom).

– wspieranie usługodawców w dopełnianiu formalności administracyjnych (przez zwiększenie dostępności informacji lub ustanowienie narzędzia kompleksowej obsługi dla usługodawców);

– upowszechnienie wdrażania systemu „e-regulations” we wszystkich regionalnych ośrodkach inwestycji (CRIs) w Maroku.

Prawo spółek

Harmonizowanie prawa spółek w celu zapewnienia ochrony wszystkich stron i ułatwienia działalności przedsiębiorstw

- Zwiększenie ochrony akcjonariuszy i innych stron zgodnie z europejskimi normami i praktykami w tym zakresie.

- Dokończenie prac nad kodeksem dobrego zarządzania dla różnych rodzajów przedsiębiorstw i podmiotów publicznych zgodnie z europejskimi i międzynarodowymi normami i monitorowanie stosowania wszystkich istniejących kodeksów.

- Dalsze wspieranie Marokańskiego Instytutu Administratorów (IMA) w celu uwrażliwiania, przekazywania i rozpowszechniania zasad dobrego zarządzania przedsiębiorstwem (spotkania, fora dyskusyjne, strony internetowe itd.) oraz w celu zapewnienia działań strategicznego nadzoru i badań w dziedzinie zarządzania przedsiębiorstwem (publikacje, badania, centrum monitorowania zarządzania przedsiębiorstwem).

- Dokończenie prac nad modernizacją rejestru handlowego i systemu publikowania w dzienniku urzędowym w celu informowania osób trzecich.

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko uwzględni w ramach zbliżania przepisów, przy wsparciu UE, europejskie przepisy prawa spółek.

Rachunkowość i audyt

Stosowanie europejskich i międzynarodowych norm w zakresie rachunkowości i audytu, w szczególności w przypadku spółek notowanych na giełdzie

- Kontynuowanie wysiłków w celu propagowania zawodu audytora jakości.

- Dalsze stosowanie środków zmierzających do propagowania przyjęcia i stosowania, dla spółek notowanych na giełdzie, międzynarodowych i europejskich norm w zakresie rachunkowości i audytu, a w szczególności:

  – Czwartej dyrektywy Rady z dnia 25 lipca 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu, w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek (78/660/EWG);

  – Siódmej dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1983 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu, w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych (83/349/ EWG);

  – Rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości;

  – Dyrektywy 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

6.7 Usługi, usługi finansowe i usługi pocztowe

Dalszy rozwój sektora usług w Maroku

- Zbliżenie marokańskich przepisów prawa do przepisów UE w zakresie ogólnych lub sektorowych przepisów wykonawczych w perspektywie zbliżania marokańskich przepisów prawa do przepisów UE.

- Propagowanie rozwoju handlu elektronicznego.

- Zwiększenie możliwości oceniania handlu usługami.

- W oparciu o ramy, które należy określić w protokole dotyczącym handlu usługami i przedsiębiorczości – ułatwienie dyskusji na temat wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych w celu sprzyjania mobilności usługodawców.

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko uwzględni:

– Dyrektywę 2000/31/WE o handlu elektronicznym;

– Dyrektywę 2006/123 dotyczącą usług na rynku wewnętrznym (prace w zakresie punktów kompleksowej obsługi, usystematyzowanie zasad upraszczania administracji i elektronicznych procedur administracyjnych rozpoczęte w ramach transpozycji dyrektywy 2006/123).

Usługi finansowe

Kontynuowanie reformy usług finansowych (banki, ubezpieczenia i rynek kapitałowy) w zakresie przepisów i nadzoru poprzez zbliżanie do europejskich norm (sektor finansowy jako priorytetowy dla konwergencji)

- Dalsze stosowanie regulacji kapitałowych Bazylea II wraz ze zmianami do nich (Bazylea III).

- Utrzymanie odpowiedniego systemu gwarancji depozytów bankowych.

- Dalsze wzmacnianie ostrożnościowych ram prawnych dla rynków finansowych i zbliżanie ich do ram prawnych UE.

- Dalsze wspieranie prerogatyw, skuteczności i niezależności organów nadzoru instytucji finansowych, rynków finansowych i przedsiębiorstw ubezpieczeniowych zgodnie z międzynarodowymi standardami; rozwijanie nadzoru makroostrożnościowego.

- Wzmocnienie instytucji i ram prawnych w celu rozwoju rynków ubezpieczeń i papierów wartościowych.

- Dalsze wzmacnianie skuteczności i wiarygodności nadzoru finansowego zgodnie z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) zawartymi w sprawozdaniu z programu oceny sektora finansowego (FSAP)

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko uwzględni następujący dorobek UE (po przeprowadzeniu analizy rozbieżności i oceny priorytetów na podstawie analizy koszt / zysk konwergencji oraz po uwzględnieniu środków niezbędnych do zapewnienia tej konwergencji; zob. załącznik II)

Usługi pocztowe

Kontynuowanie procesu rozwoju sektora pocztowego w Maroku

- Wymiana doświadczeń i specjalistycznej wiedzy w zakresie przepisów sektora pocztowego, w tym w perspektywie zbliżania marokańskich przepisów prawa do przepisów UE.

- Wymiana doświadczeń w celu propagowania jakości usług.

- Wymiana doświadczeń i specjalistycznej wiedzy w celu zwiększenia możliwości oceny rynku pocztowego i perspektyw rozwoju dzięki handlowi elektronicznemu.

- Ustanowienie jasnych zasad dotyczących udzielania zezwoleń usługodawcy działającemu w sektorze pocztowym otwartym na konkurencję.

- Działanie na rzecz ustanowienia jasnych zasad dotyczących „usługi powszechnej": oferta usług pocztowych o określonej jakości, świadczonych w sposób ciągły we wszystkich punktach na terytorium Strony, w cenie przystępnej dla wszystkich użytkowników wraz z określeniem sposobów finansowania usług.

- Czuwanie nad tym, by decyzje organu regulacyjnego i procedury, które stosuje, były bezstronne wobec wszystkich uczestników rynku oraz zapobieganie wszelkim praktykom sprzecznym z zasadami konkurencji na rynku przesyłek pocztowych.

- Działanie na rzecz jak najszybszego powołania organu regulacyjnego niezależnego pod względem prawnym od wszystkich dostawców usług pocztowych i niewywodzącego się ze struktur tych usługodawców.

Zbliżanie przepisów: Dyrektywa 97/67/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 1997 r. w sprawie wspólnych zasad rozwoju rynku wewnętrznego usług pocztowych Wspólnoty oraz poprawy jakości usług zmieniona dyrektywą 2002/39/WE i dyrektywą 2008/06/WE.

6.8 Przepływ kapitału i obroty bieżące

Postęp w kierunku stopniowego otwierania rachunku kapitałowego

- Kontynuowanie stopniowego otwierania rachunku kapitałowego.

- Wymiana dobrych praktyk w zakresie przechodzenia na całkowite otwarcie rachunku kapitałowego.

- Ustanowienie mechanizmu nadzoru ruchu kapitału.

6.9 Zamówienia publiczne

Poprawa przejrzystości i skuteczności procedur udzielania zamówień publicznych i koncesji

- Dalsze zbliżanie marokańskich przepisów z europejskimi normami w celu zapewnienia otwartości, przejrzystości i równego dostępu do informacji i udzielania zamówień w trybie konkurencyjnym.

- Ustanowienie skutecznego i niezależnego sytemu rozwiązywania sporów wynikających z procedur udzielania zamówień.

- Dalsza modernizacja procedur administrowania, zarządzania i nadzorowania realizacji umów publicznych, a w szczególności kontynuowanie odstępowania od papierowej formy procedur.

- Znormalizowanie procedur udzielania zamówień publicznych przez instytucje i przedsiębiorstwa publiczne utworzone z myślą o zaspakajaniu potrzeb w interesie ogólnym i mające charakter inny niż przemysłowy lub handlowy.

- Poprawa systemów zakupowych operatorów sieci w sektorze wody, energii, transportu i usług pocztowych.

- Wprowadzenie skutecznych szkoleń dla osób kupujących/zamawiających w imieniu państwa i samorządów terytorialnych oraz dla urzędników odpowiedzialnych za kontrolę udzielania zamówień i realizacji umów.

Zbliżanie przepisów:

- W zakresie procedur udzielania zamówień publicznych i koncesji – dyrektywa 2004/17/WE i dyrektywa 2004/18/WE.

- W zakresie poprawy skuteczności procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych i koncesji – dyrektywa 89/665/EWG i dyrektywa 92/13/EWG zmienione dyrektywą 2007/66/WE.

6.10 Polityka konkurencji

Ustanowienie nowoczesnych ram dla polityki konkurencji i zwiększenie możliwości organów regulacyjnych ds. konkurencji w celu wdrażania tej polityki

- Wprowadzenie zmian do ustawy nr 06/99 tak, by skonsolidować obecny schemat instytucjonalny w dziedzinie konkurencji i przyznać jednej instytucji (Radzie ds. Konkurencji, nowej instancji konstytucyjnej) wszystkie kompetencje w zakresie stosowania polityki konkurencji, nadać jej status zapewniający niezależność w zarządzaniu oraz prawo wszczynania spraw z urzędu z możliwością prowadzenia dochodzenia pod nadzorem sądu oraz uprawnienia do wydawania decyzji o zastosowaniu środka przymusu, z możliwością wydawania opinii wiążących, a nie tylko doradczych.

- Wzmocnienie możliwości administracyjnych w zakresie stosowania prawa konkurencji i określenie ewentualnych działań w ramach współpracy (technika analizy rynków, prowadzenie dochodzeń w sprawie konkurencji, kontrolowanie fuzji, rozwiązywanie sporów).

- Koordynacja i uzgadnianie stanowisk między organem ds. konkurencji a sektorowymi organami regulacji, z zastrzeżeniem wyłącznej kompetencji Rady ds. Konkurencji w zakresie zwalczania praktyk sprzecznych z zasadami konkurencji i kontrolowania fuzji gospodarczych.

- Zapewnienie specjalistycznych szkoleń dla sędziów prowadzących postępowania odwoławcze w zakresie konkurencji.

- Propagowanie stopniowego wdrażania przepisów ramowych obowiązujących w Maroku, w szczególności poszanowania zasad niedyskryminacji, przejrzystości i równości postępowań**.**

6.10.1 Pomoce państwa

Opracowanie wspólnej definicji pomocy państwa, zwolnień i ich roli w funkcjonowaniu konkurencji

- Systematyczna aktualizacja sprawozdań.
- Zwrócenie uwagi na ulepszenie definicji i metod księgowania pomocy państwa.
- Pogłębienie wymiany informacji na temat pomocy państwa i bezpośredniego wsparcia budżetowego oraz ustalenie ich wpływu na konkurencję;
- Opracowanie wspólnej definicji charakteru pomocy, ich zgodności z zasadami konkurencji.

6.11 Własność intelektualna i przemysłowa

Zapewnienie stopniowego zbliżania przepisów w celu osiągnięcia poziomu ochrony istniejącego w UE oraz wspieranie faktycznego stosowania tych przepisów z uwzględnieniem harmonizowania przepisów krajowych z porozumieniem WTO w sprawie międzynarodowych porozumień o ochronie praw własności intelektualnej (TRIPS)

Cele szczegółowe

- Zbliżenie marokańskich przepisów prawa do przepisów prawa UE[3]:
  - Określenie istniejących rozbieżności w zakresie prawa własności intelektualnej (patenty, wzory i znaki towarowe);
  - Opracowanie i wdrożenie przepisów prawa obejmujące zbliżanie ustawodawstw, w szczególności w zakresie patentów, wzorów i znaków towarowych (zob. bieżąca współpraca z Europejskim Urzędem Patentowym (EPO));
  - Analiza istniejących rozbieżności w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych oraz opracowanie i wprowadzenie przepisów obejmujące konieczne zbliżanie ustawodawstw.
- Wzmocnienie możliwości administracji i sądów:
  - Wspieranie wdrażania prawa własności intelektualnej, wprowadzania skutecznych środków odstraszających i karnych (wymiar sprawiedliwości, kontrole cła);
  - Kontynuowanie i wzmacnianie celów rozwoju wyznaczonych przez marokański Urząd własności intelektualnej i handlowej (OMPIC) do 2015 r.;

[3] Stopniowe zbliżanie z dyrektywą 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej oraz z rozporządzeniem 1383/2003 dotyczącym działań organów celnych.

– Określenie potrzeb i prowadzenie szkoleń i analiz oraz ulepszanie systemów komunikacji i informacji (OMPIC);

– Analiza potrzeb i wzmocnienie możliwości administracyjnych marokańskiego Biura ds. praw autorskich (BMDA);

– Dalsza współpraca z Europejskim Urzędem Patentowym (EPO) i z Urzędem Harmonizacji Rynku Wewnętrznego UE (UHRW) ;

- Koordynacja, współpraca i uwrażliwianie w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej:

  – Zintensyfikowanie wysiłków zmierzających do zapewnienia skutecznego wdrożenia praw własności intelektualnej, w szczególności przez wzmocnienie nadzoru sądowego;

  – Kontynuowanie i wzmacnianie środków przeznaczonych na zwalczanie w terenie naruszeń praw własności intelektualnej przez wzmocnienie uprawnień i możliwości administracyjnych służb celnych i systemu sądowego;

  – Analiza i ocena wpływu naruszeń praw własności intelektualnej na twórczość i innowacyjność w kraju;

  – Uwrażliwianie społeczeństwa na znaczenie praw własności intelektualnej dla wzrostu gospodarczego państwa;

  – Współpraca z sektorem prywatnym i innymi odpowiednimi instytucjami oraz wprowadzenie systematycznych działań w celu zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej (plan działania Narodowego Komitetu ds. Własności Przemysłowej i Zwalczania Naruszeń Praw Autorskich/CONPIAC), dialog ze stowarzyszeniami itd.).

- Współpraca i negocjacje:

  – Zakończenie negocjacji w sprawie porozumienia zatwierdzającego z EPO;

  – Kontynuowanie i zacieśnienie współpracy z organami państw członkowskich, innych państw i OMPIC;

  – Współpraca w zakresie wdrażania Umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrobionymi (ACTA) i w zakresie koordynowania zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej;

  – Kontynuowanie zbliżania marokańskich przepisów prawa z normami europejskimi, dokończenie prac nad przystąpieniem do konwencji przewidzianych w art. 39 układu o stowarzyszeniu i wdrożenie Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości w jej wymiarze dotyczącym innowacyjności.

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko uwzględni istniejący dorobek prawny UE; zob. załącznik II.

6.12 Cła

Dalsze wzmacnianie możliwości administracji celnej i harmonizacja przepisów celnych z międzynarodowymi i wspólnotowymi normami oraz kontynuowanie wdrażania środków celnych ułatwiających przepływ z zapewnieniem bezpieczeństwa międzynarodowego łańcucha logistycznego

- Wdrożenie procedur wzajemnego uznawania upoważnionych przedsiębiorców:
  - Ocena procedury zatwierdzania i statusu upoważnionych przedsiębiorców w Maroku;
  - Zintensyfikowanie dialogu na temat systemu upoważnionych przedsiębiorców na podstawie oceny procedury zatwierdzania i statusu obowiązującego w Maroku w celu ewentualnego wzajemnego uznawania upoważnionych przedsiębiorców.
- Kontynuowanie prac w celu skoordynowania z innymi podmiotami zarządzania na przejściach granicznych (punkty kompleksowej obsługi).
- Zawarcie regionalnej Konwencji w sprawie paneurośródziemnomorskich preferencyjnych reguł pochodzenia, a następnie jej wdrożenie.
- Uczestnictwo i włączenie Maroka na wczesnym etapie w prace nad przeglądem paneurośródziemnomorskich reguł pochodzenia zawartych w Konwencji regionalnej.
- Reforma łańcucha kontroli:
  - Poprawa kontroli wstępnych przez organizację warsztatów roboczych, planowanie wizyt pilotażowych jednostek operacyjnych, dostęp do informacji zawodowych i założenie baz danych dotyczących ruchu środków transportu i towarów;
  - Poprawa systemu kontroli ex-post przez zastosowanie najlepszych praktyk i udostępnienie środków technicznych w formie specjalnie zaprojektowanych aplikacji informatycznych;
  - Intensywniejsze wykorzystanie przez marokańskie służby celne zinformatyzowanej analizy ryzyka i wymiana danych informatycznych o operacjach handlowych (dane dotyczące ceł w sieci międzynarodowej).
- Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego, w szczególności w ramach centrum monitorowania etyki, w celu osiągnięcia skutecznej roli tej instancji w oparciu o zasady deklaracji z Aruszy Światowej Organizacji Celnej.
- Stosowanie i stałe dostosowywanie Nomenklatury scalonej.
- Zapewnienie uczestnictwa Maroka w Programie działań dla ceł we Wspólnocie „Cła 2013” oraz wszystkich innych przyszłych programach otwartych dla państw trzecich.

6.13 Polityka wobec przedsiębiorstw

Maroko zobowiązuje się do wdrożenia Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości, która stała się wspólnym dokumentem odniesienia dla państw śródziemnomorskich, w tym Maroka, aby poprawić klimat inwestycji, stymulować ducha przedsiębiorczości, promować inwestycje i dostęp do rynku w regionie eurośródziemnomorskim.

Poprawa otoczenia i warunków dla rozwoju konkurencyjnych przedsiębiorstw i promowanie inwestycji

- Poprawa otoczenia biznesowego i dalsze wdrażanie Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości z uwzględnieniem wniosków ze wspólnej oceny przeprowadzonej w 2008 r. na podstawie 77 wskaźników dotyczących dziesięciu kierunków działań określonych w Karcie[4]. Skoncentrowanie się w szczególności na dokonaniu postępów w następujących dziedzinach:

  – Reforma przepisów i uproszczenie administracji;

  – Dostęp do finansowania;

  – Polityka innowacyjności;

  – Kapitał ludzki (nauka przedsiębiorczości i poprawa kompetencji).

- Zachęcanie do koordynacji działań między ministerstwami i wszystkimi podmiotami sektora publicznego i prywatnego związanymi z rozwojem przedsiębiorstw i promowaniem innowacyjności.

- Wspieranie prac krajowego Komitetu ds. otoczenia biznesowego (CNEA), który w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego umożliwił przyspieszenie określania i wdrażania reform związanych z otoczeniem biznesowym, w szczególności w zakresie uproszczenia i zwiększenia przejrzystości procedur administracyjnych, unowocześnienie otoczenia biznesu w zakresie prawa, ulepszenie rozwiązywania sporów handlowych.

- Powołanie regionalnych Komitetów ds. otoczenia biznesowego.

- Wspólne ocenianie postępów dokonanych w całym kraju i korzyści z nich płynących dla przedsiębiorstw przez udział w dokonywanych na poziomie regionu ocenach i analizach porównawczych postępów według wspólnych wskaźników.

- Przegląd Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości w celu lepszego uwzględnienia potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w oparciu o program „Small Business Act" dla Europy. Zwrócenie szczególnej uwagi na równość płci, odpowiedzialność społeczną przedsiębiorstw i ochronę środowiska.

---

[4] Proste procedury dla przedsiębiorstw, kształcenie i szkolenia z zakresu przedsiębiorczości, poprawa kompetencji, łatwiejszy dostęp do finansowania i system podatkowy sprzyjający inwestowaniu, lepszy dostęp do rynku, innowacyjność, silne organizacje zawodowe, dobre systemy i usługi wsparcia dla przedsiębiorstw, sieci i partnerstwa eurośródziemnomorskie, przejrzyste i ukierunkowane informacje dla przedsiębiorstw.

- Poprawa obsługi inwestorów i umiejscowienie inwestycji w kontekście lokalnym.

- Rozwój infrastruktury przemysłowo-handlowej i technologicznej, w szczególności „miasteczek innowacji" oraz propagowanie tworzenia klastrów

- Ustanowienie ram prawnych sprzyjających rozwojowi badań naukowych i innowacyjności

- Poprawa dostępu do terenów przemysłowych przez ułatwienie przenoszenia prawa własności do nieruchomości i uzyskiwania decyzji o pozwoleniu na budowę.

- Zmobilizowanie przedsiębiorstw lokalnych wokół inwestycji zagranicznych w celu stymulowania innowacyjności i wewnętrznego rozwoju gospodarczego.

- Wspieranie powołania i działalności marokańskiego centrum innowacyjności.

- Ustanowienie statusu nowego przedsiębiorstwa innowacyjnego i przedsiębiorcy indywidualnego.

- Zwiększenie wsparcia dla mikroprzedsiębiorstw w ramach narodowej strategii skierowanej do tej kategorii przedsiębiorstw.

- Ulepszenie sądowych środków odwoławczych dla przedsiębiorstw (w tym dla MŚP) przez rozwój alternatywnych metod rozwiązywania sporów (mediacja i arbitraż).

- Poprawa jakości postępowań i skrócenie czasu wydawania postanowień przez sądy gospodarcze.

- Zacieśnienie współpracy z partnerami śródziemnomorskimi w zakresie naruszania praw własności intelektualnej, w szczególności poprzez wymianę informacji i doświadczeń w tej dziedzinie.

- Utworzenie i wdrażanie przez krajową Agencję ds. promocji małych i średnich przedsiębiorstw (ANPME) marokańskiego centrum monitorowania MŚP jako narzędzia gromadzenia informacji, analizy i monitorowania przedsiębiorstw.

6.14 Współpraca przemysłowa

Zwiększenie atrakcyjności współpracy kapitał-badania

- Wspieranie transferu technologii i partnerstw przemysłowych.

- Utworzenie stref dla przedsiębiorstw spin-off i inkubatorów wraz ze wsparciem dla badań i rozwoju w sektorach określonych jako mające największy potencjał dla Maroka.

- Wspieranie partnerstw z klastrami europejskimi;

- Zintensyfikowanie wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie badań i rozwoju oraz innowacji przemysłowej, w szczególności aspektów związanych z tworzeniem klastrów, platform technologicznych lub parków technologicznych na wzór „miasteczek innowacji".

- Opracowywanie działań w ramach partnerstw w celu wspierania powstawania i rozwoju działalności przemysłowej związanej z odnawialnymi źródłami energii, a to w ramach narodowej strategii energetycznej w tym zakresie.

Kontynuowanie dialogu na temat przyszłości sektora tekstylnego/odzieżowego

- Dalsze intensyfikowanie wymiany dobrych praktyk między administracjami krajowymi, zrzeszeniami przemysłowymi, przedsiębiorstwami, ośrodkami badań i innymi partnerami społecznymi zaangażowanymi w przemysł tekstylny i odzieżowy w regionie eurośródziemnomorskim.

- Pogłębianie dyskusji nie tylko na temat wyzwań stojących przed sektorem tekstylnym i odzieżowym, ale również na temat przyszłych możliwych kierunków i konkretnych działań na rzecz wprowadzenia innowacji w tych sektorach i zwiększenia konkurencyjności przemysłowej wyrobów tekstylnych i odzieżowych w regionie eurośródziemnomorskim.

Promowanie dialogu na temat sektorów przemysłowych

- Zintensyfikowanie wymiany dobrych praktyk i dyskusji między poszczególnymi partnerami krajowymi zaangażowanymi w przemysł, nie tylko na temat wyzwań, stojących przed sektorem przemysłowym, ale również na temat przyszłych możliwych kierunków i konkretnych działań na rzecz wprowadzenia innowacji w przemyśle krajowym i zwiększenia konkurencyjności przemysłowej Maroka.

- Zintensyfikowanie dialogu w wielu sektorach lub dziedzinach związanych z polityką przemysłową, takimi jak polityka wobec MŚP, turystyka, gospodarka przestrzenna, surowce, normalizacja i układy w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania wyrobów przemysłowych.

Propagowanie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw

- Wspieranie transferu technologii, dobrych praktyk w zakresie zarządzania i racjonalizacji, wymiany doświadczeń i specjalistycznej wiedzy w zakresie zrównoważonego rozwoju w celu wspierania marokańskich przedsiębiorstw w ich wysiłkach na rzecz rozwoju.

Wdrożenie regionalnych programów roboczych o eurośródziemnomorskiej współpracy przemysłowej, których monitorowanie będzie prowadzone przy udziale Maroka

- Udział w działaniach w zakresie eurośródziemnomorskiej współpracy przemysłowej na poziomie regionalnym.

6.15 Ochrona konsumentów

- Dalsze zbliżanie przepisów Maroka z dorobkiem prawnym UE i dokończenie prac nad krajowymi ramami prawnymi w zakresie ochrony konsumentów.

- Zwiększenie możliwości administracji w celu faktycznego i konkretnego stosowania polityki ochrony konsumentów, w szczególności najwyższej rady ds. konsumpcji i marokańskiego centrum ds. konsumpcji.

- Dalsze promowanie przez Maroko niezależnych marokańskich zrzeszeń ochrony konsumentów i utworzenie funduszu w celu finansowania projektów proponowanych przez zrzeszenia konsumentów w Maroku.

- Powołanie marokańskiego centrum ds. konsumpcji.

6.16 Pracownicy i koordynowanie ubezpieczeń społecznych

Całkowite wdrożenie zobowiązań podjętych na mocy postanowień układu o stowarzyszeniu w sprawie pracowników i koordynowanie ubezpieczeń społecznych

- Skoordynowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami systemów ubezpieczeń społecznych.

- Czuwanie nad stosowaniem w pełni klauzuli o równym traktowaniu w zakresie warunków pracy, wynagrodzeń i zwolnień, zarówno w odniesieniu do pracowników marokańskich jak i do legalnie zatrudnionych dla obywateli UE.

- • Zagwarantowanie stosowania w całości klauzuli o niedyskryminacji w zakresie ubezpieczeń społecznych dla pracowników i członków ich rodzin.

6.17 Statystyka

Dokończenie prac nad harmonizacją przepisów marokańskich z przepisami europejskimi i międzynarodowymi

- Przyjęcie i wdrożenie projektów ustaw dotyczących statystyki i dalsze wdrażanie planu działania na lata 2013-2017.

- Kontynuowanie prac nad harmonizacją danych i metod statystycznych, aby zapewnić zgodność statystyk z dobrymi praktykami europejskimi.

- Dalsza poprawa i rozwój jakościowy i ilościowy krajowego sytemu statystycznego.

- Utworzenie centrum monitorowania przemysłu, handlu i nowych technologii oraz centrum monitorowania innowacyjności

- Współpraca marokańskiego Office des Changes (urzędu dewizowego) z europejskimi instytucjami ds. statystyki bilansu płatniczego.

7. TRANSPORT, ENERGIA, ŚRODOWISKO, SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE, BADANIA I ROZWÓJ

7.1 Transport i infrastruktura

7.1.1 Rozwój sieci infrastruktury (drogi, autostrady, lotniska, porty i połączenia z sieciami transeuropejskimi)

Wdrożenie krajowej polityki w zakresie transportu i infrastruktury poprzez wprowadzenie systemu transportu dobrej jakości, skutecznego, konkurencyjnego i zrównoważonego w oparciu o następujące osie

- Skonsolidowanie i podkreślanie polityki rozwoju i utrzymania infrastruktury transportowej i połączenia jej z sieciami regionalnymi, w szczególności transeuropejską siecią transportową (TEN-T) i wspieranie udziału podmiotów prywatnych w tym sektorze.

- Rozwijanie konkurencyjności logistycznej marokańskiej gospodarki, w szczególności przez ustanowienie stref logistycznych, rozwój podmiotów i zasobów ludzkich oraz optymalizację przepływów towarów.

- Propagowanie mobilności i zrównoważonego transportu przez rozwój skutecznych systemów transportu opartych na poszanowaniu środowiska i bezpieczeństwie towarów i osób.

- Propagowanie zbliżania ram regulacyjnych i przepisów z europejskimi i międzynarodowymi normami w zakresie transportu.

- Opracowywanie krajowych ram dla przygotowania i monitorowania planów zrównoważonego rozwoju miast dla użytkowników i floty w najważniejszych miastach.

Element regionalny

- Dalszy udział w działaniach planowania na rzecz infrastruktury transportowej w regionie śródziemnomorskim, w szczególności przyszłej trans-śródziemnomorskiej sieci transportowej i określenie środków jej wdrażania oraz poprawa połączeń z transeuropejską siecią transportową.

- Dalszy udział w opracowywaniu systemów wspomagających opartych na wyposażeniu satelitarnym, globalnych systemów nawigacji, aplikacji opartych na tej technologii w regionie śródziemnomorskim i w nowym regionalnym projekcie Euromed GNSS II dotyczącym nawigacji satelitarnej.

- Wprowadzenie niezbędnych środków ułatwiających, zgodnie z PART (regionalnym planem działania w zakresie transportu dla regionu śródziemnomorskiego), których celem będzie poprawa działania sieci transportowej, aby zwiększyć płynność przepływów transportowych między Marokiem, partnerami regionalnymi a UE.

7.1.2 Transport drogowy i bezpieczeństwo na drogach

Wdrożenie wybranych środków i reform w sektorze transportu drogowego i bezpieczeństwa na drogach

- Zbadanie możliwości otwarcia umowy „Interbus” na Maroko w celu zharmonizowania z europejskimi standardami praktyk i zasad w zakresie międzynarodowych przewozów pasażerów i zapewnienia ich propagowania między Marokiem a państwami UE.

- Opracowanie zintegrowanego intermodalnego systemu transportu publicznego.

- Propagowanie europejskich i międzynarodowych norm w zakresie bezpieczeństwa na drogach.

- Wprowadzenie systemu certyfikacji zarówno dla transportu osób jak i towarów w celu zapewnienia równego traktowania w sektorze towarowym i stymulowania publicznego transportu osobowego.

- Zwiększenie możliwości organów administracji w celu stosowania przepisów w dziedzinie prawa socjalnego i wymogów technicznych zgodnie z przepisami międzynarodowych i unijnych konwencji w dziedzinie przewozu towarów niebezpiecznych, wdrażania inteligentnych systemów transportu oraz czasu pracy i odpoczynku kierowców.

7.1.3 Transport kolejowy

Wdrożenie wybranych środków i reform w sektorze transportu kolejowego

- Propagowanie interoperacyjności marokańskich i europejskich sieci kolejowych

- Współpraca zmierzająca do wdrożenia europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) w celu osiągnięcia międzynarodowych standardów w tym zakresie i podniesienia poziomu bezpieczeństwa ruchu pociągów.

Element regionalny

- Zbadanie korzyści ze współpracy regionalnej w celu propagowania skuteczności, bezpieczeństwa i interoperacyjności usług transportu lądowego (drogowego, kolejowego i miejskiego).

- Dalsze prace nad zbliżaniem ram regulacyjnych i prawnych z europejskimi i międzynarodowymi przepisami w kontekście regionalnym.

7.1.4 Transport lotniczy

Wdrożenie wybranych środków i reform w sektorze lotnictwa

- Dalsze wdrażanie istniejącej krajowej polityki w zakresie lotnictwa oraz aktualizacja przepisów dotyczących lotnictwa poprzez przyjęcie projektu ustawy w sprawie kodeksu lotnictwa cywilnego.

- Zapewnienie wdrażania wszystkich elementów eurośródziemnomorskiej umowy lotniczej z 2006 r. w szczególności w celu zapewnienia procesu zbliżania przepisów, który ta umowa ustanawia.

- Ścisła współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa lotniczego, w szczególności przez wdrożenie programu rozwoju urządzeń bezpieczeństwa, obejmującego zagęszczenie pokrycia radarowego i zwiększenie skuteczności zautomatyzowanego systemu kontroli ruchu lotniczego.

- Zbadanie powiązań z procesem zbliżania przepisów przewidzianym w eurośródziemnomorskiej umowie lotniczej z 2006 r., możliwości włączenia Maroka do jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej. W tej perspektywie zostanie przeanalizowane szybkie uczestnictwo Maroka w Komitecie ds. Jednolitej Przestrzeni Powietrznej.

- Dalsza współpraca w dziedzinie zarządzania ruchem lotniczym.

- Kontynuowanie stopniowego włączania Maroka w europejski program oceny bezpieczeństwa statków powietrznych (SAFA) w związku z uzgodnieniami roboczymi podpisanymi z Europejską Agencją Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA) w dniu 23 marca 2011 r.

- Rozpoczęcie uzgadniania stanowisk z UE zmierzającego do zawarcia uzgodnień w celu ułatwienia dostępu do sprzętu do usuwania statków powietrznych nieprzewidzianie unieruchomionych na międzynarodowych lotniskach Maroka.

- Rozpoczęcie uzgadniania stanowisk z UE zmierzającego do ustalenia postępowania umożliwiającego wyrównanie poziomu pracowników służb ratowniczo-gaśniczych lotniska z międzynarodowymi lub europejskimi przepisami, w szczególności w zakresie wyboru i nabywania sprzętu ratowniczo-gaśniczego oraz szkolenia, kwalifikacji lub wydawania zezwoleń dla tych służb.

Element regionalny

- Dalsze prace nad zbliżaniem ram regulacyjnych i prawnych z europejskimi i międzynarodowymi przepisami w kontekście regionalnym.

- Kontynuowanie współpracy z UE i śródziemnomorskimi partnerami w ramach udziału w regionalnym projekcie Euromed Aviation.

- Kontynuowanie współpracy i wsparcia w zakresie bezpieczeństwa za pośrednictwem komórki do spraw bezpieczeństwa lotnictwa dla państw śródziemnomorskich (MASC) w ramach EASA.

7.1.5 Transport morski

Wdrożenie wybranych środków i reform w sektorze transportu morskiego

- Pogłębienie współpracy z UE w celu zrównania polityki marokańskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego z polityką UE.

- Rozwijanie dialogu na temat rozwoju infrastruktury portowej, poprawy usług portowych, zharmonizowania procedur portowych, zarządzania i planowania przestrzeni morskiej, bezpieczeństwa morskiego i ochrony na morzu i w portach oraz poprawy przewozów morskich między UE a Marokiem, w szczególności autostrad morskich.

- Zastosowanie skutecznych środków bezpieczeństwa morskiego poprzez wprowadzenie systemu kontroli przez państwo portu lub bandery i zwiększenie możliwości struktur instytucjonalnych w zarządzaniu morskim, aby państwo to mogło wziąć na siebie odpowiedzialność w dziedzinie bezpieczeństwa, ochrony, zapobiegania i kontrolowania zanieczyszczenia wód morskich.

- Wdrożenie międzynarodowych konwencji Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) oraz rezolucji Komitetu Ochrony Środowiska Morskiego.

- W przypadku portów określonych jako porty autostrad morskich – zapewnienie szybkich, skutecznych i niekosztownych procedur administracyjnych (procedury i koordynacja administracyjna kontroli) oraz wysokiego poziomu usług (infrastruktura portowa, usługi morskie i intermodalne).

- Ponowne nawiązanie dialogu z Komisją zmierzającego do ustalenia planu współpracy, w szczególności zwiększenia możliwości, zapobiegania i zwalczania zanieczyszczenia Morza Śródziemnego w perspektywie przystąpienia Maroka do Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA).

Element regionalny

- Dalszy udział we współpracy regionalnej w zakresie polityki morskiej, portów i *żeglugi morskiej bliskiego zasięgu*.

- Kontynuowanie współpracy z UE i partnerami śródziemnomorskimi w ramach międzynarodowej organizacji morskiej i dalszy udział w regionalnych projektach Euromed w zakresie bezpieczeństwa i ochrony na morzu (SAFEMED) oraz autostrad morskich (MEDAMOS).

7.1.6 Łańcuch logistyczny

Wdrożenie wybranych środków i reform w sektorze logistyki

- Dalsze wdrażanie nowej narodowej strategii rozwoju konkurencyjności logistycznej w Maroku.

- Podjęcie dialogu na temat łańcucha logistycznego w celu włączenia Maroka do działań wszczętych przez UE w 2007 r. na rzecz poprawy łańcucha logistycznego i jego zabezpieczenia.

7.1.7 Zawody związane z transportem

- Rozpoczęcie uzgadniania stanowisk z UE w celu wprowadzenia wzajemnego uznawania licencji zawodowych w zakresie transportu, w szczególności dla nawigatorów transportu morskiego i lotniczego.

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko uwzględni, w zakresie zbliżania ustawodawstw i przy wsparciu UE, europejskie przepisy dotyczące transportu drogowego, kolejowego, lotniczego, morskiego i sektora portowego.

7.2 Energia

Wzmocnienie dialogu i zbliżania polityki energetycznej oraz ram instytucjonalnych i prawnych w celu stopniowego włączania marokańskiego rynku energetycznego do rynku energii UE, uwzględniając w szczególności zagadnienia związane ze środowiskiem

- Wdrożenie strategii energetycznych dążących do spójności ze strategiami UE i opartych na celach bezpieczeństwa dostaw, konkurencyjności i zrównoważonej energii.

- Dalsze opracowywanie i wdrażanie strategii rozwoju technologii niskoemisyjnych.

- Wdrożenie marokańskiej strategii średnio- i długoterminowej (2020/2030) oraz Narodowego Planu Działań Priorytetowych.

- Wzmocnienie dialogu na temat energii prowadzonego w ramach układu o stowarzyszeniu.

- Opracowanie i realizacja wizji na rok 2020 w celu wzmocnienia instytucji, a w szczególności Ministerstwa odpowiedzialnego za energetykę i górnictwo, w tym jego działania na poziomie regionalnym.

- Wzmocnienie systemu monitorowania i strategicznego nadzoru w celu lepszego przewidywania i planowania sektora energii, w tym statystyk energetycznych, w szczególności poprzez wymianę informacji i specjalistycznej wiedzy oraz zwiększenie kompetencji w celu zapewnienia zgodności ze standardami europejskimi.

- Wymiana specjalistycznej wiedzy i doświadczenia w celu pogłębienia i przyspieszenia zbieżności polityk z dorobkiem prawnym wspólnoty, w szczególności w zakresie gazu i elektryczności, praktyk i ram prawnych, instytucjonalnych, organizacyjnych i technicznych oraz przepisów dotyczących sektora energii.

- Dywersyfikacja energetyczna:

  – Współpraca na rzecz wdrożenia niezbędnych warunków rozwoju wykorzystywania gazu ziemnego: ramy prawne i przepisy, środki techniczne i wsparcie;

  – Współpraca na rzecz rozwijania alternatywnych źródeł energii: badania i rozwój technologiczny w dziedzinie łupków bitumicznych i gazu łupkowego.

- Realizacja krajowego ogólnego planu regulacji energii, w szczególności dla elektryczności i gazu naturalnego, zbliżając się stopniowo do dyrektyw UE w zakresie elektryczności i gazu. W tym celu przyjęcie kodeksu elektryczności i gazu oraz przepisów wykonawczych do nich.

- Kontynuowanie reform sektora elektryczności i gazu w celu poprawy ich wyników i stopniowej liberalizacji zgodnie z dorobkiem prawnym UE.

Zacieśnienie regionalnej współpracy energetycznej

- Wzmocnienie roli Maroka w regionalnej współpracy energetycznej, w szczególności w celu wdrażania Śródziemnomorskiego planu słonecznego jednocześnie z priorytetowym planem działania 2008-2013 w ramach eurośródziemnomorskiego partnerstwa energii oraz z celami Unii dla Śródziemnomorza.

- Kontynuowanie współpracy w ramach inicjatyw i projektów regionalnych.

- Skonsolidowanie i wzmocnienie połączeń i istniejącej w Maroku infrastruktury tranzytowej w celu połączenia sieci elektrycznych i gazowych południowego i północnego regionu Morza Śródziemnego.

- Stopniowe połączenie rynków energii elektrycznej Maroka, Algierii i Tunezji.

- Wzmocnienie marokańskiego potencjału regionalnego przechowywania produktów energetycznych.

- Ułatwienie finansowania infrastruktury energetycznej: stopniowe zbliżanie systemu marokańskiego do praktyk obowiązujących w UE, w szczególności w zakresie przechowywania wyrobów energetycznych.

Współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego

- Współpraca na rzecz stworzenia niezbędnych warunków do ewentualnego opracowania cywilnego programu energii jądrowej: wymiana informacji i doświadczeń, przepisy w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrona radiologiczna.

- Wymiana specjalistycznej wiedzy i doświadczenia w celu ustanowienia ram regulacyjnych zbliżonych do reguł i praktyk UE, w szczególności w celu zapewnienia jak najwyższego poziomu bezpieczeństwa jądrowego i odpowiedniego poziomu ochrony przed promieniowaniem jonizującym.

- Współpraca w celu powołania w Maroku krajowej niezależnej agencji kontroli bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

Propagowanie efektywności energetycznej

- Kontynuowanie działań w zakresie efektywności energetycznej prowadzonych w ramach Narodowego Programu Działań Priorytetowych, w szczególności w przemyśle, mieszkalnictwie, budynkach publicznych, transporcie i turystyce.

- Wzmocnienie ram instytucjonalnych i organizacyjnych, w szczególności Agencji na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.

- Wdrożenie przepisów, zbliżając je do przepisów obowiązujących w UE i wymaganych inicjatyw, nowatorskich mechanizmów finansowania (inwestor zewnętrzny, CDM itd.) oraz działania edukacyjne, uwrażliwiające i informacyjne.

- Uczestnictwo w „Programie Energii Inteligentnej" UE.

Rozwój sektora odnawialnych źródeł energii

- Osiągnięcie krajowych celów rozwoju odnawialnych źródeł energii i wdrożenie Marokańskiego Planu Słonecznego oraz Marokańskiego Projektu Energii Wiatrowej.

- Kontynuowanie działań w zakresie rozwijania odnawialnych źródeł energii na szeroką i niewielką skalę (zbiorniki ogrzewające wodę energią słoneczną, panele fotowoltaiczne połączone w sieć i niezależne, biomasa itd.) i eksport „zielonej elektryczności", w tym zachęty i nowatorskie mechanizmy finansowania.

- Wzmocnienie ram instytucjonalnych i organizacyjnych, opracowanie i wdrożenie planów działania w tych dziedzinach spójnie z przepisami prawa UE.

- Rozwój narodowego potencjału w zakresie biomasy.

- Współpraca w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

- Powołanie ośrodków i instytutów badań i rozwoju działających na rzecz rozwoju zrównoważonych technologii energetycznych oraz w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii: określenie tematyki badań; powołanie jednostek badawczych; zwiększenie kompetencji.

- Wzbogacenie o wymienione dziedziny programu nauczania w placówkach edukacyjnych podlegających ministerstwu odpowiedzialnemu za energetykę.

- Powołanie platform specjalistycznej wiedzy i ośrodków zrzeszających innowacyjne przedsiębiorstwa, ośrodki badań i placówki edukacyjne, w szczególności w zakresie odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej i odsalania wody morskiej z wykorzystaniem energii słonecznej.

- Wdrażanie na poziomie całego kraju technologii i stosowania materiałów sprzyjających efektywności energetycznej i odnawialnym źródłom energii, w szczególności przez rozwój branży przemysłowej i wdrożenie programów badań i rozwoju.

Zwiększenie bezpieczeństwa i kontroli instalacji energetycznych

- Zwiększenie bezpieczeństwa i ochrony instalacji i urządzeń energetycznych oraz systemu kontroli technicznej i zapobiegania ryzyku związanemu z tymi instalacjami.

- Wymiana doświadczeń i specjalistycznej wiedzy w celu zwiększenia potencjału laboratorium energii ministerstwa odpowiedzialnego za energetykę, w szczególności w zakresie kontroli jakości węglowodorów.

- Wymiana doświadczeń i specjalistycznej wiedzy w celu certyfikacji laboratorium energii ministerstwa odpowiedzialnego za energetykę.

- Współpraca w celu wdrożenia strategii zapobiegania i zarządzania ryzykiem w sektorze energii i górnictwa oraz w zakresie materiałów wybuchowych i urządzeń ciśnieniowych.

7.3 Górnictwo

Zacieśnienie współpracy i partnerstwa w zakresie rozwoju górnictwa.

- Zwiększenie możliwości w zakresie przepisów dotyczących górnictwa, rozwoju małych kopalń, eksploatacji złóż i wydobycia, zarządzania zasobami kopalnianymi i geologicznymi, rozwoju infrastruktury geologicznej i systemów informacji geograficznej.

- Ochrona środowiska, rewitalizacja obszarów górniczych i przekształcanie terenów pokopalnianych.

- Wdrożenie i rozwój systemu informacji dotyczącego zasobów kopalnianych i naftowych oraz statystyk górniczych.

- Zorganizowanie i promocja sektora okazów mineralogicznych i kopalnych.

7.4 Środowisko i woda

Propagowanie dobrego zarządzania środowiskiem, w tym zintensyfikowanie zbliżenia z przepisami prawa i politykami UE

Wzmocnienie struktur administracyjnych i planowanie strategiczne

- Wsparcie i dokończenie prac nad powoływaniem marokańskich instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska, kontrolę zanieczyszczenia i gospodarkę wodną na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym, w tym wzmocnienie koordynacji i uzgadniania stanowisk między poszczególnymi podmiotami.

- Zwiększenie zdolności w zakresie strategicznego planowania, w tym strategii finansowych, wykorzystując doświadczenie UE.

- Powołanie i stworzenie warunków do działania grupie inspektorów kontrolujących przestrzeganie przepisów w zakresie ochrony środowiska w Maroku.

- Stosowanie narzędzi rynkowych (takich jak podatki środowiskowe) i wdrożenie zasady „zanieczyszczający płaci", w tym utworzenie systemu odpowiedzialności środowiskowej.

Oceny środowiskowe

- Wzmocnienie systemu oceny wpływu na środowisko, w tym komitetu krajowego i regionalnych komitetów badań wpływu oraz komisji ds. opinii publicznej, dostosowując do przepisów prawa obowiązujących w UE.

- Wzmocnienie systemu strategicznej oceny środowiskowej planów i programów.

Wsparcie dla podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i na rzecz udziału społeczeństwa

- Wspieranie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i zwiększenie udziału społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, wykorzystując doświadczenie i dobre praktyki UE.

Dostępność i dostęp do informacji

- Wzmocnienie systemu gromadzenia i przetwarzania informacji środowiskowych w Maroku, wykorzystując doświadczenie i dobre praktyki stosowane w UE.

- Zwiększenie dostępu społeczeństwa do informacji środowiskowej i faktyczne stosowanie przepisów ustawy o prawie dostępu społeczeństwa do informacji środowiskowej oraz prawie do podejmowania decyzji w zakresie środowiska.

Komunikacja i rozpowszechnianie informacji

- Opracowanie i wdrożenie strategii komunikacji w zakresie środowiska.

- Sporządzanie i publikowanie systematycznych sprawozdań na temat stanu środowiska na poziomie krajowym lub regionalnym.

Propagowanie sektorów środowiskowych i zbliżanie przepisów, w tym konwergencja z przepisami i politykami UE w tym zakresie

Jakość powietrza

- Propagowanie lepszego zarządzania jakością powietrza (limity, progi alarmowe, określenie i klasyfikacja stref i aglomeracji, stworzenie systemu monitorowania i oceny jakości powietrza) w celu poprawy zdrowia publicznego i jakości środowiska, w oparciu o ramowe przepisy obowiązujące w UE.

- Opracowanie i wdrożenie planów działania dotyczących walki z zanieczyszczeniem atmosferycznych, w tym zanieczyszczenia transgranicznego.

Ochrona środowiska morskiego

- Propagowanie ochrony środowiska morskiego, w tym zachowania ekosystemów morskich.

- Przyjęcie przepisów w dziedzinie zintegrowanego zarządzania strefami przybrzeżnymi.

Gospodarka odpadami

- Wdrożenie narodowej strategii gospodarki odpadami.

- Propagowanie utworzenia zintegrowanej sieci zakładów przetwarzania odpadów, w tym centrów przetwarzania odpadów przemysłowych.

- Stworzenie systemu zezwoleń i rejestrowania zakładów przetwarzania odpadów oraz systemu inspekcji i kontroli tych zakładów, wykorzystując zasady zawarte w przepisach UE oraz profesjonalizacja sektora nieformalnego.

Ochrona przyrody

- Kontynuowanie wdrażania systemu obszarów chronionych, wykorzystując doświadczenie i dobre praktyki stosowane w UE.

- Kontynuowanie wdrażania strategii na rzecz ochrony i odbudowy ekosystemów leśnych, powstrzymanie wylesiania i kontynuowanie ponownego zalesiania zgodnie z Ogólnym Planem Ponownego Zalesiania. Kontynuowanie rozpoczętych prac nad wprowadzeniem certyfikacji leśnej (Forest Stewardship Council/SFC).

- W zakresie bioróżnorodności – podniesienie poziomu wiedzy naukowej o charakterystycznej dla kraju bioróżnorodności (gatunki, ekosystemy, problemy taksonomiczne).

- Rekultywacja zniszczonych ekosystemów i dostosowanie środków tak, by sprzyjały odtworzeniu zagrożonych gatunków we współpracy z miejscową ludnością.

- Wdrożenie krajowych przepisów w dziedzinie handlu dzikimi gatunkami, aby wypełnić zobowiązania wynikające z Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem.

Zanieczyszczenie i ryzyko związane z przemysłem

- Stworzenie zintegrowanych systemów przeciwdziałania i ograniczania zanieczyszczenia związanego z działalnością dużych zakładów przemysłowych, wykorzystując doświadczenie i dobre praktyki stosowane w UE.

- Stworzenie systemu kontroli zagrożeń poważnymi awariami z udziałem substancji niebezpiecznych, wykorzystując normy i dobre praktyki europejskie.

Produkty chemiczne

- Dostosowanie przepisów dotyczących rejestracji, oceny i wydawania zezwoleń dotyczących substancji chemicznych w oparciu o przepisy i dobre praktyki stosowane w UE.

- Przyjęcie strategii dotyczącej stopniowego wprowadzania zamienników dla substancji chemicznych najbardziej niebezpiecznych dla ludzkiego zdrowia i środowiska.

Pustynnienie w tym działania na rzecz ochrony gleb

- Wdrożenie działań w ramach planu na rzecz zwalczania pustynnienia i ochrony gleb.

Zdolność wydawania zezwoleń, monitorowania i przeprowadzania kontroli

- Zwiększyć zdolność administracyjną marokańskich władz odpowiedzialnych za ochronę środowiska i gospodarkę wodną w zakresie wydawania zezwoleń, monitorowania i przeprowadzania kontroli.

Integracja środowiskowa

- Propagowanie dalszego uwzględniania zagadnień środowiskowych w innych sektorach, takich jak gospodarka wodna, leśna, rolnictwo, edukacja, energia, transport, rybołówstwo, przemysł i badania.

Zintensyfikowanie regionalnej i międzynarodowej współpracy środowiskowej

Współpraca międzynarodowa

- Wsparcie wdrażania konwencji i protokołów środowiskowych, których Maroko jest stroną i działanie w kierunku ratyfikacji dodatkowych konwencji i protokołów środowiskowych, które stanowią cześć systemu prawnego UE.

Współpraca regionalna

- Wzmocnienie współpracy w ramach Konwencji o ochronie środowiska morskiego i regionu przybrzeżnego Morza Śródziemnego (konwencja barcelońska) i protokołów do niej.

- Kontynuowanie współpracy w ramach inicjatywy Horizon 2020.

- Wzmocnienie współpracy z Europejską Agencją Środowiska w kontekście jej działań regionalnych, w tym w zakresie wspólnych systemów informacji środowiskowej.

Zbliżanie przepisów: W celu wdrożenia tych reform Maroko będzie stopniowo uwzględniało, w zakresie zbliżania ustawodawstw i przy wsparciu UE, odpowiednie europejskie przepisy dotyczące dobrego zarządzania środowiskiem, jakości powietrza, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej i ochrony środowiska morskiego, ochrony przyrody, zanieczyszczenia przemysłowego i produktów chemicznych.

Zmiany klimatu

- Wzmocnienie i powołanie marokańskich instytucji odpowiedzialnych za zmiany klimatu.

- Wdrożenie Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu. Ustalenie i wdrożenie strategii i planów łagodzenia zmian klimatu i dostosowywania do nich.

- Sporządzenie wykazu gazów cieplarnianych.

- Współpraca w zakresie opracowania i ustanowienia strategii dotyczącej zmian klimatu po 2012 r.

- Współpraca w zakresie łagodzenia zmian klimatu i dostosowywania do nich.

- Współpraca na rzecz wdrażania porozumień z Cancun i Durbanu.

- Propagowanie strategii rozwoju technologii niskoemisyjnych (LED) jako przyczynku do rozwoju „zielonej gospodarki".

- Propagowanie odpowiednich działań łagodzących na poziomie krajowym (NAMAs) w tym sektorowych mechanizmów przydzielania jednostek uprawnień do emisji.

- Propagowanie uwzględniania zmian klimatu w procesie decyzyjnym.

- Prowadzenie pierwszych działań przygotowawczych systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

- Włączenie priorytetów zmian klimatu do rolnictwa: podniesienie wskaźnika plantacji owocowych; stosowanie wyselekcjonowanych nasion i odmian dostosowanych do klimatu; upowszechnianie technik gromadzenia wody i optymalizacji nawadniania; udostępnienie wyników badań agronomicznych na rzecz rozwoju rolnictwa.

Woda

Wdrożenie narodowej strategii wodnej w celu skonsolidowania dorobków prawnych i zapewnienia zintegrowanej gospodarki wodnej

- Propagowanie zarządzania popytem na wodę i skuteczniejszego wykorzystania wody poprzez:

  – Gospodarkę wodną w zakresie nawadniania przez rozpowszechnienie przechodzenia na system nawadniania miejscowego i zwiększenie efektywności eksploatacji zasobów wodnych w rolnictwie;

  – Wprowadzenie opracowanych w oparciu o zasady zawarte w przepisach prawa UE systemów oczyszczania ścieków przeznaczonych do użytku rolnego;

  – Gospodarkę wodną w sektorze wody pitnej, przemyśle i turystyce.

- Propagowanie zachowania i ochrony zasobów wody, środowiska naturalnego i obszarów szczególnie narażonych poprzez:

  – Ochronę jakości zasobów wodnych i zwalczanie zanieczyszczenia;

  – Wprowadzenie systemów poprawy jakości ścieków odprowadzanych przez gminy i przemysł;

  – Ochronę wód podziemnych i zlewni, oaz i obszarów podmokłych;

  – Wprowadzenie systemu poprawy jakości wody, w tym wód w kąpieliskach, w oparciu o zasady zawarte w przepisach prawa UE.

- Ograniczenie podatności na ryzyko wystąpienia katastrof naturalnych związanych z wodą i dostosowanie do zmian klimatu:

  – poprawa ochrony osób i dóbr przed powodziami i walka ze skutkami suszy przez wprowadzenie planów zarządzania suszami z wykorzystaniem zbiorników wodnych;

  – Dokończenie działań zawartych w narodowym planie ochrony przed powodziami;

  – Poprawa systemu zapobiegania, w szczególności przez opracowanie systemu informowania o wysokim poziomie wody i planów akcji ratunkowych.

- Kontynuowanie reformowania przepisów i instytucji przez dokończenie wdrażania przepisów ustawy nr 10-95 i ponowne czytanie ustawy z włączeniem aspektów nieujętych, tj. gospodarki wodnej i ponownego wykorzystania oczyszczonych ścieków.

- Modernizacja systemu informowania oraz wzmocnienie środków i kompetencji przez:

  – Modernizację administracji, odnowienie i wzmocnienie gospodarki wodnej i organizacji zlewniowych;

  – Wzmocnienie i modernizację systemu gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących wody w Maroku przez wdrożenie krajowego systemu informacji wodnej, wykorzystując doświadczenie i dobre praktyki stosowane w UE;

– Zwiększenie możliwości administracyjnych marokańskich władz odpowiedzialnych za gospodarkę wodną w zakresie polityki wodnej, wydawania zezwoleń, monitorowania i kontrolowania, zbliżając przepisy marokańskie do przepisów europejskich w tej dziedzinie;

– Opracowanie i wdrożenie strategii informowania i uwrażliwiania w zakresie gospodarki wodnej;

– Zwiększenie możliwości w zakresie strategicznego planowania, w tym strategii finansowych, wykorzystując doświadczenie UE.

- Gospodarka wodna i rozwój zasobów wodnych:

  – Propagowanie i rozwijanie niekonwencjonalnych zasobów wodnych, takich jak odsalanie wody morskiej, demineralizacja wód słonawych, ponowne wykorzystanie oczyszczonych ścieków i gromadzenie wody deszczowej.

7.5 Społeczeństwo informacyjne

- Przeanalizowanie możliwości zacieśnienia współpracy między UE a Marokiem w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego, a w szczególności opracowanie synergii między strategią „Maroko Cyfrowe" a Europejską Agendą Cyfrową.

- Dalsze opracowywanie i faktyczne wprowadzenie kompletnych ram prawnych w zakresie komunikacji elektronicznej, obejmujących w szczególności zezwolenia, dostęp i połączenie sieci i usług, powszechność usług i prawa użytkowników, ochronę konsumentów, przetwarzanie danych osobowych i ochronę życia prywatnego w komunikacji elektronicznej oraz skuteczne zarządzanie zakresem częstotliwości radiowych.

- W zakresie przepisów prawa dalsza realizacja najważniejszych następujących kierunków rozwoju:

  – Przeanalizowanie możliwości wprowadzenia systemów zezwoleń na świadczenie usług komunikacji elektronicznej;

  – Pogłębianie analiz rynków, na przykład przez analizę rynku hurtowych usług dostępu (fizycznego) do infrastruktury sieci, w tym dostępu dzielonego lub całkowicie uwolnionego, w określonej pozycji oraz rynku hurtowych usług dostępu do sieci szerokopasmowej. Należałoby również zapewnić efektywną i odpowiednią realizację zobowiązań w dziedzinie dostępu (wybór i wstępny wybór operatora, dostęp *bitstream*, dostęp uwolniony itd.) dla operatorów mających znaczny udział na odpowiednich rynkach;

  – Ułatwienia w zakresie telefonii stacjonarnej i mobilnej wraz z poprawą wdrażania procesu (termin przenoszenia numeru między operatorami, czas przerwy w świadczeniu usług dla konsumenta, maksymalny czas trwania umowy, kary w przypadku nadużyć, postępowanie niezgodne z zasadami konkurencji itd.);

  – Zapewnienie efektywnego wdrożenia środków w zakresie poufności komunikacji elektronicznej i komunikatów niezamówionych (spam).

- Opracowanie i stworzenie narzędzia dla wzmocnienia bezpieczeństwa systemów informacyjnych oraz ochrony infrastruktury i danych krytycznych; propagowanie odpornego i stabilnego działania sieci i usług z poszanowaniem zasad otwartości i interoperacyjności.

- Wzmocnienie standardów i architektury aplikacji administracji elektronicznej w celu stworzenia ogólnych ram interoperacyjności publicznych systemów informacji w oparciu o EIF (*European Interoperability Framework*).

- Wprowadzenie specyfikacji, norm i standardów dematerializacji transakcji *Business to Business (B2B)* dla MŚP oraz drobnego i średniego przemysłu w celu odchodzenia od papierowej formy i usprawnienia transakcji handlowych, po konsultacji z niezależnymi europejskimi podmiotami, mającymi odpowiednie kompetencje (w szczególności CEN, CENELEC, ETSI).

- Propagowanie współpracy i wzajemnej wymiany informacji dotyczących strategii w zakresie sieci komunikacji elektronicznej, wykorzystania zakresu fal radiowych, systemu licencji i praw własności intelektualnej w dziedzinie cyfrowej, rozwoju transakcji elektronicznych w celu sprzyjania rozwojowi transakcji business-to-business oraz przyszłemu rozwojowi społeczeństwa informacyjnego na poziomie krajowym, regionalnym i globalnym.

- Dokładniej – kontynuowanie postępów we wdrażaniu nowej strategii cyfrowej Maroka „Maroko cyfrowe" w dialogu współpracy w zakresie technologii społeczeństwa informacyjnego (IST):

  – Wspieranie tworzenia wspólnotowych publicznych centrów dostępu, pozwalających na rozszerzenie docelowej grupy obywateli mających dostęp do nowych technologii (Internet szerokopasmowy i usługi publiczne) w szczególności na obszarach oddalonych i wiejskich w celu zwalczania wykluczenia cyfrowego;

  – Wspieranie rozwoju kraju w zakresie cyfrowym, kulturalnym i edukacyjnym, łączącym działania publiczne, inicjatywy prywatne i partnerstwa międzynarodowe;

  – Rozważenie możliwości udostępnienia danych publicznych i zezwolenia na ich wykorzystanie i powtórne wykorzystanie na rzecz obywateli i przedsiębiorstw;

  – Zachęcanie społeczeństwa obywatelskiego do udziału we wdrażaniu strategii „Maroko cyfrowe" wśród obywateli w dziedzinie technologii informacji i telekomunikacji;

  – Propagowanie kultury przedsiębiorczości i innowacyjności IST w sektorze prywatnym oraz w programach nauczania i kształcenia;

  – Wymiana informacji i dobrych praktyk w dziedzinie certyfikowania podpisów elektronicznych oraz w dziedzinie bezpieczeństwa komunikacji i transakcji elektronicznych;

  – Wspieranie opracowania i wdrożenia krajowego programu migracji Maroka do systemu adresowania IPv6.

- Wzmocnienie wszelkiej formy współpracy z UE na poziomie norm i standardów technologii informacji i komunikacji, w szczególności dla telewizji cyfrowej, mobilnych sieci cyfrowych i Internetu przyszłości, dla łączności sieci szerokopasmowych, która stanowi przedmiot badań (następny etap EUMEDCONNECT), a także w celu zapewnienia ram prawnych dla rozwijających się technologii społeczeństwa informacyjnego.

  – Wspieranie udziału publicznych i prywatnych podmiotów marokańskich, w tym w formie wspólnych projektów, w części dotyczącej technologii informacji i komunikacji europejskich programów badawczych i innowacyjnych, w szczególności w dziedzinach związanych z wielkimi wyzwaniami społecznymi i z rozwojem infrastruktury sieci szerokopasmowej i danych stanowiących wsparcie dla badań;

  – Propagowanie zintensyfikowania współpracy regionalnej z UE, krajowych badań prowadzonych wspólnie z europejskimi partnerami, połączenia lub utworzenia wspólnych sieci badawczych i wymiany badaczy z państwami UE;

  – Rozpatrzenie możliwości uruchomienia eurośródziemnomorskiego programu badawczego, lepiej dostosowanego do środowiska i do rozwoju regionu Morza Śródziemnego.

- Propagowanie swobodnego dostępu do Internetu i współpracy z organami regulacyjnymi południowego regionu Morza Śródziemnego.

- Współpraca z grupą regulatorów Euromed ds. łączności elektronicznej (EMERG) i z organami regulacyjnymi państw członkowskich UE w kwestiach stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania.

7.6 Nauka i technologia, badania i innowacje

Rozwój potencjału w zakresie badań i innowacji na rzecz rozwoju gospodarki i społeczeństwa oraz włączenie Maroka w Europejską Przestrzeń Badawczą

- Wzmocnienie roli krajowego systemu badawczego w rozwoju Maroka:

  – Poprawa zarządzania krajowym systemem badawczym;

  – Rozwój akredytacji laboratoriów i zachęcanie badaczy i zespołów badawczych do zrzeszania się;

  – Powołanie struktur zajmujących się wyceną;

  – Wzmocnienie narzędzia wewnętrznej i zewnętrznej oceny działalności badawczej i ustanowienie mechanizmów mających na celu lepszą koordynację poszczególnych podmiotów krajowego systemu badawczego;

  – Propagowanie współpracy i partnerstw między szkołami wyższymi a instytucjami badawczymi oraz użytkownikami końcowymi wyników badań;

– Dalsze wdrażanie Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości w zakresie aspektów dotyczących innowacji oraz wspólna ocena dokonanych postępów na podstawie wskaźników określonych na poziomie regionalnym;

– Propagowanie partnerstw naukowych i technologicznych w ramach przestrzeni euro śródziemnomorskiej;

– Zmobilizowanie marokańskich specjalistów przebywających w Europie do skonsolidowania wymiany i stosunków między Marokiem a UE w dziedzinie nauki, technologii, badań i innowacji;

– Ponowne przeanalizowanie warunków przystąpienia Maroka do sieci EUREKA.

- Udział Maroka w Europejskiej Przestrzeni Badawczej:

  – Sprawdzenie możliwości naukowej współpracy opartej na przykład na działaniach „*project twinning"* (program level management) w zakresie tematów priorytetowych wspólnych dla europejskich programów badań i innowacji;

  – Poprawa warunków udziału Maroka w europejskich programach badawczych i innowacyjnych;

  – Wzmocnienie potencjału badawczego marokańskich szkół wyższych i ośrodków badań w celu włączenia Maroka w przyszłości w europejskie programy badawcze i innowacyjne oraz intensywniejszy udział w COST *(europejska współpraca naukowo-techniczna - European Cooperation in Science and Technology);*

  – Wzmocnienie sieci krajowych tematycznych punktów kontaktowych w Maroku dla europejskich programów badawczych i innowacyjnych oraz wspieranie wymiany z ich europejskimi odpowiednikami;

  – Zintensyfikowanie wymiany pracowników w ramach projektów badawczych i promowanie udziału marokańskich naukowców w międzynarodowych debatach naukowych;

  – Stworzenie warunków umożliwiających Maroku przystąpienie i udział w programach Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT).

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko uwzględni, w zakresie zbliżania ustawodawstw i przy wsparciu UE, odpowiednie europejskie normy z zakresu nauki i technologii, badań i innowacji, a w szczególności postanowienia europejskich programów badań i innowacji zmierzających do poprawy konkurencyjności przemysłu i jakości życia oraz do wspierania zrównoważonego rozwoju.

7.7 Sektor audiowizualny

- Propagowanie wymiany poglądów, informacji i doświadczeń na temat polityki audiowizualnej, w tym na temat kwestii regulacyjnych.

- Propagowanie tego sektora w celu poprawy dotyczących go norm zarządzania, jakości świadczenia usług, konkurencyjności i podniesienia poziomu jego kompetencji poprzez działania szkoleniowe i wsparcie techniczne.

- Wspieranie opracowywania przejrzystego, skutecznego i przewidywalnego systemu przepisów, obejmującego aktualizację ram prawnych i wdrożenie nowych prerogatyw konstytucyjnych Wysokiej Władzy ds. Komunikacji Audiowizualnej.

7.8 Zintegrowana polityka morska

Opracowanie ram stosunków umożliwiających Maroku uczestniczenie w zintegrowanej polityce morskiej UE

- Opracowanie zintegrowanego podejścia do wszystkich działań związanych lub mających wspływ na morze i strefy przybrzeżne zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym.

- Dalsza poprawa zarządzania poszczególnymi działaniami przybrzeżnymi, w szczególności przez rozwijanie narzędzi takich, jak planowanie przestrzeni przybrzeżnej, zintegrowane zarządzanie strefami nadbrzeżnymi oraz wysiłki w dziedzinie badań morskich i przybrzeżnych.

7.9 Turystyka

- Wdrożenie strategii dla turystyki do 2020 r.

- Wymiana informacji na temat polityk, działań i projektów w zakresie turystyki zrównoważonej, dobrej jakości i odpowiedzialnej.

8. EDUKACJA, SZKOLENIE I ZDROWIE

8.1 Edukacja

Skonsolidowanie zasady równości szans

- Ograniczenie wskaźnika przerywania nauki, w szczególności wśród dziewcząt na obszarach wiejskich

- Podniesienie wskaźnika ponownej integracji szkolnej.

- Poprawienie systemu stypendiów.

- Zwalczanie przemocy w szkole.

Upowszechnienie dostępu do edukacji podstawowej i zwalczanie analfabetyzmu

- Obniżenie wskaźnika analfabetyzmu, w szczególności wśród młodych ludzi i kobiet w środowisku wiejskim.

- Upowszechnienie edukacji obowiązkowej (do poziomu gimnazjalnego).

- Podniesienie wskaźnika nauki w szkołach średnich, w szczególności wśród dziewcząt.

Poprawa jakości nauczania szkolnego

- Upowszechnienie edukacji przedszkolnej.

- Obniżenie wskaźnika drugoroczności.

- Upowszechnienie znajomości podstawowego języka nauczania i nauki języków obcych.

- Wzmocnienie środków kształcenia nauczycieli.

- • Wzmocnienie środków ukierunkowania i nadzorowania uczniów mających trudności w nauce.

Dalsze wdrażanie Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości w zakresie dotyczącym edukacji

- Rozwijanie nauczania przedsiębiorczości jako kluczowej umiejętności w szkolnictwie podstawowym i średnim.

- Wspólna ocena dokonanych postępów na podstawie wskaźników określonych na poziomie regionalnym.

8.2 Kształcenie i szkolenie zawodowe

- Wspieranie reformy szkolnictwa zawodowego.

- Kontynuowanie dialogu i wymiany informacji na temat mechanizmów takich, jak europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) i system zapewnienia jakości w dziedzinie szkolnictwa zawodowego (EQARF VET).

- Przygotowanie warunków instytucjonalnych i operacyjnych dla ustanowienia krajowych ram kwalifikacji.

- Przeprowadzenie reformy systemu i zarządzania szkoleniem zawodowym (wspólnie z partnerami społecznymi) i zwiększenie spójności między popytem a podażą kompetencji w celu lepszego dostosowania do potrzeb rynku pracy.

- Pogłębienie analiz rynku zatrudnienia i publicznych koncepcji politycznych opartych na dowodach (*evidence-based*).

- Przyczynianie się do poprawy kształcenia ustawicznego, w szczególności do poprawy zarządzania funduszami na kształcenie ustawiczne (reforma umów specjalnych) w celu zwiększenia dostępu i podniesienia poziomu jakości.

- Dalsze wdrażanie Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości w zakresie kształcenia, zwracając szczególną uwagę na nauczanie przedsiębiorczości. Ulepszenie gromadzenia informacji na temat szkoleń oferowanych w przedsiębiorstwach. Wspólna ocena dokonanych postępów na podstawie wskaźników ustalonych w danym zakresie na poziomie regionalnym.

8.3 Szkolnictwo wyższe

Wspieranie reformy marokańskiego systemu szkolnictwa wyższego oraz jego spójności z zasadami procesu bolońskiego

- Ustanowienie dialogu i wymiany w zakresie zasad i zaleceń procesu bolońskiego ustanawiającego Europejski obszar szkolnictwa wyższego.

- Zbliżanie marokańskich przepisów i ram prawnych do celów procesu bolońskiego.

- Wprowadzenie mechanizmu ułatwiającego przejrzystość, porównywalność i uznawanie studiów takiego jak system transferu i akumulacji punktów (ECTS) i suplement do dyplomu (przyjęcie i faktyczne wprowadzenie systemu punktów, przedmiotów i odpowiednich placówek).

- Kontynuowanie procesu ustanawiania krajowych ram kwalifikacji (NQF).

- Intensywniejszy rozwój systemu zdobywania kwalifikacji zawodowych w celu poprawy szans na rynku pracy absolwentów wyższych uczelni i rozwinięcia aktywnych partnerstw z przedstawicielami zawodu.

- Wprowadzenie mechanizmu monitorowania absolwentów i podniesienia wskaźnika integracji.

- Wzmocnienie procesu dekoncentracji i decentralizacji usług edukacyjnych oraz dekoncentracji i decentralizacji szkolnictwa wyższego w perspektywie wsparcia programu „rozszerzonej regionalizacji".

Zwiększenie dostępu do systemu nauczania wyższego

- Poprawa usług socjalnych dla studentów (stypendia socjalne, stypendia naukowe, dostępność miasteczek studenckich, stołówek uniwersyteckich, podstawowe obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne).

- Wprowadzenie środków wsparcia dla studentów, w szczególności w ośrodkach uniwersyteckich z wolnym dostępem.

- Wprowadzenie środków walki z powtarzaniem roku nauki i przerywaniem nauki (zintegrowany mechanizm nauki języków, moduły metodologii pracy uniwersyteckiej, moduły języków i komunikacji, moduły informatyki, system mentorski, orientacja zawodowa maturzystów i opracowanie wspólnych filarów i przejść między dziedzinami, by umożliwić reorientację).

- Ustanowienie skutecznego systemu informacji i orientacji zawodowej.

Podniesienie poziomu jakości systemu szkolnictwa wyższego w Maroku

- Poprawa umiejętności i kompetencji pracowników szkół wyższych.

- Propagowanie kształcenia korespondencyjnego.

- Rozwój nowych technologii informacji i komunikacji w marokańskim systemie szkolnictwa wyższego.

- Wzmocnienie procesu certyfikacji w dziedzinie szkolnictwa wyższego.

- Wsparcie zarządzania i niezależności placówek szkolnictwa wyższego.

- Rozwój kompetencji w zakresie oceny programów, projektów i instytucji kształcenia (ocena pedagogiczna, administracyjna i finansowa).

- Wdrożenie systemu oceny instytucjonalnej dotyczącego marokańskiego systemu szkolnictwa wyższego.

- Skonsolidowanie niezależnych systemów zapewnienia jakości.

- Kształcenie przez badania naukowe, w szczególności na poziomie studiów doktoranckich.

Wzmocnienie współpracy w zakresie edukacji i kształcenia przez zwiększenie lub poprawę udziału Maroka w europejskich programach w dziedzinie szkolnictwa wyższego

- Dalsze wspieranie reformy i modernizacji szkolnictwa wyższego w ramach programu Tempus i programu, który będzie jego kontynuacją.

- Propagowanie udziału Maroka w europejskich programach mobilności i partnerstwa w zakresie obecnego systemu szkolnictwa wyższego.

- Kontynuowanie kampanii informacyjnych o programach skierowanych do potencjalnych kandydatów, studentów i szkół wyższych.

- Wspieranie zbliżania się Maroka do procedur obecnie obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie uznawania dyplomów.

- Wspieranie wymiany między ośrodkiem MERIC w Maroku a siecią ENIC-NARIC.

- • Propagowanie współpracy między euro-śródziemnomorskim uniwersytetem w Portoroz a placówkami kształcenia w Maroku.

8.4 Wsparcie szkolenia w zakresie polityk wspólnotowych

- Zintensyfikowanie udziału Maroka w działaniach w ramach programu Jean Monnet na rzecz wspierania szkolnictwa wyższego i projektów badawczych w zakresie studiów nad integracją europejską.

- Intensywniejsze włączenie Maroka do programów specjalnych przeznaczonych dla osób odpowiedzialnych z państw trzecich, uwrażliwiających te osoby na politykę wspólnotową.

8.5 Zdrowie

Poprawa poziomu zdrowia publicznego w Maroku i wzmocnienie dialogu UE-Maroko na temat zdrowia

- Kontynuowanie współpracy w zakresie reformy sektora zdrowia, w szczególności w oparciu o narodową strategię Maroka „Wizja zdrowie 2020”, plan działania 2008-2012 i w odpowiednim przypadku przyszłe narzędzia, w tym przyjęcie ustawy ramowej w sprawie systemu zdrowia, poprawy jakości i dostępu do opieki zdrowotnej, w szczególności dla osób najbiedniejszych, regionalizacji, wzmocnienia środków zapobiegawczych.

- Wzmocnienie instytucji i laboratoriów w celu poprawy nadzoru i bezpieczeństwa zdrowotnego (utworzenie krajowej agencji ds. zdrowia publicznego).

- Współpraca w zakresie wskaźników zdrowotnych w szczególności tych, które mają związek z MCR 4 i 5.

- Zapobieganie i kontrola chorób zakaźnych i niezakaźnych, w szczególności kosztownych chorób długotrwałych i przewlekłych, w tym przez ratyfikowanie i wdrożenie międzynarodowych instrumentów w dziedzinie zdrowia, takich jak Ramowa konwencja Światowej Organizacji Zdrowia o ograniczeniu użycia tytoniu oraz Międzynarodowe przepisy zdrowotne WHO.

- Współpraca w zakresie stopniowego i długoterminowego zbliżania niektórych przepisów i praktyk wdrażanych w dziedzinie zdrowia w UE.

- Rozważenie możliwości pogłębienia współpracy regionalnej w zakresie zdrowia, w szczególności w kontekście współpracy eurośródziemnomorskiej.

Zbliżanie przepisów: Aby osiągnąć te cele Maroko przyjmie przepisy i ramy prawne w zakresie zdrowia i uwzględni je w ramach prowadzonego przy wsparciu UE zbliżania przepisów z odpowiednimi europejskimi dyrektywami i zaleceniami WHO w dziedzinie nadzorowania i zapewnienia bezpieczeństwa zdrowia.

8.6 Młodzież i sport

- Wzmocnienie współpracy w dziedzinie nieformalnej edukacji młodzieży i animatorów zajęć społeczno-edukacyjnych w celu propagowania wymiany, dialogu międzykulturowego i rozwoju społeczeństwa cywilnego, w szczególności przez programy dotyczące spraw młodzieży, takie jak „Młodzież w działaniu" (2007-13), Euromed Młodzież IV i przyszłych programów w tej dziedzinie.

- Propagowanie wymiany informacji i dobrych praktyk w zakresie tematów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania, takich jak integracja społeczna przez sport, sport i edukacja, aktywność fizyczna oraz działania antydopingowe i zwalczanie przemocy w sporcie (w szczególności przemocy na stadionach).

- Umożliwienie marokańskiemu personelowi wysokiego szczebla uczestniczenia w dniach nauki, seminariach i konferencjach dotyczących tematyki sportu.

- Współpraca w celu organizowania w Maroku wydarzeń związanych z tematyką sportu w ramach istniejących struktur.

C. UDZIAŁ MAROKA W PROGRAMACH I AGENCJACH UE

- Wzmocnienie współpracy z następującymi europejskimi agencjami w kontekście ich działalności regionalnej: Europejski Urząd ds. bezpieczeństwa Żywności (EFSA), Europejska Fundacja Kształcenia (ETF), Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA), Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA), Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (FRONTEX),

EUROPOL, EUROJUST, Europejska Agencja Środowiska (EEA) i Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA).

- Udział Maroka we wspólnotowych programach otwartych dla państw trzecich, w szczególności w następujących programach: Program na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP), Cła 2013 (2008-2013), Program SESAR, Program Marco Polo.

- Udział w Enterprise Europe Network.

- UE przyczyni się do skonkretyzowania udziału Maroka w powyższych programach i agencjach.

D. WYMIAR FINANSOWY

- Uwzględnienie we wdrażaniu wymiaru finansowego partnerstwa UE-Maroko potrzeb wynikających z następujących aspektów:

  – szczególny status;

  – wewnętrzna dynamika Maroka zbudowana wokół reform politycznych, gospodarczych i społecznych, powodujących znaczne potrzeby w zakresie infrastruktury gospodarczej i społecznej;

  – potrzeba popierania wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu w celu ograniczenia ubóstwa;

  – konieczność skonsolidowania otwarcia i integracji Maroka ze światową gospodarka, a w szczególności z gospodarką UE; oraz

  – nowa strategia UE wobec państw sąsiedzkich.

- Przeanalizowanie sposobów przejścia począwszy od 2013 r. do kolejnego etapu w dostępie do odpowiednich wspólnotowych środków finansowych, by wspierać Maroko w polityce regionalnej i spójności z UE oraz przyjęciu nowych procedur wdrażania.

- Zoptymalizowanie wdrażania istniejących narzędzi finansowych dzięki lepszemu ukierunkowaniu programów współpracy i lepszej współpracy między Marokiem a UE w celu zoptymalizowania zdolności Maroka do przyjmowania pomocy.

- Wykorzystanie nowych instrumentów oraz odpowiednich i koniecznych programów tematycznych, które zostały ustanowione przez UE w ramach działań zewnętrznych, uwzględniając potrzeby, postępy dokonane na drodze reform i zdolność Maroka do przyjmowania pomocy.

III MONITOROWANIE I SPRAWOZDANIA Z MONITOROWANIA

Monitorowanie planu działania

- Niniejszy plan działania jest podobnie jak poprzedni dokumentem zawierającym wytyczne dla współpracy między UE a Marokiem.

- Niniejszy plan działania zostanie przedłożony Radzie Stowarzyszenia UE-Maroko, która go formalnie przyjmie.

- Wspólne struktury powołane przez układ o stowarzyszeniu, a w szczególności podkomitety i grupy robocze powołane w tym celu, będą czuwały nad postępami i zapewnią monitorowanie wdrażania planu działania.

- Podkomitety będą prowadziły dokładne monitorowanie zbliżania z dorobkiem wspólnotowym UE w poprzednim roku na podstawie planu działania i narodowego programu spójności z przepisami UE. Złożą sprawozdanie w tym zakresie Komitetowi Stowarzyszenia. W tym celu upewnią się, że zainteresowane ministerstwa złożyły odpowiednie wnioski o użycie mechanizmu „*TAIEX assessment*" oraz wszelkich innych mechanizmów oceny rozbieżności z dorobkiem wspólnoty udostępnionych przez UE.

Sprawozdania z monitorowania

- UE i Maroko mogą jednostronnie przeprowadzić badanie postępów we wdrażaniu planu działania niezależnie od przeglądu przeprowadzanego w ramach Komitetu Stowarzyszenia.

- UE i Maroko mają możliwość zapraszania organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych organizacji działających w Maroku i w UE w dziedzinach objętych planem działania do przekazywania swojego wkładu w ocenę postępów wdrażania.

IV KLAUZULE KOŃCOWE

- Okres obowiązywania niniejszego planu działania wynosi pięć lat (2013-2017).

- Zadaniem Komitetu Stowarzyszenia będzie przeanalizowanie stanu zaawansowania wdrażania planu działania na podstawie sprawozdań opracowywanych przez podkomitety. Komitet będzie miał również możliwość proponowania nowych priorytetów i poprawek do planu działania w zależności od poczynionych postępów lub nowych potrzeb, które należy przedstawiać Komitetowi Stowarzyszenia do zatwierdzenia.

- W tym celu Komitet Stowarzyszenia uwzględni uwagi przekazane przez organizacje pozarządowe i inne zainteresowane organizacje działające w Maroku i w UE w dziedzinach objętych planem działania.

- Strony zobowiązują się, że po trzech latach wdrażania niniejszego planu działania określą przyszłe etapy działania zmierzające do ustalenia nowych ram stosunków w świetle dyskusji grupy roboczej powołanej na zasadzie *ad hoc*, o której mowa we wspólnym dokumencie w sprawie przyznania szczególnego statusu.

ZAŁĄCZNIK I:

Lista konwencji europejskich lub Rady Europy

- Europejska Konwencja Praw Człowieka (Art. 6 – Prawo do rzetelnego procesu sądowego); Karta praw podstawowych UE (Tytuł VI Wymiar Sprawiedliwości).
- Europejska Konwencja Praw Człowieka (Art. 3 – Zakaz tortur); Protokół nr 13 (zniesienie kary śmierci); Karta praw podstawowych UE (Art. 2 i 4).
- Europejska Konwencja Praw Człowieka (Art. 10 – Wolność wyrażania opinii; Art. 11 – Wolność zgromadzania się i stowarzyszania się); Karta praw podstawowych UE (art. 11 i 12).
- Wspólnotowa strategia ramowa w sprawie równości kobiet i mężczyzn.
- Europejska Konwencja Praw Człowieka (Art. 14 – Zakaz dyskryminacji); Karta praw podstawowych UE (Tytuł III).
- Europejska karta społeczna (zrewidowana) (art. 4.3, 7, 8, 11, 15, 16, 17, 20 i 27).
- Europejska Konwencja Praw Człowieka (Art. 14 – Zakaz dyskryminacji); Karta praw podstawowych UE (Tytuł III).
- Konwencja Rady Europy o przekazywaniu osób skazanych i protokół dodatkowy do niej.
- Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości i protokół dodatkowy do niej.
- Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi.
- Konwencja Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu.

ZAŁĄCZNIK II:

Najważniejsze dokumenty wspólnotowego dorobku prawnego w dziedzinach rynku wewnętrznego UE

Usługi finansowe

Kluczową dyrektywą w **sektorze bankowym** jest dyrektywa „w sprawie adekwatności kapitałowej", obejmująca dwie następujące dyrektywy:

- Dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (wersja przeredagowana)

- Dyrektywa 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych (wersja przeredagowana)

Inne ważne w tej dziedzinie dyrektywy to:

- Dyrektywa 2000/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 września 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością

- Dyrektywa 2002/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie dodatkowego nadzoru nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń oraz przedsiębiorstwami inwestycyjnymi konglomeratu finansowego

- Dyrektywa 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów.

Kluczowymi dla Maroka dyrektywami w dziedzinie **ubezpieczeń** są:

- Dyrektywa 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r., Dz.U. z 17.12.2009, Dyrektywa Wypłacalność II, która obejmuje większość wcześniejszych dyrektyw w sprawie ubezpieczeń (wersja ujednolicona), mająca zastosowanie od końca 2012 r.;

- w ciągu 5-6 lat: przyjęcie przepisów ustanawiających system wypłacalności i nadzoru nad przedsiębiorstwami podobny do systemu, o którym mowa w Dyrektywie Wypłacalność II oraz przyjęcie przepisów w zakresie ubezpieczenia pojazdów na podstawie odpowiedniej dyrektywy.

- Dyrektywa 2009/103/WE (dyrektywa ujednolicająca przepisy w zakresie ubezpieczenia pojazdów) z dnia 16 września 2009 r., Dz.U. z 9.10.2009.

Kluczowymi dla Maroka dyrektywami w dziedzinie **papierów wartościowych** są:

- Dyrektywa 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku) oraz wdrożenie dyrektyw przyjętych przez Komisję

- Dyrektywa 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. sprawie prospektu emisyjnego publikowanego w związku z publiczną ofertą lub dopuszczeniem do obrotu papierów wartościowych i zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE oraz zalecenia Komisji dotyczące tej dyrektywy

- Dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG

- Dyrektywa 2006/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. zmieniająca dyrektywę 2004/39/WE w sprawie rynków instrumentów finansowych w odniesieniu do niektórych terminów

- Dyrektywa Komisji 2006/73/WE z dnia 10 sierpnia 2006 r. wprowadzająca środki wykonawcze do Dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie instrumentów finansowych

- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1287/2006 z dnia 10 sierpnia 2006 r. wprowadzające środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zobowiązań przedsiębiorstw inwestycyjnych w zakresie prowadzenia rejestrów, sprawozdań z transakcji, przejrzystości rynkowej, dopuszczania instrumentów finansowych do obrotu oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tejże dyrektywy

- Dyrektywa 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. w sprawie systemów rekompensat dla inwestorów

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1060/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie agencji ratingowych

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 236/2012 z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie krótkiej sprzedaży i wybranych aspektów dotyczących swapów ryzyka kredytowego

W zakresie **funduszy inwestycyjnych** najważniejsze dyrektywy to:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) (Tekst mający znaczenie dla EOG)

- Dyrektywa Komisji 2007/16/WE z dnia 19 marca 2007 r. dotycząca wykonania dyrektywy Rady 85/611/EWG w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) w zakresie wyjaśnienia niektórych definicji

- Dyrektywa Komisji 2010/43/UE z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE w zakresie wymogów organizacyjnych, konfliktów interesów, prowadzenia działalności, zarządzania ryzykiem i treści umowy pomiędzy depozytariuszem a spółką zarządzającą

- Sprostowanie do dyrektywy Komisji 2010/42/UE z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE w zakresie niektórych przepisów dotyczących łączenia funduszy, modeli funduszy podstawowych i powiązanych oraz procedury powiadamiania

- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 583/2010 z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE w zakresie kluczowych informacji dla inwestorów i warunków, które należy spełnić w przypadku dostarczania kluczowych informacji dla inwestorów lub prospektu emisyjnego na trwałym nośniku innym niż papier lub za pośrednictwem strony internetowej (Tekst mający znaczenie dla EOG)

- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 584/2010 z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE w zakresie formatu i treści standardowego powiadomienia w formie pisemnej i zaświadczenia dotyczącego UCITS, wykorzystania łączności elektronicznej przez właściwe organy do celów powiadamiania oraz w zakresie procedur dotyczących kontroli na miejscu i dochodzeń oraz wymiany informacji między właściwymi organami (Tekst mający znaczenie dla EOG);

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi

Kluczowymi dyrektywami w dziedzinie **infrastruktury** są:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/44/WE z dnia 6 maja 2009 r. zmieniająca dyrektywę 98/26/WE w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych

- Dyrektywa 2002/47/WE w sprawie uzgodnień dotyczących zabezpieczeń finansowych, w odniesieniu do systemów powiązanych i do wierzytelności kredytowych

Usługi pocztowe

Kluczowymi dla Maroka dyrektywami w dziedzinie **usług pocztowych** są:

- Dyrektywa 97/67/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 1997 r. w sprawie wspólnych zasad rozwoju rynku wewnętrznego usług pocztowych Wspólnoty oraz poprawy jakości usług zmieniona dyrektywą 2002/39/WE i dyrektywą 2008/06/WE*;*

Własność intelektualna i przemysłowa

Najważniejsze dyrektywy to :

- Dyrektywa 2004/48/WE (poszanowanie praw własności intelektualnej),
- Dyrektywa 2001/29/WE (prawa autorskie i pokrewne w społeczeństwie informacyjnym),
- Dyrektywa 2001/84/WE (prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki),
- Dyrektywa 2006/116/WE (rozszerzenie ochrony praw)
- Rozporządzenie 1383/2003 dotyczące działań organów celnych.
- Dyrektywa 91/250/EWG zastąpiona dyrektywą 2009/24/WE w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych;
- Dyrektywa 92/100/EWG zastąpiona dyrektywą 2006/115/WE w sprawie prawa najmu i użyczenia
- Dyrektywa 93/83/EWG dotycząca przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową.
- Dyrektywa 96/9/EWG w sprawie ochrony prawnej baz danych

Odnośnie do **znaków towarowych:**

- Dyrektywa 2008/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 października 2008 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (wersja skodyfikowana)
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego (wersja ujednolicona)

Odnośnie do **patentów**:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 469/2009 z dnia 6 maja 2009 r. dotyczące dodatkowego świadectwa ochronnego dla produktów leczniczych (wersja ujednolicona)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1610/96 z dnia 23 lipca 1996 r. dotyczące stworzenia dodatkowego świadectwa ochronnego dla środków ochrony roślin
- Rozporządzenie (WE) nr 1901/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie produktów leczniczych stosowanych w pediatrii oraz zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1768/92, dyrektywę 2001/20/WE, dyrektywę 2001/83/WE i rozporządzenie (WE) nr 726/2004
- Dyrektywa 98/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 1998 r. w sprawie ochrony prawnej wynalazków biotechnologicznych
- Rozporządzenie (WE) nr 816/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie udzielania licencji przymusowych na patenty dotyczące

wytwarzania produktów farmaceutycznych przeznaczonych na wywóz do krajów, w których występują problemy związane ze zdrowiem publicznym

Odnośnie do **wzorów:**

- Dyrektywa 98/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 1998 r. w sprawie prawnej ochrony wzorów

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych

ZAŁĄCZNIK III: Działania priorytetowe w ramach Planu Działania UE-Maroko wdrażającego szczególny status (2013-2017)

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Dialog polityczny i strategiczny	1) Rozwijanie dwustronnego dialogu politycznego i szersze konsultacje w ramach forów wielostronnych	a) Organizowanie na zasadzie *ad hoc* spotkań ministrów lub wysokich funkcjonariuszy Maroka dotyczących tematów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania;	KT	
		b) Podejmowanie wspólnych inicjatyw, wdrożenie nieformalnych mechanizmów uzgadniania stanowisk na forach Organizacji Narodów Zjednoczonych, w szczególności w zakresie zwalczania zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego, praw człowieka i kwestii regionalnych	KT	
	2) Zacieśnienie współpracy w zakresie zapobiegania konfliktom, zarządzania kryzysowego, nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia i kontroli wywozu broni i produktów podwójnego zastosowania oraz obrony cywilnej i walki z zagrożeniem chemicznym, biologicznym, radiologicznym i jądrowym (CBRJ)	a) Zawarcie układu ramowego w celu udziału Maroka w operacjach (cywilnych i wojskowych) zarządzania kryzysowego UE;	KT	
		b) Dokonanie uzgodnień operacyjnych między marokańskimi organami a służbami Komisji Europejskiej w celu ustanowienia współpracy z Centrum monitorowania i informacji (MIC);	KT	
		c) Stworzenie skutecznego narodowego systemu kontroli wywozu broni i produktów podwójnego zastosowania	ŚT Aktywne zaangażowanie w proces negocjacji traktatu o handlu bronią;	

(*) Ta kolumna zawiera informacje o wsparciu będącym w realizacji lub opracowywaniu/możliwym planowaniu. Ponadto udział Maroka we wspólnotowych programach i agencjach również stanowi działanie priorytetowe.

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Praworządność, demokracja i rządzenie	3) Skonsolidowanie instytucji gwarantujących demokrację i praworządność	a) Skonsolidowanie roli i możliwości działania parlamentu, rządu i partii politycznych, Krajowej Rady Praw Człowieka (CNDH) i instytucji rzecznika praw obywatelskich;	ŚT Zwiększone możliwości odpowiednich instytucji	*Programy wsparcia dla Krajowej Rady Praw Człowieka (CNDH) i Międzyministerialnej Delegacji ds. Praw Człowieka oraz zwiększenie możliwości tych dwóch instytucji (SPRING).* *Wsparcie dla Sekretariatu Generalnego Rządu (program P3A III)* *Wsparcie dla Parlamentu (programy P3A III i „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu")*
		b) Przyjęcie odpowiednich przepisów prawa;	ŚT Zwiększone możliwości w zakresie jakości i zgodności konstytucyjnej przepisów i dokumentów regulacyjnych Zwiększone możliwości administracyjne parlamentu; Powołanie Trybunału Konstytucyjnego	
		c) Zacieśnienie współpracy z Radą Europy;	ŚT Stopniowe przystępowanie do odpowiednich konwencji wymienionych w pkt 2.8 Planu działania; Wdrożenie statusu „partnera demokratycznego"	*Programy „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu" i „Wzmocnienie demokratycznej reformy w południowych państwach sąsiedzkich";*
		d) Modernizacja administracji publicznej w szczególności zagwarantowanie dostępności służb użyteczności publicznej na zasadach równości, objęcia sprawiedliwym zasięgiem	ŚT Wdrożenie karty służb użyteczności publicznej i karty	*Program HAKAMA*

		terytorialnym i ciągłości świadczeń oraz poprawa jakości świadczonych usług;	dekoncentracji; uroszczenie procedur administracyjnych; wdrożenie administracji elektronicznej	
		e) Przyjęcie ustawy organicznej o finansach;	KT	

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Praworządność, demokracja i rządzenie		f) Realizacja procesu zaawansowanej regionalizacji	ŚT Przyjęcie i wdrożenie ustawy organicznej, określającej sposób solidarnego działania samorządów terytorialnych, ich kompetencje oraz sposób funkcjonowania Przyjęcie i wdrożenie określającej ramy prawne i sposób funkcjonowania samorządów terytorialnych.	
	4) Zapewnienie niezależności i skuteczności działania sądownictwa	a) Przyjęcie strategii na rzecz reformy wymiaru sprawiedliwości;	KT	*Potencjalny program wsparcia wymiaru sprawiedliwości; zwiększenie możliwości;* *Program „Wzmocnienie demokracji w południowych państwach sąsiedzkich”*
		b) Wzmocnienie niezależności sądów;	ŚT Powołanie Najwyższej Rady Sądownictwa	
		c) Przyjęcie odpowiednich przepisów prawa;	ŚT Przyjęcie nowego kodeksu karnego; przestrzeganie harmonogramu i priorytetów ustalonych w strategii reformy sektora	
		d) Modernizacja wymiaru sprawiedliwości przez w szczególności uproszczenie i poprawę procedur sądowych;	ŚT Skrócenie czasu postępowań; zwiększenie dostępu do	

		e) Pogłębienie szkoleń sędziów i innych pracowników sądownictwa	sądownictwa; opracowanie alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów	

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Praworządność, demokracja i rządzenie	5) Skonsolidowanie roli społeczeństwa obywatelskiego	a) Wsparcie organów odpowiedzialnych za uzgadnianie stanowisk, aby sprzyjać zrzeszaniu się społeczeństwa obywatelskiego w celu ustalania, wdrażania i oceniania polityki publicznej;	ŚT Wpływ procesu konsultacji we współpracy z właściwymi marokańskimi departamentami i podmiotami społeczeństwa obywatelskiego	*Wzmocnienie możliwości organizacji społeczeństwa obywatelskiego przez programy tematyczne IEDDH, ANE & AL, Migracja & Azyl oraz programy dwustronne*
		b) Zwiększenie umiejętności organizacyjnych i menadżerskich marokańskich podmiotów społecznych, które współpracują z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami publicznymi	ŚT Zawieranie partnerstw	*Projekt wsparcia dla dynamiki Zintegrowanego Rozwoju Wiejskiego na obszarach wiejskich na północy (DRIN), programy „Wsparcie dla propagowania sprawiedliwości i równości kobiet i mężczyzn" oraz „Wsparcie dla polityki leśnej", wsparcie społeczeństwa obywatelskiego poprzez instrument na rzecz społeczeństwa obywatelskiego*
	6) Skonsolidowanie ochrony praw kobiet i nieletnich dzieci.	a) Wdrożenie Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet i protokołu fakultatywnego do niej;	KT	*Program wsparcia dla propagowania sprawiedliwości i równości kobiet i mężczyzn; zwiększenie zdolności; wsparcie społeczeństwa obywatelskiego za pomocą instrumentu na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu"*
		b) Powołanie instytucji ds. równości płci i zwalczania wszelkich form dyskryminacji;	KT	
		c) Dokończenie prac nad ramami prawnymi w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet w tym przemocy w rodzinie;	KT Przyjęcie ustawy o zwalczania przemocy wobec kobiet	

		d) Wdrożenie i wzmacnianie mechanizmów i struktur propagowania i obrony praw kobiet, dzieci i osób z niepełnosprawnością;	ŚT Postęp dokonywany zgodnie z rządowym planem na rzecz równości; reforma prawa karnego; Przyjęcie i wdrożenie ustawy o warunkach zatrudnienia i pracy dotyczących pracowników domowych; powołanie Rady konsultacyjnej ds. dzieci i rodziny	

Dziedzina	**Cele**	**Działania Maroka**	**Harmonogram/Wskaźniki**	***Wsparcie UE (*)***
Praworządność, demokracja i rządzenie		e) Wzmocnienie mechanizmów kontroli faktycznego stosowania Kodeksu pracy zakazującego pracy dzieciom poniżej 15 roku życia	ŚT Sprawozdania Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP)	
	7) Skonsolidowanie prawa do zrzeszania się, wypowiedzi, zgromadzeń	a) Przyjęcie i wdrożenie nowego kodeksu prasy obejmującego prasę fizyczną i elektroniczną oraz aspekty deontologiczne dziennikarstwa;	KT Proces obejmujący konsultacje ze wszystkimi zainteresowanymi partnerami w ramach opracowywania nowego kodeksu prasy; powołanie Krajowej Rady Prasy; Zgodność z międzynarodowymi przepisami	
		b) Kontynuowanie reform sprzyjających pluralizmowi mediów i ich niezależności;	ŚT Dalsza liberalizacja rynku w	

			zakresie mediów audiowizualnych; Wzmocnienie roli Wysokiej Władzy Komunikacji Audiowizualnej	
		c) Faktyczne stosowanie istniejących przepisów prawa dotyczących zrzeszania się i wprowadzenie poprawki do ustawy o manifestacjach na drogach publicznych;	KT Niezwłoczne wydawanie potwierdzeń powstania stowarzyszenia; zgodność z przepisami Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, a szczególnie z jego art. 21.	

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Praworządność, demokracja i rządzenie		d) Kontynuowanie negocjacji z partnerami gospodarczymi i społecznymi zmierzających do dokończenia prac nad ustawa organiczną w sprawie warunków i sposobu wykonywaniu prawa do strajku zgodnie z wynikami negocjacji z partnerami społecznymi	ŚT Proces negocjacji z partnerami społecznymi; Zgodność ram prawnych i praktyk z zasadami ustanowionymi przez organa kontrolne MOP	
	8) Poprawa w zakresie zwalczania korupcji	a) Stosowanie ustawy o ochronie ofiar korupcji i osób donoszących o przypadkach korupcji;	KT	*Wsparcie narodowego organu ds. prawości i zwalczania korupcji (pomoc techniczna w ramach programu P3A III) i zwiększenie możliwości*
		b) Wdrożenie i wzmocnienie roli, niezależności i potencjału narodowego organu ds. prawości i zwalczania korupcji;	KT Przyjęcie i wdrożenie ustawy organicznej powołującej narodowy organ ds. prawości i zwalczania korupcji; roczne sprawozdanie ICPC	
		c) Wdrożenie planu działania narodowej strategii przeciwdziałania i zwalczania korupcji;	ŚT Wskaźniki Transparency International i inne właściwe źródła krajowe i międzynarodowe	*Program „Wspieranie reformy demokratycznej w południowych państwach sąsiedzkich”; Program P3AIII Sigma*
Mobilność, migracje i	9) Poprawa zarządzania granicami, mobilność osób	Zawarcie Partnerstwa na rzecz Mobilności obejmującego wiele inicjatyw:	KT	*Załącznik do Partnerstwa na rzecz mobilności określi działania*

bezpieczeństwo	i polityka migracyjna, międzynarodowa ochrona i azyl	a) migracja legalna: złagodzenie warunków wydawania wiz w tym w ramach Kodeksu Wizowego UE;		*pomocowe UE i jej państw członkowskich, między innymi:* *wspieranie reform, zwiększenie możliwości, wsparcie społeczeństwa obywatelskiego, szkolenie, wymiana doświadczeń i*
		b) migracja nielegalna: walka z migracjami nielegalnymi, zarządzanie granicami, porozumienie o readmisji;		

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
		c) związek między migracją a rozwojem;		*specjalistycznej wiedzy, kampanie na rzecz uwrażliwienia, program tematyczny „Migracja i azyl") i współpraca z odpowiednimi agencjami UE;* *Wspieranie rozwoju obszarów o znacznej emigracji (projekt DRIN w regionie RIF).*
		d) propagowanie międzynarodowej ochrony i wzmocnienia polityki azylu		
Reforma gospodarczo-społeczna	10) Kontynuowanie reform strukturalnych gospodarki i finansów	a) Realizacja ogólnego planu zintegrowanych platform przemysłowych oraz stref działalności handlowej;	ŚT Dokończenie wdrażania Narodowego Paktu na rzecz rozwoju przemysłu w sektorach o dużym potencjale (w szczególności przemysł samochodowy, lotniczy, elektroniczny, *offshoring*, tekstylno-skórzany i rolno-spożywczy) oraz strategii Rawaj dla handlu i dystrybucji	*Program Hakama i SPRING (wspieranie reform i zwiększanie możliwości)*
		b) Kontynuacja wdrażania środków zmierzających do zwiększenia wydajności i szkolenia siły roboczej w sektorach o dużym potencjale;		
		c) Poprawa otoczenia biznesowego, propagowanie przedsiębiorczości, MŚP i mikroprzedsiębiorstw oraz kontynuowanie wdrażania Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości;	ŚT Wskaźniki monitorowania Eurośródziemnomorskiej karty przedsiębiorczości; wdrożenie planu działań krajowego Komitetu	

			ds. otoczenia biznesowego (CNEA); powołanie centrum monitorowania MŚP; przyjęcie strategii dla mikroprzedsiębiorstw; Reforma przepisów i uproszczenie procedur administracyjnych; „Small Business Act" dla MŚP	

Dziedzina	**Cele**	**Działania Maroka**	**Harmonogram/Wskaźniki**	***Wsparcie UE (*)***
Reforma gospodarczo-społeczna		d) Kontynuowanie reformy polityki podatkowej i zarządzania finansami publicznymi	ŚT Zwiększenie przejrzystości i skuteczności administracji podatkowej; uproszczenie systemu podatkowego (w tym w zakresie VAT); wdrożenie Ustawy organicznej o finansach;	
	11) Opracowanie zintegrowanej strategii na rzecz zatrudnienia i propagowania polityki społecznej i zdrowia publicznego	a) Opracowywanie polityki dotyczącej zatrudnienia, szans na rynku pracy i godnej pracy w Maroku z uwzględnieniem wytycznych europejskiej strategii na rzecz zatrudnienia i ram działań określonych przez konferencję ministerialną Euro Med w sprawie zatrudnienia, która odbyła się w Marrakeszu w listopadzie 2008 r.;	KT	*Program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu" i SPRING (wspieranie reform i zwiększenie możliwości).*
		b) Przyjęcie i wdrożenie odszkodowań w przypadku utraty zatrudnienia;	KT	

		c) Rozszerzenie obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego i wdrożenie systemu opieki zdrowotnej (RAMED);	KT	*Program „podstawowa opieka zdrowotna”; program wsparcia dla sektora zdrowia*
		d) Podniesienie poziomu zdrowia publicznego w szczególności przez wzmocnienie instytucji;	ŚT Wdrożenie narodowej strategii Maroka „Vision Santé 2020” (wizja zdrowie 2020); Stopniowe dostosowywanie do odpowiednich przepisów WHO lub UE	
		e) Reforma systemu dopłat („Kasa rekompensat”);	KT Zastąpienie systemu dopłat ogólnych systemem dopłat do cen energii i niektórych produktów żywnościowych ukierunkowanym na korzyść mieszkańców osiągających niskie dochody.	*Program „podstawowa opieka zdrowotna”; program „Wsparcie propagowania sprawiedliwości i równości kobiet i mężczyzn”*

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Reforma gospodarczo-społeczna		f) Zwalczanie ubóstwa i nierówności społecznej	ŚT Zintensyfikowanie walki z ubóstwem w środowisku wiejskim; Rozszerzenie podstawowej opieki zdrowotnej; Poprawa skuteczności projektów KIRS	*Program KIRS II, wsparcie dla polityki zdrowotnej obszarów wiejskich (SPRING); program zwalczania analfabetyzmu* *(SPRING)* *Projekt wsparcia dla dynamiki Zintegrowanego Rozwoju Obszarów Wiejskich na obszarach wiejskich na północy (DRIN)*
Handel, rynek i reforma przepisów	12) Zbliżenie do dorobku prawnego UE.	a) Zbliżenie regulacji i przepisów prawa w pierwszych uzgodnionych sektorach priorytetowych: (1) usługi finansowe (ubezpieczenia), (2) zamówienia publiczne i (3) normy i przepisy techniczne (jakość i bezpieczeństwo) *[w tym ostatnim zakresie zob. działanie 13) a)]*;	KT	*Program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu" i partnerstwa instytucjonalne z Ministerstwem Przemysłu*
		b) Przyjęcie narodowego programu konwergencji określającego inne sektory priorytetowe;	Do 2015 roku (w ciągu 2 lat od przyjęcia planu działania)	
		c) Przyjęcie odpowiednich reform legislacyjnych i regulacyjnych zgodnie z tym narodowym planem konwergencji	ŚT Przestrzeganie harmonogramu i priorytetów określonych w narodowym planie konwergencji po ich ustaleniu;	

	13) Pogłębienie stosunków handlowych	Realizowanie integracji gospodarczej poprzez: a) Ułatwienie dostępu do rynku dla wyrobów przemysłowych poprzez zharmonizowanie przepisów marokańskich z przepisami UE i podniesienie poziomu infrastruktur jakości w priorytetowych sektorach;	KT Podpisanie układów w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania (wyroby elektryczne i zabawki) ŚT Podpisanie układów w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania (materiały budowlane, urządzenia gazowe i maszyny)	*Działania informacyjne*

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Handel, rynek i reforma przepisów		b) Zacieśnienie współpracy w zakresie narzędzi ochrony handlu i arbitrażu;	KT Pogłębienie specjalistycznej wiedzy w zakresie ochrony handlu i arbitrażu	
		c) Dalsze negocjowanie porozumienia na temat liberalizacji handlu usługami i swobody przedsiębiorczości w perspektywie rozpoczęcia negocjacji DCFTA;	KT	
		d) Rozpoczęcie negocjowania pogłębionej i kompleksowej umowy o wolnym handlu.	KT Wyniki misji planowania	
	14) Postęp w innych dziedzinach powiązanych z handlem	a) Własność intelektualna i przemysłowa: stopniowe zbliżanie w celu osiągnięcia poziomu ochrony istniejącego w UE oraz wzmocnienie możliwości organów administracji i sądów;	KT Zbliżenie marokańskich przepisów prawa do przepisów prawa UE; Wprowadzenie skutecznych środków odstraszających i karnych (wymiar sprawiedliwości, cła); Ocena wpływu naruszeń praw własności intelektualnej na twórczość i innowacyjność w kraju; Poprawa systemu patentów	*Partnerstwo instytucjonalne OMPIC*

		b) Aktualizacja przepisów sanitarnych i fitosanitarnych oraz wzmocnienie możliwości krajowego Biura ds. bezpieczeństwa żywności (ONSSA) w szczególności w zakresie atestowania pestycydów, nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.	ŚT Przyjęcie i wdrożenie aktów wykonawczych do ustawy nr 28-07 w sprawie bezpieczeństwa żywności oraz projektów przepisów w zakresie zdrowia zwierząt opracowanych i zatwierdzonych w ramach projektu partnerstwa finansowanego przez UE w latach 2007-2009);	*Program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu”*

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Handel, rynek i reforma przepisów			Dostosowanie do odpowiednich przepisów laboratoriów w celu przeprowadzenia ich akredytacji Wprowadzenie systemu regionalizacji w zakresie zdrowia zwierząt	
		c) Podniesienie poziomu ochrony konsumentów;	ŚT Dalsze zbliżanie przepisów; zwiększenie możliwości administracyjnych najwyższej rady ds. konsumpcji; Powołanie marokańskiego centrum ds. konsumpcji	
	15) Modernizacja i zwiększenie potencjału sektora rolnictwa i rybołówstwa	a) Propagowanie produkcji dobrej jakości;	ŚT Zawarcie układu o ochronie oznaczeń geograficznych	
		b) Rozwój rolnictwa solidarnego (Filar II Planu „Zielone Maroko"), w szczególności małych gospodarstw w regionach słabo rozwiniętych i trudnych	ŚT Rozwój produktów wysokiej jakości, lokalnych, w tym rolnictwa biologicznego; Zdynamizowanie branż będących beneficjentami na wybranych obszarach;	*Programy wsparcia dla Planu „Zielone Maroko" Filar 2 ;* *Inicjatywa ENPARD ;* *Wsparcie dla strategii Radu ds. rolnictwa (SPRING);*

			Programy pilotażowe ENPARD	
		c) Aktualizacja w zakresie strategicznego nadzoru nad produktami i rynkami	ŚT	
		d) Wprowadzanie ram zarządzania połowami w szczególności w zakresie modernizacji zawodu handlowca hurtowego (zgodnie ze Strategią Halieutis i z europejską polityką rybołówstwa w zakresie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa)	ŚT Zorganizowanie i zdynamizowanie rynku wewnętrznego produktów rybołówstwa; Poprawa promocji produktów rybołówstwa i warunków wprowadzania ich do obrotu	*Program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu”*

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Infrastruktura	16) Poprawa skuteczności transportu	a) Modernizacja zarządzania ruchem lotniczym i poprawa bezpieczeństwa lotniczego;	ŚT Wdrożenie programu rozwoju urządzeń bezpieczeństwa, obejmującego zagęszczenie pokrycia radarowego i zwiększenie skuteczności zautomatyzowanego systemu kontroli ruchu lotniczego	
		b) Wdrożenie strategii dotyczącej większego bezpieczeństwa morskiego oraz lepszej ochrony i monitorowania na morzu	ŚT Wzmocnienie systemu kontroli przez państwo portu, państwo bandery i państwo nadbrzeżne	*Program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu”* *(zwiększenie możliwości i wspieranie reform) ;* *Programy SafeMed i MEDAMOS*
	17) Zwiększenie dostaw energii i bezpieczeństwa energetycznego	a) Dalsze zbliżanie ram instytucjonalnych i prawnych w całym sektorze energetycznym, w tym odnawialnych źródeł energii i gazu naturalnego w celu wdrożenia marokańskiej strategii energetycznej opartej na celach bezpieczeństwa dostaw, konkurencyjności i modernizacji sektora.	ŚT Opracowanie i realizacja wizji na rok 2020.	*Program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu”*
		b) Wzmocnienie infrastruktury połączeń i zintegrowanie rynków energii elektrycznej	ŚT Określenie preferencyjnych warunków dostępu marokańskich operatorów do rynków energetycznych UE i warunków połączenia rynków	

			energetycznych	
		c) Stworzenie odpowiednich warunków do szerszego stosowania gazu naturalnego, w tym powołanie organu regulacyjnego	ŚT Osiągnięcie udziału w rynku na poziomie 20% dla gazu naturalnego w krajowym bilansie energetycznym do 2020 r.	

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Infrastruktura		d) Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii na szeroką i niewielką skalę; eksport „zielonej elektryczności” i propagowanie efektywności energetycznej	ŚT Zwiększenie skuteczności strategii ochrony i zrównoważonego zarządzania zasobami leśnymi; Osiągnięcie celu 42 % produkcji energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii do 2020 r.; Osiągnięcie celów określonych w Planie Słonecznym oraz Marokańskim Projekcie Energii Wiatrowej	
Środowisko i zrównoważony rozwój	18) Poprawa ochrony środowiska, gospodarki wodnej i zwalczania zmian klimatu	a) Opracowanie i wdrożenie strategii i programów krajowych w zakresie środowiska i gospodarki wodnej, w tym opracowanie krajowej strategii dla „zielonej gospodarki”	ŚT Stopniowe zbliżanie z przepisami prawnymi UE	*- Program wsparcia dla polityki leśnej,* *- Wsparcie dla wdrażania krajowej strategii na rzecz „zielonej gospodarki” i zmian klimatu; program „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu” dla sektora wodnego;* *- Wsparcie dla zwiększenia operacyjności krajowej karty środowiska i zrównoważonego rozwoju;*
		b) Zwiększenie udziału społeczeństwa obywatelskiego i samorządów terytorialnych, których dotyczą działania środowiskowe;	KT Działania szkoleniowe na rzecz podniesienia poziomu kompetencji organizacji środowiskowych; Udział społeczeństwa obywatelskiego w procesie przygotowywania strategicznych	

			dokumentów i programowania; ocena razem z platformą organizacji pozarządowych na miejscu (GT-PEV).	

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Środowisko i zrównoważony rozwój		c) Stałe zaangażowanie w walkę ze zmianami klimatu;	ŚT Wdrożenie porozumień z Cancun i Durbanu; Wdrożenie narodowej strategii w zakresie zmian klimatu i lokalnych planów walki z ociepleniem klimatu;	
		d) Propagowanie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw	ŚT Wprowadzenie dobrych praktyk w zakresie zarządzania i racjonalizacji	
Edukacja, szkolnictwo wyższe i kształcenie zawodowe	19) Poprawa systemu edukacji i dostosowanie szkolnictwa wyższego i kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy	a) Wdrożenie strategii zwalczania analfabetyzmu;	KT	*Program wsparcia dla wdrażania strategii edukacji; wsparcie strategii alfabetyzacji (SPRING); KIRS II; Erasmus Mundus, Tempus i nowego programu Erasmus dla wszystkich, partnerstwo i wsparcie mobilności w ramach programu „Pomyślne wdrożenie szczególnego statusu”*
		b) Poprawa dostępu, jakości i zarządzania edukacją szkolną i szkolnictwem wyższym;	ŚT Reforma systemu szkolnictwa wyższego i zbliżanie przepisów i ram prawnych z celami procesu	

			bolońskiego; Zwiększenie możliwości mobilności studentów i pracowników wyższych uczelni w ramach partnerstw między uczelniami; skonsolidowanie systemu zapewnienia jakości (w szczególności przez powołanie Agencji ds. zapewnienia jakości w szkolnictwie wyższym)	

Dziedzina	Cele	Działania Maroka	Harmonogram/Wskaźniki	*Wsparcie UE (*)*
Edukacja, szkolnictwo wyższe i kształcenie zawodowe		c) Wdrożenie reformy szkolnictwa wyższego i kształcenia zawodowego, aby lepiej zaspokoić potrzeby rynku pracy;	ŚT Poprawa poziomu wyszkolenia siły roboczej w sektorach o dużym potencjale ujętych w Narodowym Pakcie na rzecz rozwoju przemysłu (przemysł lotniczy, samochodowy, elektroniczny, *offshoring*, rolno-spożywczy i tekstylny); Zwiększenie liczby wykładowców i miejsc dostępnych dla studentów oraz poprawa jakości kształcenia w tych sektorach.	*Program wsparcia dla strategii w dziedzinie kształcenia zawodowego (SPRING)*
Badania i rozwój, społeczeństwo informacyjne	20) Zwiększenie potencjału w zakresie społeczeństwa informacyjnego, badań i innowacji	a) Wdrożenie nowej strategii cyfrowej „Maroko cyfrowe 2013” i opracowanie synergii z Europejską Agendą Cyfrową oraz europejskimi politykami w zakresie	KT	

		społeczeństwa informacyjnego;		
		b) Zwiększenie potencjału badawczego marokańskich szkół wyższych i ośrodków badawczych;	ŚT Wzmocnienie sieci krajowych tematycznych punktów kontaktowych; zbieżność z europejskimi przepisami w zakresie nauki i technologii	

KT = działanie krótkoterminowe (do końca 2014 r.)

ŚT = działanie średnioterminowe (do końca 2017 r.)